

ČECHOAUSTRALAN

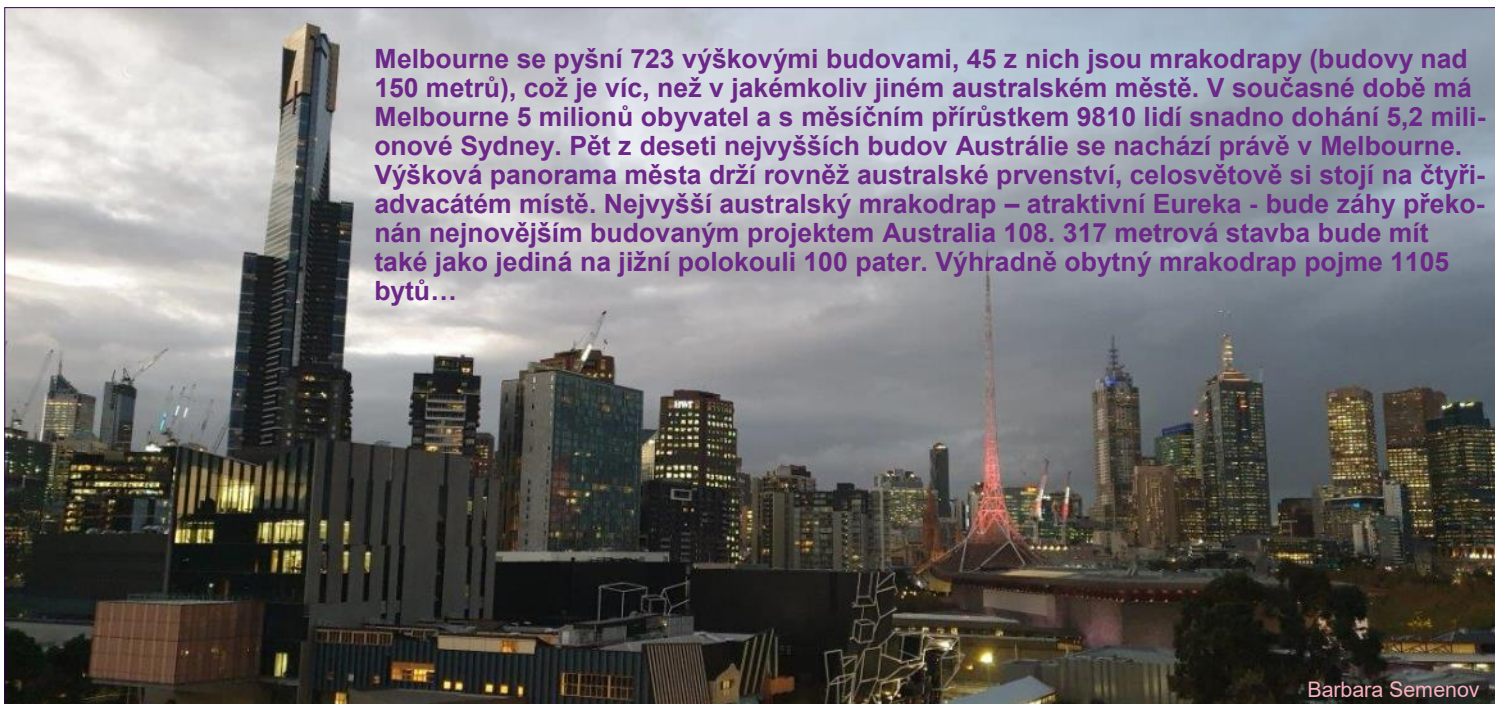
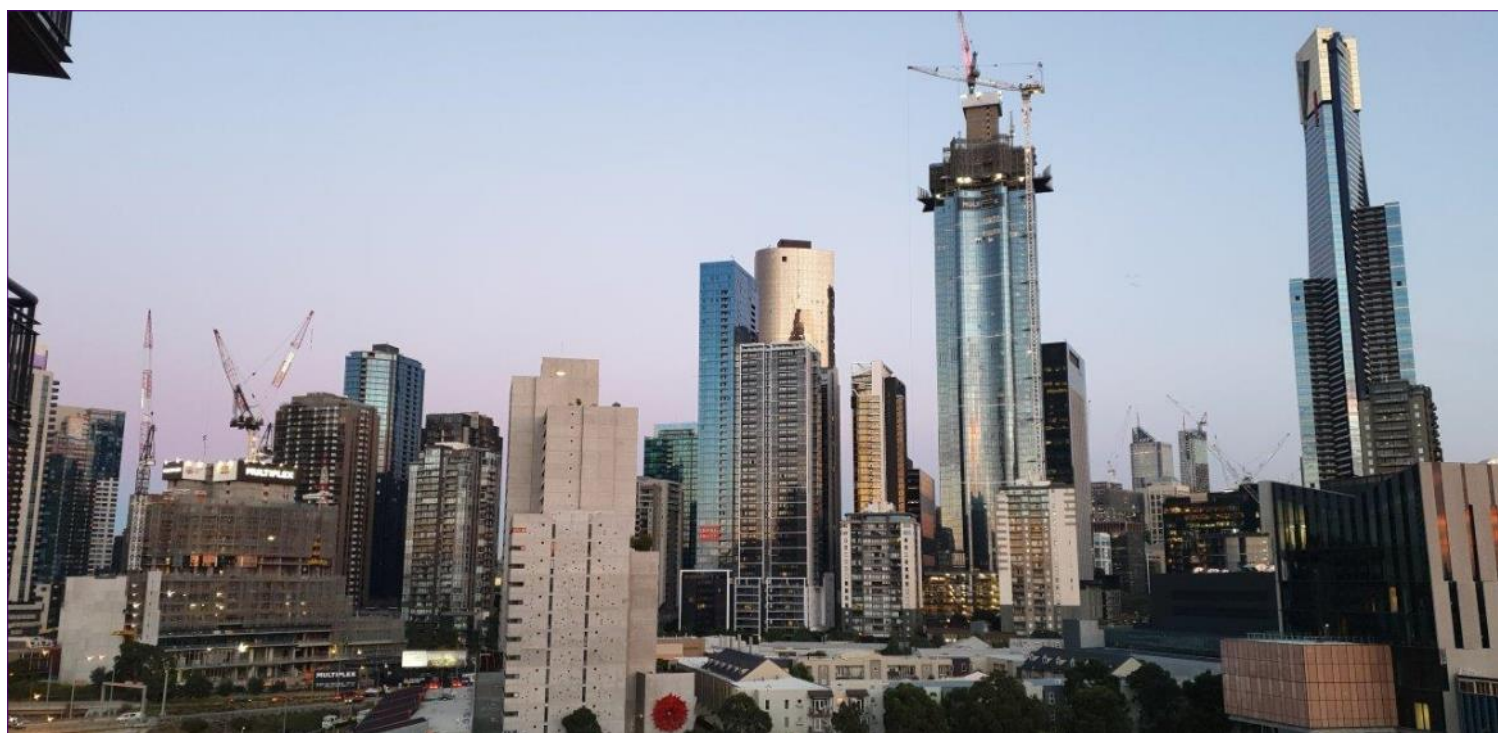

KRAJANSKÝ LIST

ZIMA/LÉTO 2019

www.cechoaustralan.com

Melbourne se pyšní 723 výškovými budovami, 45 z nich jsou mrakodrapy (budovy nad 150 metrů), což je víc, než v jakémkoliv jiném australském městě. V současné době má Melbourne 5 milionů obyvatel a s měsíčním přírůstkem 9810 lidí snadno dohání 5,2 milionové Sydney. Pět z deseti nejvyšších budov Austrálie se nachází právě v Melbourne. Výšková panorama města drží rovněž australské prvenství, celosvětově si stojí na čtyřicátém místě. Nejvyšší australský mrakodrap – atraktivní Eureka - bude záhy překonán nejnovějším budovaným projektem Australia 108. 317 metrová stavba bude mít také jako jediná na jižní polokouli 100 pater. Výhradně obytný mrakodrap pojme 1105 bytů...

Barbara Semenov

JAK ŠEL ČAS S MOU AUSTRÁLIÍ

Barbara Semenová

Jaká byla Austrálie před „mým letopočtem“ – v první polovině minulého století, víme z nesčetných vzpomínek krajanů, otištěných v časopise Čechoaustralan během jedenácti let vycházení listu. Poválečné heslo „Populate or perish“ dalo vzniknout novodobé zemi, jejíž bohatství rostlo úměrně s přílivem migrantů z Evropy devastované světovou válkou. Jak také víme, přistěhovalci byli v počáteční dvouleté fázi svého pobytu téměř vykořisťováni za účelem budování moderního státu. Během integračního procesu však zároveň docházelo k v historii ojediněle pozitivnímu rozvoji multikulturalismu v Novém světě. Obohacena značnou pracovní silou a kulturou jiných národností Austrálie během následujících let rozkvétala a měnila svou podobou do pověstné prosperující bonanzы...

Já jsem se s Austrálií poprvé důvěrněji setkala v Československu v zahraniční redakci Televizních novin v roce 1979, a ač je to neuvěřitelné, bylo to tedy už před čtyřiceti lety. Tenkrát měli starší kolegové v redakci mezi sebou dávno rozdělené populární oblasti světa, o kterých zpravovali československou veřejnost. Zdálo se, že Austrálie zůstala jediná nezadaná, a tak jsem svému šéfredaktorovi předložila k vysílání hned několik reportáží na její téma. Zavrtěl odmítavě hlavou, „Austrálie je moc daleko, Barbaro. Navíc, nechceme připomínat její bohatství, aby nám tam lidé neutíkali...“. Tím to zhaslo. Tehdy jsem ani netuši-

la, že se Austrálie jednou stane mojí domovinou. Austrálie nebyla mým prvním emigrantským útočištěm, ze Spojených států jsem dorazila do Melbourne poprvé až jako letuška americké letecké společnosti.

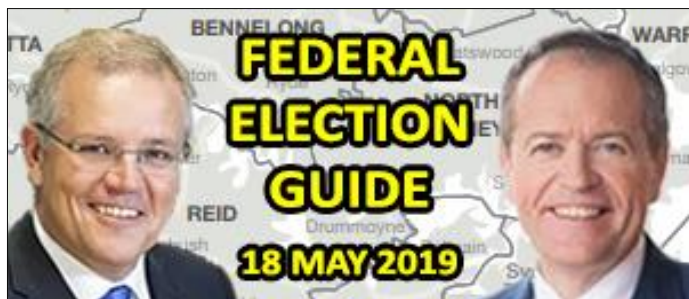
Můj nový, zde žijící nápadník, jistý Pavel Semenov mne, aby udělal žádoucí dojem, vzal hned po mém příletu na večeři do Le Restaurantu s úchvatnými výhledy z v té době nejvyššího mrakodrapu hotelu Regent na Collins Street. Dnes hotel Sofitel – je už o sto metrů překonán převysokou Eureka, kam zas vodím já s oblibou naše návštěvy z ciziny. Z její rozhledny na 88. patře jim ukazují nízkou budovu pod námi, „To byla nejvyšší budova, když sem dorazil v šedesátém osmém můj muž.“

Růst australských velkoměst je nezastavitelný. Staví se všude a staví se zejména do výšky. Hustota obyvatel v Melbourne a Sydney začíná přerůst možnosti měst. Nejvíce patrné je to na kolabujícím stavu dopravy. Přesto zájem o městský život neutuchá. Do měst chtějí všichni, - staří, mladí, přistěhovalci i ilegálové. Oficiální měsíční nárůst v Melbourne činí 9 810 lidí. Procházíte-li centrem, jste unášeni proudem pestrobarevného davu Australanů rozličných národností. Australia did not perish – Austrálie nevyhynula.

Třiatřicet let sleduji na vlastní oči vývoj této země. Hospodářský, společenský, kulturní a politický. Srůstal s mým zdejším osobním šťastným prožíváním rodiny, práce, přátelství. Když jsem začala žít v Austrálii, byl premiérem charismatický Bob Hawke, kterého vystřídal rovněž levicový (Labour) Keating, pak pravicový (Liberal) Howard, následovali Gillard, Rudd, Abbott, Turnbull, Morrison – někteří lepší, jiní horší. Bob Hawke a John Howard byli vizionáři, oddaní australské věci, Paul Keating nám vnutil hospodářskou krizi, na druhé straně zavedl penzijní pojištění, Julia Gillard a Kevin Rudd zadlužili zemi a způsobili trestuhodný chaos v migraci, Tony Abbott a Malcolm Turnbull ztratili důvěru části pravicových voličů,... Austrálie si přesto dosud vedla v porovnání se světovými měřítky sympaticky. Během posledních sedmadvaceti let se vyhnula jakékoliv hospodářské krizi. Melbourne se opakovaně umísťovalo na první příčce jako město nejlepší pro život s titulem „The most liveable city“. Jak bude dál?

18. května proběhly nové parlamentní volby. Hlavním tématem předvolební kampaně bylo hospodářství, migrace a klimatické změny, v ekonomické oblasti

dominovalo téma daní. Voliče zajímaly především životní náklady, zdravotní péče, klima, řízení státní ekonomiky, důraz kladli také na otevřenost a upřímnost celé budoucí vlády. Předpokládalo se, že 76% voličů bylo rozhodnuto předem, 24% čekalo s volbou až na kampaň.

Jako všude jinde ve světě, byla tato bouřlivá a předvídatelná. I zde platí, že každý národ má vládu, jakou si zaslouží. I zde má populismus své naivní příjemce. Na rozdíl od většiny světa jsou v Austrálii od roku 1912 volby povinné, jsou chápány nejen jako právo, ale také jako občanská povinnost. Povinné volby mají jistě svá pro a proti, ale zamyslí-li se člověk hlouběji, musí souhlasit s tím, že volební účast je podstatná pro zdárný rozvoj demokratického státu, ve kterém žije. Nejedná se přece o povinnost volit, ale o povinnost svobodně volit!

Při letošní volební kampani se i Austrálii šířilo ono zlověstné „není koho“. Občané nebyli plně spokojeni ani s jednou stranou, dříve než kdykoliv zvažovali Nezávislé a menší strany, voliči mladé generace se pak navíc jevili bez zájmu. Vínou na tom nese i neblahé ovlivňování současné politiky novodobými progresivisty a aktivisty, a zhoubné onemocnění naší dnešní společnosti politikou korektností. Hlavní roli v manipulaci voličů sehrávala – tak jako všude jinde – média. Z předvolebních debat kandidátů na ministerské předsedy – Morrisona a Shortena si mohl každý celkem jednoznačně vybrat i přesto, že způsob jejich prezentace byl často manipulován. Hodnocení debat se pak lišilo jako nebe a dudy – například dle Sky News byla vítězem pravice, dle ABC News levice.

V závěru je pochopitelné, že každý volič z pětadvaceti miliónové Austrálie volil dle vlastní úrovně chápání a porozumění politické a ekonomické situace v zemi, podle svého vlastního sociálního postavení, a podle svého zdravého či méně zdravého úsudku. Domnívám se také, že rozhodování je v této zemi ovlivňováno určitým rysem dobrosrdečné australské povahy - „she'll be right“ (to je v pohodě), na kterém víceméně parazituje strana odvolávající se na záchranu lidstva, světa, planety. Všichni bychom byli rádi nápomocni. Jde o to odhalit, kdo z kandidátů na premiérské křeslo konkrétními činy a kdo jen líbivými slovy a neprokazatelnými sliby.

Sečteno, podtrženo – přes všechny pochybnosti se stalo nakonec něco téměř neočekávaného. Přes veškerý předvolební křik a humbuk měl poslední slovo „The Quiet Australian - Tichý Australan“... A v mé Austrálii zvítězil mnou léta obdivovaný smysl občanů pro blaho země. Jsem na ni hrdá – *Advance Australia Fair!*

AUSTRALSKÉ SOUDY

Vlastík Škvařil

Už delší dobu nemám absolutní důvěru ve správnost rozsudků u soudů. Poroty jsou určitý druh davu, který může být ovlivněn

nejen tím, že soudce může rozhodnout, co se může a co nesmí porotě předložit, ale také tím, když se najde mezi nimi osoba, vůdce, který dokáže ostatní svou osobností ovlivnit v tom, jestli shledají obžalovaného vinným anebo nevinným. Je mnoho případů, v nichž porota odsoudila nevinné k smrti a naopak, osvobodila viníka na základě emocí a ne důkazů. Netvrdím, že mám lepší řešení, ale jako ve všech případech, je lidské dělat chyby. Emoce někdy mají větší váhu než důkazy. Nemusíme brát rozhodnutí porot za svaté.

Jeden případ, který znám z vyprávění mého známého advokáta, mě o tom definitivně přesvědčil. Nedaleko od Burnie, kde bydlíme, žili na menší farmě manželé původem z Německa. Nějak jim to nefungovalo a dohodli se na rozvodu. Manželka se rozhodla vrátit do Německa a on by jí musel zaplatit polovinu hodnoty majetku. Měla už zaplacenou letenku, ale večer před odletem ji manžel zastřelil brokovnicí. Prý to byla nešťastná náhoda, večer za tmy šli střílet na farmě králíky a nějak se mu zapletla do cesty, on ji neviděl, a tak za to nemůže. Obžaloba našla dost evidence, že jeho výpověď nebyla pravdivá, mimo jiné tvrdil, že manželka byla vzdálená několik metrů, ale našli na jeho oblečení části jejího mozku, což dokazovalo, že byla zastřelena z těsné blízkosti. Byly i jiné důkazy a také to, že by s ním šla střílet králíky, když se s ním už nemohla snést a ráno odlétala, také nedávalo žádný smysl. Obžaloba neměla pochybnosti o tom, že bude odsouzen, ale jak je známo z mnoha jiných případů, i když se všechno zdá jasné, nikdy není jistota v tom, jak se porota rozhodne. A toto byl jeden z případů, kdy rozhodnutí poroty bylo zcela nečekané. On byl zřejmě rozený herec, jak mi vyprávěl ten advokát, zahrál na porotu takové divadlo, že nemohli uvěřit, že by takový hodný a naříkající člověk mohl udělat něco tak hrozného, a tak k velkému překvapení všech jej porota shledala nevinným. Tím pádem už nemůže být nikdy znovu souzen za tu vraždu. Teprve po tom rozhodnutí se mohla porota dozvědět, že tento nevinný chudák už předtím v Německu někoho zavraždil, ale odseděl jenom několik let, protože mu ještě nebylo 18 let. Porotci, když jim to bylo oznámeno, si trhali vlasy nad tím, jakou udělali idiotinu, ale už bylo pozdě. On si žije pokojně dál na svobodě a nemusí se s nikým o svůj majetek dělit.

Někdy mám pocit, že se v některých případech objevil určitý druh honu na čarodějnice. Podobá se to neslavné inkvizici. Víme ze zjištění královské komise, že dost dětí bylo sexuálně obtěžováno pedofily, hlavně homosexuálové obtěžovali chlapce. Bylo to u skautů, církvi, státní péče a všude, kde homosexuálové měli

přístup k chlapcům, kteří byli pod jejich kontrolou. Já jsem pro potrestání těch, kteří se takových zlých věcí dopustili, ale nevěřím, že by mělo stačit prohlášení obětí bez jakýchkoliv přesvědčivých důkazů. Miluji pravdu a spravedlnost, a proto mi vadí, když někdo tvrdí, že se musí stoprocentně věřit obětem a každý takto obžalovaný je už předem odsouzen. I když nejsou proti němu důkazy, výpověď oběti stačí k odsouzení. A to někdy i po čtyřiceti letech!

Nenamlouvejme si, že nejsou mezi oběťmi "zlatokopové", kteří se snaží dolovat peníze z lidí, o kterých si myslí, že jich mají hodně. Takových případů, kde se to prokázalo, bylo už také dost. Neříkám ale, že není dost poctivých stěžovatelů. Ale chci vidět důkazy. Také mi trochu vadí, že slyšíme jenom o katolických kněžích, to se soudní líčení vysílá i v televizi, aby ty "lotry" co nejvíce pranýřovali a zesměšnili. Neříkám, že si to některý z nich nezaslouží. Ale ukazuje se, že soudy a poroty jsou ochotny odsoudit i úplně nevinné. Na druhé straně je v Austrálii registrováno 17 000 pedofilů, jejich jména a bydliště jsou držena v tajnosti. Aby jim náhodou někdo neublížil.

V prosinci loňského roku byl propuštěn z vězení arcibiskup Philip Wilson, odvolávací soud rozhodl, že byl neprávem odsouzený. Nebyly žádné důkazy k jeho odsouzení. To ale porotě nevadilo. Letos v březnu byl propuštěn z vězení další kněz John Francis Tyrrell, také neprávem odsouzený. A to bych řekl, že je do nebe volající. O jeho rozsudku byly palcové titulky ve všech novinách a samozřejmě také na televizi, ale že to bylo nesprávné, o tom se dnes vůbec nemluví. Většina lidí se to nedozví a jeho jméno zůstane pošípnuté. Já se ale k tomu nemohu obrátit zády.

Nedávno byl odsouzen na 6 let vězení kardinál Pell. Jeho rozsudek vysílala televize hodinu a půl. Okamžitě se odvolal, ale sedí ve vězení, zatímco mnoho lidí včetně mne doufá, že bude také odvolacím soudem očištěn. Bez toho, abych to dále rozváděl, věřím, že důvod k jeho odsouzení nedává žádný smysl a odsouzení bylo založeno na výpovědi jednoho svědka bez jakýchkoliv důkazů. Navíc soudce nedovolil obhajobě, aby ukázala porotě video, které v tom kostele, kde se to mělo stát, vysvětlovalo, že se to nemohlo stát tak, jak žalobce proti němu tvrdil, a bylo dost svědků, kteří svědčili, že po té mši, kdy se to mělo stát, se od kardinála nehnuli. To ale porotu nezajímalo. Může vůbec existovat spravedlnost při takové nenávisti, která se na něj sype už dvacet let a která dostává tolik publicity? Jak může být porota bez předsudků a nebyt už dopředu rozhodnutá, že je vinným. Za celý život nebylo o jeho charakteru u lidí, kteří jej znají, žádných pochyb a najednou je pedofil na základě jedné pochybné obžaloby. Poroty odsoudily už hodně nevinných lidí. Ale když někdo vysloví pochybnost o správnosti rozsudku v tomto případě, stane se terčem nenávistných útoků. Sám jsem to poznal.

Během posledních dvou let se stalo křesťanství nejpronásledovanějším náboženstvím na světě. Po teroristickém útoku na mešity na Novém Zélandu bylo zabito 50 nevinných lidí. Všichni významní politici na celém světě projevíli lítost a zdůraznili, že budou vždy stát za muslimskou společností. Po velikonočním útoku na Sri Lance na křesťanské kostely, při kterých zahynulo přes 300 lidí, ti samí politici projevíli také lítost, ale žádná zmínka, že to tentokrát byli oběti terorismu křesťané, to byl útok proti "lidstvu". A neočekávám, že by byla města plná protestních akcí na podporu křesťanů, tak jak to bylo předtím na podporu 50 mrtvých

mohamedánů. Na křesťany se může nadávat, jak se komu zachce, ale kritika Islámu začíná být nezákonná. I v křesťanské zemi je problém být křesťanem. Podle charity "Open door", je každý měsíc ve světě zavražděno průměrně 345 křesťanů.

Soudy jsou ale někdy velice důležité při hledání spravedlnosti. Jsou lidé, kteří trpí neprávem a hledají spravedlnost u soudů. Teď právě proběhl soudní proces, kde se soudil jeden profesor s Univerzitou Jamese Cooka, z které byl, podle něj, neprávem vyhozen.

On totiž nepatří mezi vědce, kteří mezi sebou se vším souhlasí, tak jako je to dnes běžné a požadované, hlavně když se jedná o následky "globálního oteplování". On sám je ochráncem přírody, studuje Great Barrier Reef - Korálový útes už 35 let a je považován za největšího odborníka této problematiky. Opovážil se ale tvrdit, že všechna ta proroctví o umírání útesu kvůli oteplování jsou přehnaná, a že útes je v dobrém stavu, tak jako vždy. Určité části útesu časem odumírají a zase se časem regenerují, tak jako to vždy v historii bylo. Nebudu to dále rozvíjet, nejde o to, jestli má pravdu nebo ne, ale jestli má právo nebo dokonce povinnost, jako vědec o tom debatovat. Ale zrovna tak jako kdysi Galileo Galilei musel pod hrozbou odvolat svou teorii o tom, že země se točí kolem slunce a ne naopak, požadovalo se od Ridda, aby mlčel, ale když trval na tom, že má právo svobodně debatovat o celé situaci, byl místo debaty vyhozen z Univerzity. Debata není vítaná. Vracíme se do středověku? A navíc drze prohlásil, že mnoho dnešních vědců nehledá pravdu, ale kolektivně se hlásí k jedné teorii a odmítají diskuzi o jiných možnostech. Také je všeobecně známo, a to byla od něj další drzost, že se opovážit prohlásit, že když chce nějaký vědec prostředky na nějaké studium čehokoliv, tak když se aspoň šestkrát zmíní o vlivu globálního oteplení, tak se peníze sypou. Jinak nemá šanci.

A soud právě rozhodl, že jeho vyhazov z Univerzity byl nezákonný. Soudce rozhodl, že Peter Ridd měl právo kritizovat vědce za nedostatečnou pozornost výzkumu, že univerzity jsou k tomu, aby se hledala pravda, a pokud se při tom někdo urazí, tak má smůlu. To je součástí hledání pravdy. A to je jedna věc, podle mého názoru, která chybí. Politická korektnost nám zavírá huby – i vědcům. Tento soudce dokonce použil výraz, že důvody k jeho vyhazovu byly "ridiculous" neboli směšné. Profesor Ridd není první, který ztratil zaměstnání kvůli tomu, že jednohlasně nepropagoval s ostatními vědci teorii, že lidé způsobují oteplování produkcí kysličníku uhličitého. Ale po tomto soudním rozhodnutí je naděje, že se najdou další, kteří budou mít odvalu se ozvat bez obav, že ztratí zaměstnání. Profesor Ridd byl první, který riskoval všechno pro pravdu. Nebylo to jednoduché, bez finanční podpory 260 tisíc dolarů od příznivců dokonce nemožné. Soudit není levné. Ale stálo to za to. Jak vidět, tak naštěstí jsou ještě soudci, kteří soudí podle zákona, a ne podle politické korektnosti. Jsou to ale výjimky.

Nedá mi, abych nedodal, že kysličníku uhličitého je v atmosféře 0.04%, což je stejné množství, jako bylo před třemi miliony lety. Občas to trochu kolísá.

REEF ROW SCIENTIST PETER RIDD SNUBS UNIVERSITY GAG
ORDER

Date: 01/02/18 | Graham Lloyd, The Australian

Marine scientist Peter Ridd has refused to accept a formal censure and gag order from James Cook University and expanded his Federal Court action to defend academic freedoms and free speech.

Během posledních let se to trochu zvýšilo z 0.038% na 0.04% a to stačí k tomu, aby se naše planeta stala mnohem zelenější.

Lidská činnost přispívá jenom 3% z celkové produkce CO₂, 97% pochází z přírody, sopek, moře a všeho živého. Přitom je to potrava pro rostliny, které jej absorbují, uloží a použijí ke svému růstu uhlík a vydechují kyslík. Proto vyplývají biliony, které ničí naši ekonomii a mohly by být použity na užitečnější věci jako zdraví, vzdělání a pomoci opravdu chudobným lidem, kteří za svou chudobu nemohou, mnoho lidí považuje za šílenství.

“Poručíme větru dešti” jsme slyšeli už dávno, jsou lidé, kteří tomu věří, ale zatím za posledních snad 30 let se nic z těch slíbených katastrof změnou klimatu nepříhodi. Počítačové modely se zatím vždy trefily vedle.

Globální oteplování se stalo náboženstvím. Šestnáctileté děcko ze Švédska, které trpělo depresí a při jeho prohlídce psychiatrem se zjistilo, že trpí nějakým druhem autismu, se stalo hvězdou tím, že místo do školy chodilo protestovat proti změně klimatu. Teď ji prohlašují málem za svatou, díky médiím se její sláva roznesla po celém světě, všichni ji papouškují, školáci všude stávkují, plno jiných pomatenců blokuje silnice, válí se po zemi, ... Její sláva nemá konce, s otevřenými ústy naslouchají jejím radám, které čte z papíru... Mezi nadšenými posluchači nechybí nejvyšší představitelé OSN, politici z anglického parlamentu, ekonomové na světovém kongresu, samozřejmě papež a všechny možné ekologické organizace. Takže vláda světa dnes potřebuje radu šestnáctileté, ne docela normální děvčice? Přesto, že všechny předpovědi ekologických katastrof se prokázaly nesprávné, tempo produkce dalších strašidel se zvyšuje. A možná se najdou lidé, kteří věří i tomu, že za dvanáct let už bude naše planeta neobyvatelná. Ale strašit tím děti? Jak se chudáta mohou těšit ze života, a proč by se měla něco učit, když nám zbývá už jenom 12 let? Je mi z toho hodně smutno.

MODLITBA ZA PRAVDU

Karel Čapek

Bože, který jsi stvořil národy a všem jsi vdechl touhu žít ve cti, zbav dnešní svět toho nejhoršího: lži. Lži, která podpírá a připravuje násilí a učí lidi nenávidět se navzájem. Lži, která otravuje národy a vykopává mezi nimi propasti, jež snad ani desítky let nevyrovnej.

Bože, jak bude vypadat, jak se bude vyvíjet Evropa oblužená tolika nenávisťnými lžemi! Jak bude možné soužití mezi lidmi a národy, je-li mezi ně vrženo tolik urážek, tolik opovržení a vzteků! Copak si snad někdo představuje, že tento stav ducha má a může trvat bez konce? Copak si věčně má soused ošklivět souseda a čekat jen na příležitost, aby mu zasadil mstivou a úkladnou ránu? I po válce si mohou národy podat ruce; mohou si sebe rytířsky vážit a navázat vztahy důvěry. Ale na bojišti lži nebude navěky důvěry ani cti; každá lež zajde, ale zůstane po ní nenávist a opovržení; tělo se zahojí dřív než duše. Bože, jak hrozně je zraňována duše tohoto národa, jak tohle se má jednou zahojit nebo odpustit! Copak se toho nezhrozí národové, jaký nenávisťný, navěky zlý a nepřátelský svět se takto buduje? Nemá snad nikdy být mír nebo aspoň oddech v křečovitém smrtelném nenávidění?

Bože, vrať světu pravdu! Bude to víc než smlouva míru, bude to cennější než každé spojenectví. Nikdo, žádný národ, žádný stát si nebudiž jist, pokud mohou být lidské vztahy kdykoli korumpovány nástroji lži. Nebude jistoty, nebude smluv, nebude ničeho platného a bezpečného, pokud vědomí kteréhokoliv národa bude zkřivováno záměrnou lží. Za každou lži jde úklad a násilí; každá lež je útok na bezpečí světa. Nikdo nebude žít v míru ani za nejsilnější hradbou z oceli a betonu; okřídlená lež se vysměje všem vašim pevnostem.

Zbavit svět lži je víc než odzbrojení. Jaké to bylo divné jasnořčení, když náš Masaryk vepsal do našeho státního znaku slova Pravda vítězí. Jako by tušil, že jednou lež podnikne generální útok na náš stát a národ, a už předemrazil heslo pro toto utkání. S tím heslem můžeme jít do boje; ale jenom s tím heslem může jít celý svět do míru. Neboť jenom bez lži se mohou lidé a národy dorozumět, ať mluví jazykem kterýmkoliv.

Bože, vrať světu pravdu!
(Lidové noviny 25. 9. 1938)

RÉTORIKA DNEŠNÍCH POLITIKŮ

Peter Žaloudek

Na stanici rozhlasu Ö1 jsem ve čtvrtek 28. března poslouchal rozhovor své oblíbené redaktorky Renaty Schmidtkunzové s profesorkou Ruth Wodakovou, (*1950), která přednášela střídavě na univerzitě ve Vídni a v britském Lancastru obor jazyková sociologie a výzkum diskurzu. Ruth Wodaková se narodila v Londýně vídeňským rodičům, její otec byl diplomat. Vyrůstala a studovala školy ve třech jazycích, podle toho, ve které zemi se její rodina zrovna nacházela, tj. v angličtině, němčině a srbochorvatštině. Jak sama přiznala, právě znalost těchto tří jazyků ji přivedla ke studiu oboru vědecká lingvistika, rétorika a k formulaci řeči vůbec. Rozhovor s ní mne fascinoval už jen tím, jak krásně, spisovně a plynule se vyjadřovala, bez jakéhokoliv opakování či jen kratičkého zádrhelu. Celý hodinový rozhovor se točil kolem počátků umění rétoriky, stylu vyjadřování panovníků v dřívějších dobách, a také mluvy dnešních politiků, zvláště těch, kteří jsou označováni slovem populisté. Média a politici jsou dva fenomény, které bez sebe nemohou existovat, ba dokonce jsou jeden na druhém závislí. Na jedné straně musí politici zveřejňovat skrze média svoje vize, představy a plány, aby je bylo slyšet. Kdyby na straně druhé svoje představy či manifesty nešířili, neměla by média téměř co psát. Vzniká tak automaticky jakási INTERDEPENDANCE, tj. vzájemná závislost. Čím více šíří politici své názory a média je publikují, tím větší je šance, že dojde také k dialogu jako jednomu z hlavních principů demokracie. Ovšem v totalitních systémech něco takového neexistuje. Kdysi za Hitlera vznikla vlastní pronacistická propaganda s vlastním úhlem pohledu a pojmenovávání věcí, překrucování faktů a pravdy. Podobným způsobem fungovala také mašinérie propagandy v komunistických zemích v čele se Sovětským svazem, následovaným všemi jeho satelity. Politici se naučili hovořit rétorikou vycházející z této zavádějící, dezinformační a lživé propagandy. Objektivní a pravdivý pohled na život a na společensko-politické dění byl striktně zakázaný a potlačovaný. Ruth Wodaková poukazuje na zajímavý fenomén, že i dnes, kdy toto všechno víme, inklinují politici v mnoha zemích k překrucování faktů, z pravdy dělají nepravdu a sami lžou, jak se jim to do konceptu hodí: "Žijeme v době, kdy inscenování politiky je pro mnohé důležitější než samotné obsahy skutečností, a dokonce i tyto obsahy jsou manipulované. Žijeme v době, kdy je na jedné straně v pluralistickém, multokulturním národě příliš mnoho médií, a na druhé straně se stupňuje tlak na média ve snaze je kontrolovat. To se dnes děje v Maďarsku, Polsku, Turecku, ale žel i v mnohých jiných demokratických státech světa. Stává se pořád větší „samozřejmostí“, že se klade větší důraz na propagandu než na objektivní zprávy. Charakteristikou této doby jsou z lingvistického pohledu dvě označení: fake news a alternative facts."

O alternative facts šlo poprvé tehdy, když Donald Trump prohlásil, že na jeho prezidentskou inauguraci přišlo více lidí než na inauguraci všech jeho předchůdců. Okamžitě se ozvala všechna možná média se svou dokumentací

a rychle dokázala, že to není pravda, že na inauguraci prezidenta Obamy přišlo mnohem víc lidí. Trump se ústy své tehdejší mluvčí Kellyanne Conway pokusil celou věc "relativizovat" (aniž by se omluvil a uznal, že se mýlil) tím, že to jsou prostě alternative facts – jiná fakta, jiné argumenty. Celé svoje falešné a lživé tvrzení tak jednoduše transformoval do úrovně jiného, fiktivního tvrzení."

Tento fenomén však není nový, neboť v dějinách vždy existovali panovníci a politici, kteří konali podobně. Filozofka Hannah Arendtová napsala v 70. letech minulého století esej Lüge und Wahrheit in der Politik (Lež a pravda v politice). Ve druhé polovině 20. století to bylo ve známé aféře WATERGATE, která amerického prezidenta Richarda Nixona stála úřad poté, kdy se na veřejnost díky investigativním novinářům z Washington Post dostaly informace, že jako prezident USA klamal veřejnost. Hannah Arendtová tvrdí, že politici klamali vždycky a že lžou. Otázkou je, jak to činí, kdy a proč. Pokud to dělají naivním překrucováním holých faktů, vlastně pravdy, mívá to relativně krátké trvání, protože každý si rychle a lehce ověří, že tomu tak není. Existují ale i jiné falše, které není možné odhalit ani lehce ani rychle. To se děje třeba tehdy, pokud se nějaký fakt "převeď" do roviny tzv. mínění – názoru, a pak už se jen mluví o různých názorech. Klasickým příkladem je dnes debata o klimatických změnách. Mezi politiky vidíme celou škálu odleva doprava – od takových, kteří věří vyjádřením vědců a tomu, co se děje, až po ty, kteří více či méně dělají na tzv. klimatické změny jen vtipné narážky. Výsledkem pak bývá známá věta na závěr konferencí: "We agree to disagree" – shodli jsme se v tom, že jsme se neshodli.

Fake news – a v tomto je znovu nejlepším příkladem Donald Trump – je vykonstruování protiútku: Když mu např. vytkli, že není pravda, že na jeho inauguraci bylo až tak mnoho lidí, tak kromě alternative facts uvedl: "To tvrdí všichni ti, co mě nemají rádi, moji nepřátelé, kteří nevidí nic dobrého v tom, co jako prezident konám". Jinými slovy: jednoduše se obejde faktická pravda, Trumpovi voliči mu slepě věří, že to si opravdu jen jeho "nepřátelé" něco na něho vymýšlejí – a život jde dál. Mnohá americká média v čele s Washington Post (WP) již spočítala, kolika lži se Trump během vykonávání svého úřadu dopustil.

WP dokonce tvrdí, že někdy je to až sedmnáct drastických nepravd (grasse Unwahrheiten - doslovný citát Ruth Wodakové), denně. Tím, že všechny označí za nepřátele, namísto toho, aby přiznal chybu; ale přiznat chybu přece není hodné mocného chlapa – myslí si asi a raději radikálně rozděluje společnost na tzv. slušné a tzv. zatvrzelé a neslušné. Ale to, čeho se denně Trump dopouští, se dělo a neustále děje i v Evropě. Stačí si jen vzpomenout například na uprchlickou krizi z roku 2015, kdy se šířilo obrovské množství fake news, nepravd, především bulvárem a některými politickými populistickými stranami.

Redaktorka Schmidtkunzová se pak zeptala, jestli je vůbec možné zvrátit onen současný trend manipulace moci, používání zvláštní rétoriky za účelem šíření strachu, překrucování faktů, a pokud ano, kdo to může udělat a odkud má přijít záchrana. Ruth Wodaková přiznala, že recept na záchranu nemá, ale zdůraznila následující: Již ve Starém zákoně vzniklo něco jako předobraz soudnictví, Desatero Božích přikázání, z nichž to sedmé nás nabádá nemluvit křivě: A dodala, že je zvláštní, když se naše společnost, odvolávající se na jedné straně na svůj židovsko-křesťanský původ, na druhé straně k tomuto základnímu zlatému pravidlu slušného chování nehlasí.

Zmínila se také o anglické premiérce Margaret Thatcherové a jejím někdejší výroku, který hodně zdomácněl v rétorice mnoha politiků: "There is no alternative." Neexistuje alternativa k tomu, co chceme teď učinit. Ruth Wodaková ale tvrdí, že toto tvrzení není správné, že nějaké alternativy existují vždy. V konfrontaci se šířením politiky strachu, překrucování a mlžení (od slova mlha, mlžit = mluvit úmyslně nejasně, nesrozumitelně, aby to vyznělo jako něco odborného, ale aby nikdo nepátral po souvislostech a pozadí) je nesmírně důležité klást zpětné, kritické otázky (Hinterfragen), domáhat se odpovědi, nenechat si je smutno líbit, přestat slepě věřit politikům. Je smutným znakem dnešní doby, že mnohokrát nevěříme faktům, nevěříme tomu, co nám říká empirie, věda, historie, meteorologie atd., ale že jsme uvěřili populistickému „ductus“, rétorice populistického establishmentu. To všechno může mít na naši společnost fatální dopad, zejména honosí-li se přízviskem demokratická, otevřená, pluralitní, tedy společnost, kterou charakterizuje především její kritičnost vůči všemu, co může být manipulace a lež: "Hinterfragen, Hinterfragen Hinterfragen – nenechat se unavit a donekonečna si všechno ověřovat, ptát se, ptát se, ptát se..."

O ETICE V POSLANECKÉ SNĚMOVNĚ PČR

Členové a přátelé ČSÚZ měli koncem minulého roku příležitost diskutovat s další zajímavou osobností českého politického života. Pozvání na besedu přijal pětáctýletý advokát, od roku 2017 předseda Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, Mgr. Radek Vondráček. Hlavním tématem byl problém etiky v současné politice.

Beseda se konala krátce po pohřbu amerického prezidenta George Bushe staršího, kterého se předseda Poslanecké sněmovny PČR zúčastnil. „Byl to

hezký pohřeb, proslovy na něm byly velice lidské a já jsem si uvědomil, že to byl velký politik, který dokázal vést dialog“, řekl Radek Vondráček. Připomněl přitom, že Bush byl politik, který dokázal jednat s Ruskem, že to byl skutečný státník, a povzdechl si, že v současné politice je hodně politiků, ale málo státníků. Podle představy předsedy Poslanecké sněmovny PČR by každý, kdo vstupuje do politiky, měl mít nosné téma, kterému se chce během svého mandátu věnovat. Pro něj to je vrátit do politiky a vůbec do života společnosti v České republice slušné chování.

V politice se pohybuje pět let jako poslanec za ANO a zažil už řadu situací, které měly s etikou málo společného. Připomněl například letošní shromáždění u budovy rozhlasu k 50. výročí Srpnu 1968, kde byl spolu s premiérem Andrejem Babišem a předsedou Senátu, a část účastníků chtěla premiérovi zabránit v přednesení projevu. Hovořil tam pak s jedním z účastníků shromáždění, který, jak uvedl, byl v srpnu 1968 osobně svědkem událostí u rozhlasu a podpory, kterou lidé projevovali tehdejšími politikům, a teď je znechucen tím, jak se lidé chovají. Radek Vondráček si v této souvislosti posteskl, že pod heslem liberální demokracie se dnes jednotlivé skupiny v parlamentu snaží umlčet ostatní, nenechávají je nikoli vyjádřit a ve svých vystoupeních používají už běžně i vulgární výrazy. To ho přesvědčilo o tom, že musí bojovat za návrat etiky do politiky a všeobecně do chování lidí.

Demokracii chápe jako vládu většiny, která respektuje existenci menšiny, a které je nutno dát prostor k realizaci cílů, jež deklarovala ve volbách. Dnes se demokracie chápe spíš jako právo menšiny diktovat. Radek Vondráček se charakterizuje jako liberál, který respektuje názor druhých a očekává, že i oni budou respektovat jeho názor. Připomněl v této souvislosti Václava Klause, který se snažil bránit demokracii před „liberální demokracií“, a jeho výrok, že dávat k demokracii jakékoliv přívlastky je škodlivé.

Účastníci besedy se pak zajímali blíže o říjnovou návštěvu předsedy Poslanecké sněmovny v Rusku, která vzbudila neobvyklou pozornost médií. Radek Vondráček přiznal, že ho zájem médií a jejich vytrvalost překvapily. Obvykle se média o jednotlivá témata jeho práce vydrží zajímat maximálně 3 dny. V případě návštěvy v Rusku to trvalo déle, redaktori neustále hledali

nějaké konfliktní momenty a byli zklamaní, když je ujistil, že tam tajně nejednal o nějakých těžbách či jaderných elektrárnách a neměl žádné tajné schůzky. Dokazuje to jen, že politika zkrátka přestává být seriózní a v posledním čtvrtstoletí by se dala přirovnat k showbyznysu, kde se média honí jen za senzací. Osobně předseda Poslanecké sněmovny považuje dialog s Ruskem za nutný a potřebný.

Mezi účastníky besedy zazněla úvaha, zda se nepřikládá přílišný význam skupinám křiklounů, kteří šíří nenávist a i když jsou stále slyšet, ve skutečnosti rozhodně nereprezentují většinu obyvatel. Radek Vondráček uvedl, že vlastně nevíme, kdo jednotlivá média a novináře platí a tedy v čím zájmu kdo vystupuje. Upozornil přitom, že na rozdíl od nich, politické musí každý rok zveřejňovat své příjmy a původ majetku. Osobně se domnívá, že předseda Poslanecké sněmovny, stejně jako prezident by měl být nadstranický. Pokud jde o prezidenta Miloše Zemana, přiznal, že nepatřil mezi jeho voliče, ale teď když ho doprovází na zahraničních cestách, vidí, jaké oblibě se tam těší, jaký respekt tam má, jak oceňují, že umí vyjádřit názor a stát za ním. A ten respekt je vidět u zahraničních politiků z nejrozličnějších politických orientací.

V zahraničí vědí, z jaké strany politického spektra prezident vzešel, ale teď je vlastně politicky nezařaditelný. V této souvislosti je dnes ostatně namístě si položit otázku, co je pravice a co levice. Mízí masové strany sdružující lidi, kteří věřili svým vůdcům a idejím. Dnes lidé a priori nevěří v nic a nikomu.

„Pokud se nezmění politici, nezmění se společnost“, zdůraznil během besedy předseda Poslanecké sněmovny PČR a informoval přítomné, že chce navrhnout, aby sněmovna přijala Etický kodex, podle kterého by se všichni poslanci měli chovat. Vyslovil také názor, pramenící z jeho osobních zkušeností, že lidé by měli víc cestovat do zahraničí, opustit tu českou kotlinu a inspirovat se jinde, kde mají víc zkušeností. Připomněl v té souvislosti britské zkušenosti, kde mají prakticky na všechny situace vzorová řešení z minulosti. Někteří účastníci besedy pak vyslovili názor, že ten, kdo se chce věnovat politice, by měl povinně nejdřív dostat školení, jak se chovat.

Předseda Poslanecké sněmovny, který je vzděláním právník, se v krizové situaci obrací k právu. Dospěl přitom k názoru, že pro lepší vymahatelnost práva u nás bude třeba změnit zákony v oblasti procesního práva, a to jak trestního, tak občanského. Ovšem musí to udělat v předstihu odborníci právníci a politici to budou posuzovat. Za nepodařený zákon dával příklad služební zákon.

Na dotaz, zda by se nemělo zakázat publikování anonymních zpráv na sociálních sítích, jak to na Slovensku navrhoval Robert Fico, vyjádřil host pochyby, zda by to šlo zajistit a kontrolovat. Je všeobecně známo, že zákazy se většinou dají obejít. Kdyby sněmovna o takovém návrhu hlasovala, hlasoval by pro, ale není přesvědčen o tom, že by to daný problém vyřešilo.

Dále host odpovídal na dotaz, jak parlament hodnotí stále se snižující volební účast, a zda by volby neměly být povinné. Předseda sněmovny potvrdil, že parlament není spokojen s nízkou volební účastí, ale o uzákonění volební povinnosti seriózně neuvažuje. Připouští ale, že to není uzavřená záležitost a že je třeba stále jednat. Připomněl, že když diplomat vstane od stolu, může to znamenat, že je konec nebo je to proto, že už ví, že a kdy si k němu bude muset sednout znovu.

Na závěr besedy předal předseda ČSÚZ Jaromír Šlápota jako obvykle přednášejícímu stříbrného pamětního lva a popřál úspěch a pevné nervy do nového roku i těch dalších. (*Bulletin ČSÚZ – Hebr*)

H&P-LAW

JSME TU PRO VÁS.

Veškeré právní služby na území České republiky.

- Občanské právo
- Obchodní právo
- Správa majetku
- Ostatní právní poradenství

SOKOLOVSKÁ 6/85, 186 00 PRAHA 8, ČESKÁ REPUBLIKA

Tel. (+420) 221 719 041
Fax. (+420) 221 719 059
email: info@ak-hp.cz

www.ak-hp.cz

Pražský historik Martin Nekola připravuje knihu o Čechách v uprchlických táborech (displaced persons camps) v Německu, Rakousku a Itálii po roce 1948. Rád by touto cestou laskavě požádal čtenáře o zajímavé fotografie, korespondenci, časopisy, letáky, plakáty a jiné artefakty přibližující život v táborech. Podobné materiály se často nacházejí v rodinných archivech a fotoalbech, dlouhá léta nepovšimnuty. Dr. Nekola bude velmi vděčen za poskytnutí kopií, které by se mohly objevit v knize. Kontakt: marnekola@gmail.com

NEKONČÍCÍ PŘÍBĚHY RESTITUCÍ

Po skončení 2. světové války v roce 1945 se vyčerpané Československo těšilo z ukončení těžkého válečného období, kterým bylo nuceno projít a začalo si užívat svobody a státní samostatnosti. V té době nikdo netušil, že zakrátko přijde další boj, kterému bude národ čelit.

Nastala 50. léta a s nimi politický režim, který ovlivnil mnoho rodin nebo jednotlivců, bohužel i ty, kteří v průběhu války za národ nasazovali své životy. Paradoxně čelili intrikám tohoto režimu a jeho obvinění ze zrady. Přišel režim, který mnohým sebral svobodu, majetek, který po generace patřil jejich rodinám, zdraví, ale i životy. Kdo stihl a mohl, opustil Československo, aby si zachoval život a svou důstojnost. Lidé opustili své tehdejší domovy s malým uzlíkem, jen s tím nejnnutnějším. Na území Československa zůstal celý jejich rodinný majetek, který byl následně znárodněn a státem spravován dle jeho uvážení.

Povídali jsme si s Martinem Mládkem z Invicta Law o tom, co se dělo dále...

Majetek movitý i nemovitý rozhodnutím režimu 50. let propadl do jednoho velkého kotle ve prospěch státu. Kdo zůstal a nechtěl se dobrovolně vzdát a majetek věnovat státu, zažíval nelehké chvíle.

Co se vlastně dělo s majetkem těch, kteří o něj byli připraveni?

V průběhu let 1950–1989

se na pozemcích, které před rokem 1950 mohly patřit některé z rodin, rozšiřovala města sídlištní výstavbou, stavěly se objekty pro potřeby státu, továrny, školy, nemocnice... Objekty historické hodnoty byly státní správou bohužel mnohdy devastovány nevhodným užíváním nebo minimální údržbovou péčí.

Až v roce 1989 revoluce, která v tehdejší Československu proběhla a byla světem uznávána jako jedna z nejdemokratičtějších, odstartovala nápravu těchto křivd spáchaných režimem, který převzal vládu nad národem v 50. letech. Začal se vracet majetek těm, kdo zůstali i těm, kteří před komunistickým režimem odešli z republiky.

Dá se tedy říci, že se stát řádně vypořádal se všemi, kdo byli 50. lety poškozeni?

Řekl bych, že tam, kde bylo možné pozemky vrátit, se dostaly zpět do rukou rodin původních majitelů. Tam, kde to nebylo možné, se stát vypořádal s restituenty náhradními pozemky. Příkladem jsou území, kde došlo k rozsáhlým výstavbám, a vrátit se nedala. Zde došlo nebo doposud ještě nedošlo k finančnímu vypořádání nebo vydání jiných pozemků, které byly v majetku státu.

To byla asi hodně příjemná zpráva?

To je skutečnost, kterou bohužel mnozí restituenti ani nevědí. Vypořádání nároku rodiny se může výrazně lišit mezi tím, jak byl nárok vypořádán a jaký je skutečný nárok. Pozemky již mohou být zatíženy existující výstavbou z let 1950–1991, jako třeba rozsáhlými sídlišti. U těchto případů je rozdíl mezi vypořádáním a skutečným nárokem v řádech až desítek milionů korun.

Řeklo by se, že od roku 1990 uplynulo hodně času a vše by mělo být vypořádáno.

Ano, uplynulo, ale stále ne tolik, aby se neobjevovaly další a další případy restituentů, kteří chtějí své nároky prověřit a hodlají je potom uplatnit. Mnohdy sami restituenti nemají tušení, že ještě stále mohou narovnat správného vypořádání dosáhnout. Velmi často se prověřováním dobových podkladů zjistí, že nárok vypořádaný pozemkovým úřadem byl významně nižší, než je jeho pravá hodnota. Neznalostí a nevědomostí mnohé rodiny přicházejí o významné částky, na které mají nárok a mohou požadovat spravedlivé a správné vypořádání.

Znamená to, že i v případech, kdy došlo k vyrovnání, je nárok na přecenění?

U případů, kde byla v termínu podána žádost, jsme ve většině případů našli pochybení ze strany státu. Proto se další restituenti zajímají o prověření jejich záležitostí.

Znamená to, že případů je stále mnoho a stojí za to, o svá práva bojovat?

Případy rodin jsou individuální, někomu byl zestátněn pozemek ve městě, někomu pole nebo louka, kde následně vyrostlo město, někdo přišel o objekt významné hodnoty a s ním i o pozemky k němu příslušící, někomu byl vydán objekt, ale bez pozemků...

Jak restituent pozná, zda se ho týká nebo netýká možnost přecenění?

Prověřením dobových podkladů. Ve většině řešených případů jsme opravdu zjistili, že nárok restituenta vedený pozemkovým úřadem byl významně nižší, než jeho pravá hodnota. Kdyby se sám restituent nezasadil o zjištění pravé hodnoty jeho nároku, přišla by jeho rodina o miliony korun.

Stále vedeme jménem restituenta a dalších osob, které byly takto znevýhodněny, soudní spory se Státním pozemkovým úřadem a soudy pravidelně nárokům restituents vyhovují.

HLEDÁ SE

TOMÁŠ PILČÍK narozený 1950/51, poslední adresa v ČR Jičínská 29, Praha 3. Chodil na ZDŠ Lupáčova. Emigroval s rodiči a sestrou do Rakouska. Z Treiskirchenu měli odejít do Austrálie. Pokud dostane tuto zprávu, ať se ozve svým spolužákům - Václav Fesanic - VACFEZS@seznam.cz a Jaromira Zbrojova - jarkavesely@hotmail.com

moje malé c. v. (neboli z deště pod okap)

vladimír cícha

nač si vlastně stěžovat
ptával jsem se kdysi
konec konců Mnichov
znám jen z knih
Hitlera na Hradčanech z filmu
Prahu poškodilo jen
pár bomb nepřesně svržených
to nejhorší nám udělali
spoluobčané-komunisti
jejich zákazy ale často byly
elixírem naší zvědavosti
čím víc zakazovali jazz
tím více jsme mu rozuměli
a pak na tmavém mraku totality
objevilo se stříbrné lemování
Pražského jara
nesměle zprvu
ale pak více a více
ozývala se
svoboda slova
a bez stranických norem
jak zázraky vznikala
divadla malých forem
cenzura náhle měla dech krátký
a nejmocnější muž země
s prkna skákal lomeňáky
v polovině toho Jara
opojen zvědavostí
odjel jsem konat své pracovní povinnosti
do Moskvy a Leningradu
ale i poučit se jak ponechat Západ vzadu
byl První máj a já v pokoji hodnostáře
sledoval vojenskou přehlídku
vzrušením planuly mi tváře
když zeptal jsem se
jak je to vlastně s tím světovým mírem
který na Rudém náměstí tanky a děla
oslavují
rozumné odpovědi se mi nedostalo
ale ani mne napadnout nemohlo
který asi z těch tanků
jichž byly snad tisíce
vyjel k pomníku sv. Václava
za pouhé poté dva měsíce
to nemohl jsem vědět
snad jen tušit

moje malé c. v. (neboli z deště pod okap)

po Jaru nastal Srpen
a jednoho rána ten krásný sen
o svobodě a svéprávnosti
bez cizího dohledu byl proměněn
v mrazivou skutečnost
v tom teplém srpnu
v Moskvě pak poslední
šance byla promarněná
podpisy těch, kterým důvěra byla dána
a oni rozhodli
se vší bezohledností
o země osudu

nastal listopad a jednoho rána
rozloučil jsem se s milovaným domovem
rodiči a stověžatou Prahou
a pochopil jsem pravdu nahou
že socialismus lidské tváře
byl zbaven svatozáře
a ocítl jsem se v Kanadě
veliká, krásná je to země
a vlídné bylo přijetí
a možnost dána mi být svého štěstí
strůjcem
o jaké dosud neměl jsem ponětí

dík obdivuhodnému krajauskému tisku
dodávajícímu literaturu
a informace o tom jak v Čechách
realizuje se
normalizace
oceňoval jsem kanadskou svobodu
a sousedství amerických Států

říká se, že nic netrvá věčně
to Jaro pražské ale bylo
až dramaticky krátké
snad proto že spočívalo
na základnici vratké
neb různé jsou pojmy
demokracie
a demagogie

a jak jinak možné to není
čas nadále plynul
noc střídala svítání a světlo denní
a protože člověk je tvor
který nikdy nedocení
co je klid a pohoda
snad v dobrém úmyslu
daná mu od Boha
tak stalo se následující:

Slovo je na počátku všeho,
jak Bible praví
to velmi dobře znají
ti co rostoucí moc mají
a historie nejsou dbalí
a chutě ji přepisují
jedním jazykem hovoří
ale jejich řeč je dvojitá
ve světle faktů a logiky
však neobstojí
a tu cítím jak ta má smutná minulost
pod vládou stranické demagogie
v podobě bumerangu mne dostihuje
nejhorší je
že ač mám
z toho poznání smutek a zlost
jsem vydán na milost
věrozvěstům politické korektnosti
zrozené blbovi pod lebeční kostí

a tu zbývá mi jenom úžas:
proč lidí mocní
stejně jako prostí
nevidí rostoucí nebezpečí
což vede mne k závěru, že ta má
výměna domova, země
probouzí den co den ve mně
(ač doufám, že mýlím se snad)
smutek, že v tom uplynulém čase
přemístil jsem se
z deště pod okap...

duben 2019

z deště pod okap?

? BLÍŽÍ SE ZÁNÍK DEMOKRACIE?

Benjamin Kuras

Slabá civilizace tvoří silné lidi. Silní lidé tvoří silnou civilizaci. Silná civilizace tvoří slabé lidi. Slabí lidé tvoří slabou civilizaci.

Tak nějak zní starý bonmot, pocházející už někdy z antiky, vyjadřující v kostce civilizační cyklus vzniku, vzestupu, zlenivění a pádu. Bída a chaos jsou výzvy, které lidi posilují, budí v nich touhu po zlepšení a dodávají jim tvořivou energii. Z té se rodí prosperita a vynálezy usnadňující život. Usnadnění života odstraňuje výzvy a vede ke zpohodlnění. Zpohodlnění lidem odebrává výzvy k dalšímu tvoření. A bez dalšího tvoření civilizace krní a nakonec zaniká.

Skotský historik Alexander Fraser Tytler na začátku 19. století (nebo možná francouzský historik Alexis de Tocqueville o čtvrt století později?) tento poznatek (nebo je to vážně jen bonmot?) aplikoval na tehdy zrovna rašící fázi západní civilizace, které říkáme parlamentní demokracie.

„Od vazalství k duchovní víře. Od duchovní víry k velké odvaze. Od odvahy k svobodě. Od svobody k prosperitě. Od prosperity k sobectví. Od sobectví k apatii. Od apatie k závislosti. Od závislosti zpět k vazalství.“ Tento cyklus Tytler (nebo Tocqueville?) podložil těmito poznatkami: „Demokracie může existovat jen do té doby, než voliči zjistí, že si mohou odhlasovat pro sebe štědrost ze státní kasy. Od toho okamžiku bude většina vždy hlasovat pro kandidáty slibující nejvíc darů ze státní kasy. Výsledkem je, že se demokracie musí zhroutit následkem nezřízené fiskální politiky.“

Tohle není jen nějaká cynická intelektuální hříčka. Vnímáme to i dnes ve všech demokratických zemích, kde neustále „progresivně“ bují třída státních zaměstnanců přísátá na scvrkající se a zneužívanou třídu soukromníků, která jediná tvoří bohatství, z něhož všichni ti státní (a nadstátní, viz EU) zaměstnanci mohou ukusovat. Ukusují si z ní stále víc prostě proto, že mohou, smějí a umějí. A připadá jim to samozřejmé, logické a zasloužené.

Blížící se civilizační pád poznáme podle rostoucího počtu občanů záviselých ekonomicky na státě a ponechávajících státu odpovědnost za své životy. A taky podle toho, že politici, kteří na to upozorňují a chtěli by občany k osobní odpovědnosti vrátit (konzervativci čili pravice), prohrávají volby s těmi, kteří občanům slibují ještě větší pohodu na státní útraty (liberálové čili levice). Tak postupně konzervativní politici ze soutěže vypadávají, nebo se „liberalizují“, chtějí-li se v politice udržet. Čili stávají se z nich liberálové ponechávající si jen konzervativní nálepky, z nostalgie a sebeklamu. Ze známých kdysi konzervativních stran nejvíc zlevicověla německá křesťanská demokracie, pro niž se slovo „pravice“ stalo, jako pro většinu Němců, nadávkou a synonymem nacismu (který však, jak víme, byl levicový).

Demokratické „středolevé“ strany to vysunulo ideově a prakticky tam, čemu se říkávalo krajní levice. A na druhé straně spektra to, co by se donedávna klasifikovalo jako klasická demokratická pravice, se dnes nálepkuje „pravcový extrémismus“. Že toto na hlavu postavené vnímání politického spektra neprochází bez povšimnutí „pracujícího lidu“, svědčí třeba americké sondáže (Gallup) zjišťující 61procentní nespokojenost občanů se stavem americké politiky, ekonomiky a kultury, podle jejich obav směřující ke společenskému krachu. Paradoxně je to procento ne příliš vzdálené tomu, které je nějakým způsobem závislé na státních příspěvcích a za Obamova prezidentství prudce vzrostlé na 52% domácností. Takže ze sondáže nelze zjistit, zda si většina Američanů stěžuje na přílišné zasahování státu, nebo jí naopak připadá nedostatečné a chtěla by ho víc. V Británii závislost občanů na státě (větší příjem od státu, než se mu odevzdává na daních) vychází na 50,5%, ve Francii 59,2. V mnoha dalších evropských zemích přesahuje polovinu.

A ještě dva poznatky T. (nebo T.?) odpozoroval z historie civilizací: „Tento civilizační cyklus vždy mění svobodu v tyranii.“ A „trvá přibližně 200 let“. Což by znamenalo, jestliže historicky umístíme počátky dnešní evropské a americké parlamentní demokracie na zlom 18. a 19. století, že její konec se trochu zpozdil a musí přijít každou chvíli. Ledaže už přišel a my jsme si toho nevšimli.

Konečná odumírající fáze civilizace je provázena oslabením morálky a pudu sebezáchovy, zamlžením schopnosti rozeznávat dobro od zla, neochotou nebo neschopností zlu odporovat, odzbrojováním, ztrátou pudu sebezáchovy, tolerancí kdečeho včetně toho, co nám hrozí zničením.

U demokracie nástup likvidační fáze poznáme podle toho, že si dává přívlastky. My Středoevropané pamatujeme, jak rychle demokracii zlikvidoval přívlastek „lidová“. Dnes demokracii vidíme dusit se pod tak často omílaným přívlastkem „liberální“, který však stále častěji slouží k omezování svobod a zákazu myšlení označovaného za neliberální, nekorektní nebo zpátečnické. Proměňuje se tak v novou totalitu, jejíž nástup je nenápadný, neboť nepracuje násilím, nýbrž lstí...

(Úryvek z článku BIG BEN: Blíží se zánik demokracie? otištěného v časopisu Playboy)

Když bylo dobře mamince, bylo i pěkně v našem bytě...
VEČERNÍ PÍSEŇ - Imprese

Blanka Kubešová

Básník seděl se zavřenýma očima ve své pracovně nehybně podoban skále. Rozložitý a mírně nahněbený v křesle nad psacím stolem čekal, zda se dnes objeví, zda přiletí... Jen mírně chvějící víčka prozrazovala, že nespí, že za nimi defilují pocity, obrazy a vzpomínky, a básník vzpomínal rád. Seděl dlouho, ale fantazie na křídlech motýla s pelem běloučkým jako perleť a tak jemným, že se dotknout směli jen vyvolení, toho večera ne a ne přiletět a tak po chvíli, opřen o berle, těžce vstal, několika pomalými kroky překřížil pokoj a stoupl si k oknu s výhledem na pustou žižkovskou ulici. Co by zapíral, měl rád starý, dělnický Žižkaperk s pavlačemi do dvora a šňůrami věčně plnými sušícího se prádla. Byl to jeho svět, svět jeho dětství.

Z nedalekého židovského hřbitova se táhlo teskné kvílení houslí a podtrhávalo pochmurnou, sladkobolnou atmosféru. Po kočičích hlavách, vědoma si své důležitosti, vykračovala tlustá strakatá kočka a o kus dál vrabec nevzrušeně dobal zbytky skrovné snídaně. Nějaký soused táhl vzhůru po strmé Riegrově ulici tašku s nákupem. Zastavil se, aby se vydýchal, ale to se už i kočka v souznění s tichem posadila a nahlížela, zda by se dalo ještě něco vylovit z kanálu u chodníku. Jinak nic. Pusto...

A přece! Nějaká starší žena v zástěře právě vyšla vyhodit smetl do šedivé popelnice. Básníkovo srdce se rozbušilo. Kolikrát ji takhle shora vidával, aniž by pomyslel na to, že by to mohlo být naposled. Pohled se mu zamžil. Zadumaně se ohlédl na skříňku, kde se matně třpytil dávno oněmělý hmoždíř a na skobě za ním zrcátko v zlatém oválu s navždy zamrzlým obrazem její tváře... Obojí už promlouvalo jen z jeho paměti, stejně jako okna s matčíným stínem pro nezasvěcence ukrytým pod nánošem zašedlého prachu předměstí. S námahou setřásl vzpomínku, s bláhovou nadějí ještě naposled pohlédl dolů a s povzdechem se odvrátil. Zázraky se přece nedějí!

Básníka na okamžik zalehla pravda hořká jak číse bolehlavu. Přivřel oči a téměř vzápětí ji přetavil do verše lehkého jak mávnutí křídel a omamného jak vůně mateřidousky. Toho dne v jeho vzpomínce psané všedními a prostými verši ožily obyčejné věci, básníkův dětský svět. Kralovala v něm atmosféra vlídného domova, vroucí a hřejivý pocit jistoty a bezpečí. To byl okamžik, kdy se všechna písmenka pod jeho rukou roztančila a rozezpívala a jakoby sama se skládala do té nejjemnější, nejlíbeznější symfonie.

„Cítíš tu vůni? Co to může být?“ zeptala se MA a natáhla ji do sebe tak prudce, až se MIN za ní zakymácela. „Nemůžeš dát trochu pozor?“ ohradila se a jen tak tak že se stačila chytit písmenka za sebou. „Není to hřebíček? Nebo snad vanilka?“ vzdychla toužebně.

„Samá voda, samá voda,“ zabručelo KA, chytilo MIN za nožičku a pomohlo jí zpátky na řádku. „To, co tak sladce voní, je cukr tlučený v hmoždíři!“ rozhodlo pak moudře.

„Ty jsi nákej chytřej,“ odbyla ho MIN, ale nedalo jí to, aby dál nevyzvíдалa. „Co je to – ten hmoždíř, víš to?“ „Nevrť se a mluv spisovně,“ napomenulo ji KA. „Podívej se nahoru na skříňku. Co vidíš?“

„Já nevím. Třpytí se to... třpytí se to jako...“ zaváhala MIN a přimhouřila oči.

„Jako hmoždíř!“ doplnilo zvesela KA.

„Dejte pokoj a raději poslouchajte! Slyšíte? Je mi tak ... Já nevím, lehce, skoro jako do tance,“ začala si notovat MA spolu s veršem a měla chuť pustit se aspoň jednou nožičkou řádky.

„To, co slyšíš a co tu tak zpívá, je rytmus a melodie řeči,“ promluvilo opět přemoudře KA. „Je to píseň, která sem doléhá z ulice a od ženských u necek tady na pavlači.“

„Moc se vytahuješ! A není v tobě kousek romantiky!“

usadila ho MIN a rozhodla: „Já slyším ptáky za okny!“

„Je večer, žádní tam nejsou, nanejvýš žižkovští vrabci!“ zaodporovala MA.

„Já je slyším!“ trvala MIN na svém. „Proč mi je ale najednou tak smutno?“

„Mně taky,“ souhlasila MA. „Už vás napadlo, že nás strčí do šuplíku a nikdo nikdy nás nebude číst? Je to, jako kdyby žádný z nás ani nebyl,“ vzlykla.

„Přijde čas a všechny šuplíky se otevrou!“ zafilozofovala MIN. „Ale stejně mi je smutno!“

„To proto, že všechno je tak prchavé, dětství, mládí, dokonce i láska,“ rozesmutnilo se KA a vzdychlo tak těžce, až se všechna písmenka zatetelila.

Básník ještě chvíli poslouchal, jak se tak spolu dohadují a pak s úsměvem nadepsal stránku: *MAMINKA – Večerní píseň*. Přestal psát, ale melodie jeho veršů, a dokonce i ticho pod nimi, zpívaly dál. Prohrábl si šedivou, stále ještě hustou patku a zavřel oči. Psal se rok 1954 a měl před sebou ještě hodně dlouhou cestu, ale cítil se velmi, velmi unavený.

Z domu z Riegrový a později Bořivojovy ulice, příliš pozdě přejmenované na ulici Seifertovu, vyletěl motýl. Byl lednový den šestaosmdesátého roku, foukal slabý vítr a na činžovní dům č. 104 přibíjeli pamětní bronzovou desku od sochaře Stanislava Hanzíka, která měla navždy připomenout, že se tu 23. září v 7 hodin 33 minut ráno roku 1901 narodil a prožil část svého dětství jediný český laureát Nobelovy ceny za literaturu.

*Když bylo dobře mamince,
bylo i pěkně v našem bytě.
Hmoždíř, který stal na skřínce,
zatřpytl se okamžitě,
skla oken, po nichž před chvilkou
plakalo ještě bílé jíní,
svítila opět po kuchyni,
kde vonělo to vanilkou...*

NEUZAVŘENÝ PŘÍBĚH ANTONÍNA AXAMITA

Na adresu časopisu Čechoaustralán došel následující email z České republiky:-

Vážená redakce, v roce 1949 pomohl můj děda Antonín Axamit ze Kdyně k emigraci třem studentům, kteří si přáli se dostat do Austrálie. Zřejmě na podzim roku 1949 u něho přespávali ve Kdyni a dostali od něho kontakt na převaděče. Bohužel nemám další informace o tom, zda se emigrace zdařila a zda se do vysněné Austrálie dostali. Neznám zatím ani jejich jména, jen jeden z nich se asi jmenoval Čapek. Není prosím v nějakém krajském spolku evidován nějaký pan Čapek, který přišel do Austrálie roku 1949 /1950? Nebo jeho potomci? Na koho bych se prosím mohla obrátit? Děda již bohužel nežije, ale babička, manželka pana Axamita slaví 90 let a moc by ji potěšilo, kdyby se dozvěděla, jak tento dávný příběh vlastně dopadl. Hezký den přeje, Daniela Cvachová

Zapátrali jsme proto po příběhu a objevili dramatický život předků Daniely Cvachové. Bylo by krásné, kdyby měl šťastný konec... Najde se mezi čtenáři Čechoaustralana někdo, kdo zná odpověď na Danielinu otázku?

Miluše Axamitová, rozená Hesová, se narodila roku 1929 a pochází ze Zemčic u Merklína. Po studiu učitelského ústavu v Plzni pracovala jako učitelka na různých základních školách v západních Čechách. Když v roce 1949 učila ve Kdyni, seznámila se se spořitelním úředníkem Antonínem

Axamitem (1913). Začali spolu chodit. Když ale plánovali svatbu **byl Antonín Axamit zatčen a 22. dubna 1950 odsouzen za velezradu k 15 letům vězení**, konfiskaci veškerého majetku, ztrátě občanských práv a peněžité pokutě. Pan Axamit byl nejprve ve vyšetřovací vazbě v budově Státní bezpečnosti v Plzni, potom byl zadržován ve věznicích na Borech a na Pančrácích. Po soudu v Klatovech byl vězněn v pracovních táborech. Během deseti let věznění prošel řadou lágrů na Jáchymovsku – Svornost, Bratrství, Prokop, Svatopluk, Nikolaj, Rovnost, Barbora. Poslední čtyři a půl roku byl v táboře Vojna u Příbrami. Na Jáchymovsku přímo těžil uran, pracoval na šachtě. V táboře Vojna pracoval zpočátku také v dolech, později dělal stavební práce, vězni např. stavěli kulturní dům v Příbrami. **Důvodem k odsouzení bylo, že zprostředkoval přechod hranice pro tři vysokoškoláky.** Miluše Hesová na něj deset let čekala, propuštěn byl až na amnestii v květnu 1960. V srpnu téhož roku se Miluše Hesová a Antonín Axamit vzali. Kvůli práci se přestěhovali na Plzeňsko a poté přímo do Plzně. Antonín Axamit pracoval až do důchodu u Pozemních staveb. Miluše Axamitová učila na základní škole v Plzni-Liticích až do odchodu do důchodu v roce 1984. Měli dvě dcery, kterým nebylo komunisty dovoleno studovat kvůli minulosti otce i neskrývané křesťanské víře. Po roce 1989 byl pan Axamit členem Konfederace politických vězňů, kde ho kvůli nemoci často zastupovala manželka, která s Konfederací spolupracuje dosud. Antonín Axamit zemřel v roce 2000. *(Paměti národa)*

NAŠE AUSTRALSKÁ HISTORIE

Jana Reichová

V září roku 1968 jsme se ve Vídni rozhodli požádat Austrálii o azyl. Rádi jsme prošli všemi těmi nezbytnými rozhovory, lékařskými prohlídkami a rentgeny. A po tom všem jsme byli do Austrálie přijatí. To byl pro nás dar. Tehdy jsme ale ani v nejmenším netušili,

že v té vzdálené Austrálii obdržíme později další dary, které nás očekávají v našem novém životě v té krásné zemi.

Měli jsme, jak se říká, štěstí hned od počátku na velmi hodné sousedy, kteří se snažili nám rozumět a pomáhat. Z prvního pronajatého bytu jsme se později stěhovali do bytu, který jsme koupili na splátky, ale v jiné čtvrti. Ztratili jsme tedy ty hodné sousedy, ale ovšem tam, kde jsme se přestěhovali, byli další, a právě tak milí a také již mohli více rozumět naší pomalu získávané angličtině. I v zaměstnání přibývali přátelé a Austrálie se nám pomalu otvírala jako nový domov.

Potom se náš syn, který již dospíval, seznámil s australskou dívkou a jednoho dne nám ji přivedl představit. Tehdy byla ještě drobné děvčátko, dnes je již maminka tří dospělých dětí, a dokonce babička tří vnoučat. Ještě, než jsme ale došli tak daleko, ne dlouho po našem seznámení, přišla s námi oslavit české Vánoce. Opravdu se jí líbily a zeptala se, zda bychom na příští Vánoce nepozvali také její rodiče. Hned jsme souhlasili, rok uběhl a Vánoce se u nás pěkně oslavovaly i s českými koledami. Rodiče naší budoucí snachy nás okamžitě pozvali na australský Christmas Day v následujícím dni v jejich domě. A to byla opravdu pravá australská vánoční oslava. Snoubenka našeho syna měla pět sester, dvě z nich byly již vdané, a ještě přišli prarodiče a také strýcové a tety. Všichni nás mile přivítali a nám se v té veliké rodině také líbilo. Potom se ukázalo, že nás přistěhovalce z dálky do své rodiny prostě zařadili.

To byl ten první australský dar. Nebyli jsme již sami, měli jsme v Austrálii velkou rodinu. Svatba našeho syna Jindřicha a jejich dcery Leonie byla již jen třešnička na dortu. Nic se v této rodině neoslavuje bez nás.

Čas pokračoval, naše první vnučka dokončila gymnázium a jednoho spolužáka si přivedla jako přítele. Takového pěkného milého australského kluka, pěkně urostlého. Jmenuje se Mathew, tedy pro nás je to Matěj. Zajímavé překvapení bylo, že Matěj je ten opravdový Australan, tedy, že je částečně domorodec – Aborigin. Brzy jsme měli možnost potkat se také s jeho maminkou a postupně také se sourozenci. Matěj hraje velmi dobře na didgeridoo a naučil to svého, dnes již patnáctiletého syna Zachariáše a hrát se učí také desetiletý syn Eliáš. Ale také my jsme pro Matěje a jeho velkou rodinu měli překvapení.

V knize Dějiny Austrálie, kterou napsal profesor Geoffrey Blainey, jsme se dočetli o mnoha Čechách, ale také, že: „První muž českého původu, který vešel v Austrálii ve známost, byl dr. John Lhotský. Narodil se ve Lvově českým rodičům, dva roky studoval lékařství na pražské univerzitě a v roce 1832 emigroval do Sydney, kde se stal přírodovědcem a cestovatelem. Dva roky nato byla z jeho iniciativy vůbec poprvé zapsána a posléze upravena pro zpěv a klavír hudba původních obyvatel. Text a melodie byly vydány pod názvem Píseň žen z kmene Menoro poblíž Australských Alp. Kmen Menoro či Monero žil tehdy nedaleko míst, kde bylo později postaveno hlavní město Canberra.“

Také my jsme Češi jako dr. Lhotský a naše pravnoučata v sobě ještě nesou krev prvních obyvatel Austrálie, kmene Muruwary.

PENNY ROYAL

LAUNCESTON

HISTORY, FOOD, WINE & ADVENTURE

FREE ENTRY

15% OFF WHEN YOU MENTION
ADVENTURES 'OUR TASMANIA'

SO MUCH
TO SEE
& DO!

CLIFF WALK • ROCK CLIMBING • JUMP & ZIP RIDES • DARK RIDE ADVENTURE •
BOAT CRUISE & GHOST TOUR • BAREFOOT SENSATION & GOLD PANNING • WINE BAR &
RESTAURANT • RELBIA ESTATE CELLAR DOOR • BRADY'S TAVERN • ICE-CREAMERY CAFE

OPEN 7 DAYS • 9AM-5PM • DINING WED-SAT FROM 6PM
03 6332 1000 • 1 Bridge Road, Launceston

www.pennyroyallaunceston.com.au

Osadníci Sydney

Marta Urbanová

U mých nohou klovají ibisové
ve stínu velikánů botanické zahrady
přede mnou záliv Farm Cove
s klenotem architekta Utzona
sedím u zbytku zdi, která rozdělovala
trestanecké území od ctihodných občanů
Vzpomenu prvního českého usedlíka
Marka Bluchera, narozeného v Praze 1801
Během putování Evropou se dostal do Anglie
kde ukradl laces - obyčejné tkaničky
Že by nikde nebyl kus provázku k mání
to je věru k uzoufání
Měl to štěstí, že nedostal
za kousek provázku provaz
ale odsoudili ho k sedmiletému žaláři
tudíž k deportaci do Austrálie
Jaká asi byla pro něj cena toho lupu
že mu stála za chalupu
Dnes už nikdo nežije z těch
koho přivázely lodě s plácem po svobodě
zakořenili zde v trestaneckém území
dělicí zed' časem splýnula se zemí
Dnes už by se kdo z nich stěží vrátil

DOBŘE UTAJENÝ SPISOVATEL

Zdeněk Rich

Kdyby byl pan Miroslav Horníček stále mezi námi, musel bych se mu omluvit za to, že nadpisem tohoto článku napodobuji titul jeho skvělé knihy „Dobře utajené housle“. Nelze však jinak. Před nějakou dobou jsem se svěřil milým čtenářům na stránkách tohoto časopisu s mojí úpornou vášní, vášní čtenářskou, která mě drží v kleštích bezmála osmdesát let. Pokud měl někdo ze čtenářů čas a trpělivost dočíst moji zповěď až do konce, je dosti možné, že ho překvapila volba na konci posledního odstavce článku, odstavce, který připojuji:

Protože se s mojí čtenářskou vášní známe již mnoho a mnoho let a tím pádem si tykáme, položil jsem jí klasickou otázku, s kterým autorem by chtěla sdílet tvrdý osud trosečníka na pustém ostrově. Vášně se zamyslela, prosela sítím vzpomínek armádu autorů, a nakonec zbylo jedno jméno, Viktor Fischl.

Omlouvám se předem, neboť vím, že většina čtenářů Čechoaustralana jsou lidé vzdělaní a sečtělí, ale setkal jsem se s mnohými vzdělanými a sečtělými lidmi, kterým jméno Viktor Fischl nic neříkalo, a tak nepovažuji za zbytečné, napsat o tomto autorovi a jeho tvorbě několik údajů a současně vysvětlit, proč právě s knihami tohoto spisovatele bych lépe snášel život na opuštěném ostrově. Viktor Fischl se shodou okolností narodil ve stejném městě, jako já, v Hradci Králové a vzhledem k tomu, že byl pouze o jeden rok mladší než moje maminka, která se v tomto městě narodila v roce 1911, je i docela možné, že se mohla s pohledným oktavánem potkávat, když se svojí starší sestrou „korzovala“ pod podloubím Velkého náměstí, jak bývalo v těch dobách zvykem.

Jak a kdy jsem se seznámil s tímto spisovatelem? Byla to moje milá žena, která za těžce vydělaný peníz nakupovala, někdy i přes můj neúspěšný nesouhlas, knihy z různých exilových nakladatelství, a tak čistě náhodou (i když moje žena tvrdí, že nejsou náhody, že vše je předem předurčeno) zakoupila knížku tehdy nám ještě neznámého autora, Viktora Fischla. Sotva zakoupenou knihu otevřela a přečetla si několik prvních stránek, mne zavolala, že mi musí něco zajímavého přečíst. Název knihy byl Kuropění a byla to první z knížek Viktora Fischla, která našla své místo na polici naší malé knihovny, shodou okolností právě tam, kde se nachází téměř kompletní sbírka knih Karla Čapka. Kniha Kuropění vyšla v roce 1975 a vydalo ji nakladatelství Konfrontace v Curychu, ale nebyli jediným exilovým nakladatelstvím, které začalo vydávat Fischlovy knihy, dále to byl například Polygon, Sixty-Eight Publishers, Poesie mimo domov a Index. Po roce 1989 vyšly téměř všechny knihy Viktora Fischla v celé řadě českých nakladatelství, bohužel v množství zdaleka neodpovídajícímu hodnotě autorova díla. Nejprve bych tedy rád seznámil čtenáře s osobou Viktora Fischla. Po ukončení maturitního studia v Hradci Králové vystudoval Viktor Fischl sociologii a práva na Karlově univerzitě v Praze. Po studiích od roku 1933

působil jako novinář na volné noze. V té době vydal své první básnické sbírky, Člověk mezi námi, Jaro, Kniha noci a Hebrejské melodie. V roce 1938 promoval na doktora práv a rok poté, v roce 1939 odešel se ženou do Londýna, kde začal pracovat v Benešově exilové vládě. Díky svým jazykovým schopnostem zajišťoval komunikaci s britským parlamentem a řídil oddělení propagace české kultury. Jan Masaryk, který byl nově jmenován ministrem zahraničí, znal Fischla z jeho básní a nabídl mu místo na jeho exilovém ministerstvu. Přátelství Viktora

Fischla s Janem Masarykem trvalo až do Masarykovy tragické smrti a dalo vznik knížce Hovory s Janem Masarykem, která vyšla poprvé nákladem Izraelských Listů v roce 1952 v Tel Avivu, potom ji vydalo nakladatelství Sixty-Eight Publishers v roce 1982.

Během pobytu za války v Anglii vytvořil V. Fischl další básnické sbírky: Evropské žalmy, Lyrický zápisník, Anglické sonety a poemu Mrtvá ves vztahující se k vyvraždění Lidic. Spolu s Františkem Langerem, Josefem Kodíčkem a několika dalšími exulanty založil v roce 1940 československý PEN klub v exilu a působil až do konce války jako jeho tajemník. Na radu, již zmíněného, o generaci staršího novináře a spisovatele Františka Langea, který patřil k Fischlovým nejbližším přátelům, začal psát prózu, a tak vznikla Fischlova prozaická prvotina Píseň o lítosti, která v roce 1948 zvítězila v soutěži Evropského literárního klubu, nestačila však již vyjít – komunistická cenzura ji nepovolila, údajně pro její nepolitičnost. V roce 1982 ji jako 97. publikaci vydalo nakladatelství Sixty-Eight Publishers v Torontu.

Od konce války až do června 1947 působil V. Fischl jako první tajemník československého velvyslanectví v Londýně. Potom byl povolán do Prahy a jmenován šéfem jednoho z oddělení na ministerstvu zahraničních věcí. Po komunistickém převratu v roce 1948 a Masarykově smrti se Fischl rozhodl odejít legálně do Izraele. Tento záměr však mohl uskutečnit až v září 1949, až po ukončení práce na přípravě mírové smlouvy s Německem, k níž nakonec ani nedošlo. A tak konečně, v září roku 1949 odcestoval s celou rodinou do Izraele, kde mu bylo téměř okamžitě, vzhledem k jeho zkušenostem v oblasti diplomacie, nabídnuto místo na izraelském ministerstvu zahraničních věcí, ovšem s podmínkou, že se do šesti měsíců naučí hebrejsky, což se mu, s jistým prodloužením tohoto termínu, úspěšně podařilo. Jeho německy znějící jméno bylo také překážkou v diplomatických službách státu Izrael, a tak na přání, spíše příkaz ministra zahraničí si vybral a změnil jméno na Avigdor Dagan a pod tímto jménem zastupoval stát Izrael na různých diplomatických postech, mimo jiné byl velvyslancem v Polsku, Jugoslávii, Norsku a Islandu, a nakonec v Rakousku. V roce 1977, téměř po třech desetiletích v diplomatických službách státu Izrael, odešel do Jeruzaléma na odpočinek. Československo navštívil poprvé od svého odchodu do Izraele v roce 1990 a od té doby se pravidelně do své bývalé vlasti vracel. Dostalo se mu celé řady ocenění, včetně Čestné medaile TGM za věrnost odkazu. Po odchodu do penze se věnoval literatuře a jeho knihy vycházely, jak již zmíněno, v různých exilových nakladatelstvích a po roce 1990 začaly být vydávány i v Praze.

Viktor Fischl, který psal česky a publikoval pod tímto svým původním jménem, má na svém kontě slušnou řádku knih, a navzdory tomu, že byl v pozdějším věku téměř slepý, psal až do svých 94 let, kdy v květnu 2006 zemřel. Knihy Viktora Fischla máme tuším téměř všechny, zabírají jen část police v naší knihovně, jsou to knížky útlé, většínou brožované, kdyby však vzrostly na objemu, úměrně ke kráse a moudrosti v nich obsažené, zabraly by knihovnu mnohem větší. A přece tuto sbírku začala ta první, ta, která mne s Viktorem Fischlem seznámila, knížka nazvaná Kuropění, vydaná v roce 1975, téměř báseň v próze, popisující osudy stárnoucího vesnického lékaře a jeho kohouta Pedra, který namísto toho, aby se proměnil v silný slepičí vývar, jak bylo původně zamýšleno, se stal lékařovým věrným druhem. A potom následovaly další a další knihy z pera Viktora Fischla, jedna pěknější než druhá. Ať to byla kniha Dvorní šašci, která vyšla v mnoha překladech či později Zátíší s houpacím koněm a Hovory s jabloní, všechny nesou pečeť moudrosti a básnického vidění. A Fischlovo použití českého jazyka? Jak si mohl po tolika letech v Izraeli uchovat tak krásnou a čistou češtinu, kterou by mu mohl ne jeden současný autor právem závidět? Například v Hovorech s jabloní popisuje intimní vztah ženy a muže, činí to však s jemností a téměř ostychem, kontrastujícím s mnoha současnými autory, kdy popis stejného intimního vztahu se blíží více k pornografii než k literatuře. I když převážnou část Fischlovy tvorby po jeho odchodu do důchodu tvoří próza, vydal také ještě po roce 1980 básnické sbírky Dům u tří houslí, Krása šedin a Žalmy a poezie. Z mnohých Fischlových knih a básní jsou zřejmé dvě lásky. Láska k Praze a láska k Jeruzalému. Přidávám jednu malou ukázkou, část básně Pražské procházky ze sbírky Dům u Tří Houslí svědčící o jeho intimním vztahu k Praze.

*Na jedné z tisíců procházek
městem, z něhož jsem odešel
na jedné z tisíců procházek
městem, jež nikdy neodešlo ze mne,
jsem viděl jak Rabbi Loew,
nakloněn daleko nad řeku
četl z kamenného mostu
tajné písmo jejích vln
jež dovedl číst jen on sám
a snad ještě hrnčíři z Kampy
a voraři z Podskalí.*

*Hustý med noci stékal
měkkým objetím břehů
a plynul volným tokem
zdánlivě do nenávratna.
Jen Rabbi Loew znalý zázraků
a snad ještě lampáři z nábřeží
a tu a tam osamělý rybář,
jeden z těch, kteří loví hvězdy na Vltavě
dovedl obrátit i uplynulý list
a číst jej znovu.*

EDVARD BENEŠ – KRITICKÝ POHLED

Soňa Svobodová

O kritickém pohledu na některé události odehrávající se v době vlády dr. Edvarda Beneše a na jeho úlohu v nich můžete hledat odpovědi v knize, která vyšla v nakladatelství Olympia pod názvem „Edvard Beneš“ s podtitulem „Truchlohra o prologu, šestnácti aktech, dvou mezihrách a jednom epilogu“. Jejím autorem je Václav Junek.

Pane Junku, proč jste si pro svou novou knihu vybral právě osobnost dr. Edvarda Beneše, která bývá zpravidla označována přinejmenším za spornou?

Kdokoli se byť jen trochu zajímá o moderní historii českého státu, jednoduše nemůže na Dr. Edvarda Beneše nenarazit. Nejen pro mne, ale bez diskusí i obecně je to velká, nepominutelná a nezastupitelná osobnost, jež monumentálním způsobem poznamenala hned pět historických údobí své éry: významnou, protože ovlivnil vůdčí část české společnosti před první světovou válkou, československý zahraniční odboj v letech 1914-1918 (včetně jednání Versailleské konference v roce 1919), nepřímo a zejména přímo trvání nové republiky v celém jejím rozsahu v letech 1918-1938, druhý zahraniční odboj v letech 1938-1945 a konečně tzv. Třetí republiku 1945-1948 – jistěže včetně Února, jímž svým způsobem žijeme poznamenání dodnes.

Úloha, působení i osobní politický odkaz Edvarda Beneše mne zaujaly už při mém dnes velmi dávném prvním zájmu o naznačenou dobu českých dějin. K tomu jsem měl já sám obrovské štěstí, že se mi pořád ještě podařilo zastihnout několik těch, kteří Beneše osobně znali a dokonce byli ochotni se mnou o něm hovořit. Také ovšem bezpočet jiných, kteří aktivně žili jeho dobu, takže jsem shromáždil poměrně cenné pensum určitých hodnověrných poznatků už tehdy. Přitom šlo o celou škálu pozoruhodně protichůdných názorů, takže bylo příslovečné semínko zaseto.

Konec konců, s osobou Edvarda Beneše jsem se potkával i později – to už jsem o něm ale psával v knížkách, které tak či onak souzněly s jeho érou. A že jich je! Mohu tedy bez uzardění tvrdit, že jsem začal monografii o mimořádně zajímavé, v každém ohledu výjimečné individualitě, jakou pro mne Beneš byl, je a vždy bude, psát opravdu až v čase, kdy jsem se na to cítil nejen dostatečně vyzbrojen faktografií, dostatkem materiálu i bohatstvím dalších zdrojů, často v premiéře, předešlím ale takřikajíc sám k takové práci se vši vážností odhodlán a způsobilý.

Co pro vás jako pro autora bylo při psaní této knihy nejtěžší?

Potíže, které naznačujete, byly v zásadě dvojího druhu: a) bylo třeba pečlivě rozkrýt celou záplavu balastu, klišé a třeba už jen z pohodlí tradovaných nepravd i omylů, které všechny dohromady reálný pohled na Beneše evidentně zkreslují už kolikátou generaci. Nejde o žádné plané obvinění, ani zbytečnou senzaci – také v Benešově případě totiž platí, že se stal bezmocnou obětí celé řady pisálků, tvořících často na objednávku, anebo třeba jen, aby něco psali. Za jeho života a zejména poté.

V celé řadě zcela konkrétních příkladů je totiž poměrně snadné srovnat určité citace s ověřeným materiálem a pak už jen tiše žasnout. Jsme prostě v Čechách, kde oblíbené úsloví *Litera scripta manet* působí bohužel až příliš.

b) nebylo snadné najít správný slovník i míru pro věrnou prezentaci omylů a pochybení, jichž se Dr. Beneš s pravidelností až zarážející flagrantně dopouštěl, stejně jako jsem musel pečlivě hledat způsob jejich spravedlivé klasifikace z dějinného nadhledu, který on ve své době neměl a ani nemohl mít. Podobně jako bylo těžké tato Benešova politická pochybení (která jsem více méně pracovně a pro čtenářovu lepší orientaci pojal jako jednotlivé akty celkového značně neveselého dramatu) pochopit správně, nestranně a nezaujatě naopak v přímém dobovém kontextu, s nímž seznámit se věru zevrubně byla přímo povinnost.

Narazil jste při sběru podkladů pro tuto knihu na nějaké překvapivé poznatky?

Vyslovených novinek mnoho nebylo – na to jsem Benešovo téma opravdu znal. Podařilo se mi ale najít reálný důkaz pro mou dávnou domněnku, že prezident znal pravý stav česko-německých věcí ještě mnohem dříve, než v září roku 1938. Skutečně: v knize věcně dokládám, že zásadní informaci o tom, že se Francie v rámci sudetské krize vojensky nikdy přímo angažovat nebude, měl Beneš s určitostí už v březnu toho roku, k tomu nezpochybnitelně potvrzenou hned ze dvou nejvyšších míst přímo v Paříži. Což zase znamená, že tento muž, který předtím na spojenectví s Francií vsadil doslova vše, žil celých dalších šest měsíců z dnešního pohledu pod až neuvěřitelným tlakem milosrdné lži, doufaje patrně už jen v zázrak. Ty se ale, jak známo, nedějí. Něco takového může být obdivuhodné, anebo to naopak svědčí hodně o skutečné hloubce Benešova omylu (také) v oblasti zásadní geopolitické orientace ČSR už ve 20. letech. Podle toho, jak se to vezme a jak to vnímáme dnes.

Po vypuknutí I. světové války se prý dr. Edvard Beneš podílel na organizování domácího odboje pod názvem MAFFIE – opravdu byl tento odboj takto pojmenován? MAFFIE je pojmenování československého domácího odboje těsně před první světovou válkou a během ní.

Jaký je váš názor na to, že v roce 1918 souhlasil s vystoupením legií v Rusku proti sovětské moci a za pětadvacet let, přesněji 12. 12. 1943 podepsal v Moskvě novou československo-sovětskou spojeneckou smlouvu a zahájil zde jednání s představiteli moskevského vedení KSČ o uspořádání poválečné ČSR?

Příklad, který uvádíte, je ve srovnání s celou řadou dalších pouhou drobnou ukázkou Benešova nikdy ne sentimentálního a naopak vždy přísně účelového pragmatismu. Jeho cesta z Londýna do Moskvy v roce 1943 a vše, co všechno nedobré, ne-li katastrofální z toho pošlo, však patří k dalším z prezidentových omylů, za které platíme dodnes my všichni. (Přitom ale platí, že také dotýčný pakt se SSSR – dokonce již druhý po roce 1935 – lze uspokojivě vysvětlit jeho tehdejšími, i když zase omylným, přesvědčením, že po zkušenostech z Mnichova nikoli Západ, ale jen a jen Východ uchrání poválečnou ČSR před revanší Německa, s jehož znovuzrozením asi jediný v Evropě té doby vážně počítal.)

Dr. Edvard Beneš byl také autorem známých spisů Světová válka a naše revoluce, Demokracie dnes a zítra. Zůstalo pouze u těchto dvou spisů nebo jich vydal více a dosud se o nich nevědělo?

Tady se mýlíte: Benešova bibliografie je relativně rozsáhlá a snadno přístupná. Avšak stejně jako Beneš-prezident, také Beneš-politický autor je k dnešku dobrým čtyřem generacím prakticky neznám – z důvodů, které jsou nabíledni.

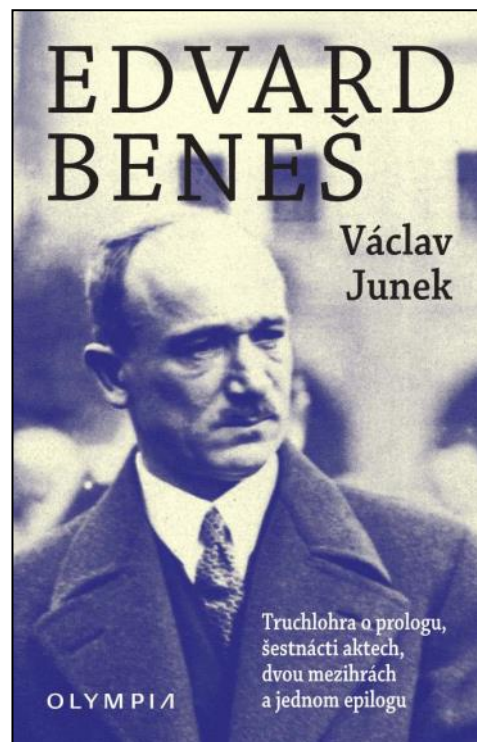
Co byste k vaší knize o Edvardu Benešovi ještě rád dodal?

Ano, rád – přece jen ještě cosi zásadního: v té knize dr. Beneše ani nesoudím, ani nehodnotím – na to nemám ani já, ani nikdo ze současníků. Přesně podle mého kréda neposuzovat nic, u čeho jsme přímo nebyli. Natož, abych jejímu čtenáři cokoli nutil, máje důvodně za to, že si může utvořit vlastní dostatečně pevný názor podle jednoznačných faktů, které mu předkládám.

Považuji však tu knihu za nesmírně důležitou především proto, že i když nikdy ne za každou cenu, přesto v ní uvádím nemálo chybně zažitých nepravd na pravou míru. Jsem si v té souvislosti dokonce jist, že zejména v určitých kruzích nemůže být přijata s jásotem – tak to ale bývá už od časů pravdomluvného Andersenova dítěte a císařových nových šatů zcela běžné, že ano? O to je ovšem markantnější odvaha, s kterou do vydání EDVARDA BENEŠE Nakladatelství OLYMPIA šlo. Nikdy za tento počín a zároveň pomoc zjevně dobré věci nebudu s to dost poděkovat.

Můžete našim čtenářům prozradit, na jaké další knize či knihách pracujete?

Děkuji za optání – s kolegou Tomášem Hejnou právě dokončujeme některé tituly pro vydání v OLYMPII, dopsal jsem knížku s mnoho napovídajícím názvem *Německé století 1919-2019* a hraji si s generačním retro románem z 60. let 20. století. Asi že je třeba si od určitých témat alespoň chvíli odpočinout.

ROBSON SQUARE

Vladimír Cícha

Tedy, takovej Main Street ve Winnipegu nebo Portage Avenue to není žádná Mariahilferstrasse ani Saint Germain Boulevard - tenkrát, když jsme seděli vykulený v tryskovém letadle, co nás unášelo přes okeán, tak jsem cítil, jak se mi život rozpadá na dvě éry, dvě epochy, ten let je počátkem éry nový a neznámý, začátkem dobrodružství, ke kterému mě a moji rodinu dohnaly okolnosti, ale, každý zlý k něčemu dobrý, říkal jsem si, bez toho nešťastného nápadu Kremlu bych se k tomuhle nikdy neodhodlal, proč taky, najdete mi deset měst na světě, který jsou hezčí než Praha, a Vltava, což to není krásný jméno pro krásnou řeku? Vznášeli jsme se prostorem nad tím okeánem, ze smutný přítomnosti do nejasný, ale snad i nadějný budoucnosti a ze všech těch nejasností a nejistot jedno se mi jevilo slibně, tedy jestli to nějak dobře dopadne, tak se alespoň podíváme trochu po světě, tak jak nás to napadne, tak jak budeme mít prachy a kuráž, vejlety k Mácháči a Hamru na jezeře byly sice jedinečný, ale svět je ohromnej a exoticej, možná, že uvidím Paříž nebo Tahiti... a pak ta naše nová éra začala, a to přímo uprostřed tý veliký země kanadský, v prérí, která se ukázala jinačí, než jak jsem si ji pamatoval z mayovek, ale pak nakonec došlo i na to cestování a poznávání, nic světobornýho jako třeba Hanzelka a Zikmund nebo pan Holub, ale jsem člověk umírněnej a spokojím se s málem a tak čas běžel a plynul a přinášel i pochybnosti, jestli ten výběr novýho domova byl správněj, ale kostky jsou vrženy, jak se říká, teď už se mi balvan snů a přání neskutálí dolů, tady zbuduju svůj hrad, odtud mě vynesou nohama napřed, až přijde čas, ale tady taky neskončím za katrem kvůli zlýmu jazyku domovní důvěrnice. A když jsme se tedy ve Winnipegu v létě dostatečně zpotili a v zimě vymrzli, když už jsme nasákli vším, co se dalo, opustili jsme to místo s přátelskými pozdravy, opustili pár výbornejch kamarádů a nedlouho nato už jsme věděli, že to asi u Pacifiku doklepeme až do penze a do smrti, i když jsme údolím řeky Frazer přijížděli k Vancouveru za psího počasí, za deště a mlhy, ale pak první sluneční den nám stačil, abychom věděli nebo aspoň doufali, že jsme udělali dobře...

A pak nás přešly cestovatelské chutě. Britská Kolumbie má pověst nejkrásnější kanadský provincie a nejlepšího počasí, a tak jsme se snažili to ohromný místo co nejvíc poznat, plavili se na blízky ostrovy a to jsem zase myslel na Archiméda, když do těch trajektů proudily desítky a desítky automobilů... taková jízda na převozu nabízí mnohdy moc pěkný pohledy a tak jsme se tedy dívali a libovali si, a i když jsme si prohlíželi prospekty z Havaje, tak jsme zatím jejich návštěvu odkládali... ale i na to pak došlo, i když bych rád viděl ještě mnohá jiná místa, nejvíc snad Big Sur v Kalifornii, to drsný pobřeží,

kde pár let žil můj snad nejoblíbenější a uznávaný americký spisovatel Henry Miller, to jsem si občas říkal a pak vlez do čirý, ale studený vody Pacifickýho okeánu nedaleko našeho bydliště.

A jak čas plynul, tak jsme se bezmála stali kanadskými patriotama a když někdy vycházím do ulic, tak si říkám, tak či onak, nakonec to všechno dopadlo docela dobře, dokonce mám docela prima zaměstnání, nemusel jsem zkoušet nic jinýho, než co trochu dovedu, tady tedy neplatí ono, kdo nepracuje ať nejlí, ale nikdo tady nezemře hladu, ani pobuda, někdy se ale, coby solidní zaměstnanec, zastavím na pivko v honosným podniku Hyatt Regency, hezkej černovlasej číšník se mě ptá, jak se mi vede, je to milej člověk, ale cosi mi říká, že

patří k rostoucí komunitě hošanů, nic proti tomu, co se dá dělat, každěj jsme nákej a do kanceláře se vracím s pocitem bezmála spokojenosti, ale jindy se v poledne zastavím v podniku *Bailiff* a tam, když je hezky, tak se posadím venku a dívám se na hezký slečny, co procházejí kolem anebo sedí na schodišti před vancouverskou Art galerií, a to je možno uvidět, co se vidět nemá... jak tam sedím a popíjím víno nebo pivo, žádná kvalita Prazdroje, ale to se nedá nic dělat... tak jednou vidím, že po schodech svým klidným krokem sestupuje černoch, kterýho jsem už nejednou na ulicích Vancouveru viděl, vždycky v tmavejch brejlích, je to hezkej muž černý pleti a v jeho chůzi je pružnost a elegance sprinterů a tanečníků, škoda jenom, že to jeho tělo není tak docela dobře vidět, protože v létě stejně jako v zimě je oděné do tepláků a kalhot na nich, chodidla v teniskách, a má šviháckej zimníček, je dost rozhalenej a to mi pak připomíná nařiznutou cibuli, protože pod zimníkem má ještě vestu a svetřík a košili a triko asi taky, mluvím jen o tom co je vidět... a přes ten zimníček i v horku splývá rouška z flanelu, pokrejšv tu černou hlavu a na ní je klobouk, pěkná, zachovalá šedá hučka. Někdy stojí nehybně na chodníku, pokuřuje dýmku, v druhý ruce má světlou kabelu a v ní asi něco na převlíknutí, možná ale spisy nebo knihy, jídlo, možná výbušninu nebo zbraň, ale v každém případě deštník, který z brašny vyčuhuje... a když ten člověk nestojí, tak se ubírá v bohorovným klidu pružným krokem, a zvláštní je, že ten chlapík při vší té snad ztřeštěnosti a podivínství ve mně nevzbuzuje úšklebek nebo smích, je v něm dokonce cosi majestátního, jako když jazzový muzikant na podiu ležérně kráčí ke svému nástroji v klobouku nebo čepičce, výstředním sáčku třeba... někdy bych se docela rád zastavil a chvíli toho černocha a snad i podivína pozoroval, anebo se s ním dokonce skamarádil, ale na to nemám čas a tak jdu do svýho úřadu, obyčejnej člověk za svou každodenní práci.

Jednou, bylo zas hezky, bylo to na podzim devětaosmdesátého, taky jsem na tom prostranství Robson Square, v té restauraci *Bailiff* poseděl, a liboval si nad uměním kuchaře, napadlo mne, kolik asi majitel podniku tomu kuliárnímu mistrovi platí, protože to je mistr svýho oboru... ten podnik je moc příjemnej, hodně dřeva, patina, žádná

moderna a ten kovovej a prosklenej chladnej pas-kvil, ve kterým si dneska libujou architekti. A někdy si tam u piva čtu knížku, anglickej originál anebo českou exilovou literaturu, v duchu smekám před činností těch početnejch exilovejch krajanskějch nakladatelství, nad tou prací, kterou dělají, jindy se jen tak dívám na schodiště té Art Galerie, kde sedávají slečny a paní a moje zvědavost je zcela přirozená, vždycky to tak dopadne, když se uvidí co se vidět nemá... a jak jsem tam zase jednou seděl v krásným počasí, vzhlídnul jsem od stránek inteligentního čtení právě ve chvíli, kdy po těch schodech od Art Gallery zvolna sestupoval ten můj černoch s plachetkou na hlavě a se vši tou svou obvyklou výstrojí, scházel si klidňanko a pěkná dýmka mu trčela z úst, ani bych se nedivil, kdyby to byla dunhillka nebo petersonka, scházel po schodech jako nějaký prorok, zvěstovatel nebo Maur, a když sešel se schodiště, zastavil se, snad aby si zkontroloval oheň v dýmce... a tu téměř ve stejnou chvíli po stejném schodišti sestupoval křepce muž středního věku v prvotřídním obleku, v jedné ruce kožené kufírek a druhou si cosi tisknul k uchu a v obličeji měl takovej napnutý výraz, a i když jsem pozadu ve znalosti moderní informatiky, došlo mi, že naslouchá bezdrátovému telefonu, že předbíhá drahocený čas o tu chvíli, než dorazí do kanceláře, ke svému stolu... připadlo mi podivný, jak si cosi vykládá... a pojednou mě napadlo, kdo je větší podivín, kdo zaslouží obdiv, kdo údiv, zda pokojnej sestup snad blahoslavenýho chudýho černýho anebo rázneho krok muže byznysu, možná, že jenom díky tomu telefonu u ucha přichází v tu chvíli k ohromnému jmění anebo jej o zlomeček času ztrácí... a dostal jsem strach, aby se po těch schodech dostal ve zdraví. Rázoval kolem rynku, kde se v zimě bruslí, zatímco černoch v klobouku a s plachetkou postavil si kabelu na lavici a obřadně si zapaloval vyhaslou dýmku, vyslal modrej oblak kouře k modravému nebi a pak pokračoval, vzdaloval se tím pružným krokem, kterým černý jazzmani krácejí ke svým nástrojům...

Pojednou už jsem neměl potřebu vrátit se k rozčtenému filosofickému spisku, dostal jsem svou dávku, dopil jsem a pokynul vrchnímu, zaplatil a vracel se do služeb Jejího Veličenstva... ulice teď byly plný lidí, dav se valil v obou směrech, a tak mě

najednou napadlo, že se možná ještě dočkám časů, kdy i po Robson Street nebo Burrardu, po třídě West Georgia, budou spěchat muži, ale možná i ženy, s bezdrátovým telefonním přístrojem u svých uší, někdo u levýho, jinej u pravýho, ale co mám z toho, takovej už je život, jak se dá pokrok do pohybu, tak ho nic nezastaví...

Čára

Vladimír Cícha

Ne z učebnic geometrie
Vedená z bodu A

Do bodu B

Ale

Vzdušná a pomyslná
Vedená po mapě mojí země
Prsty vojevůdců

A

Zatímco generál Patton
Tiskne si s panem starostou ruku
Ve druhé korbel zlatistého moku
Na jeho vojáky směřjí se
Plzeňské krasavice

A

Podivnou moc dostává
Ta čára demarkační zvaná
Válka je u konce
V mé zemi ale svobodě
Začíná zvonit hrana

AFFORDABLE INTERNATIONAL LAW FIRM

Affordable International Law Firm nabízí právní pomoc ve všech oblastech platného práva v České a Slovenské republice, v ostatních státech Evropské unie, a taktéž v Austrálii. Máte-li zájem efektivně vyřešit vaše majetkové, rodinné, pracovní, obchodní, finanční, daňové, či jiné záležitosti v kterékoliv z výše uvedených jurisdikcí, obraťte se na naši advokátní kancelář: Tel. 1300 332 028, +61 (0) 412 970 251, email: info@affordablelawfirm.com.au. Naše právní služby jsou dosažitelné a dostupné kdykoliv a kdekoliv. Pomáháme našim klientům po celé Austrálii a jsme připraveni pomoci i vám!

www.youraffordablefirm.com

STO LET!

Barbara Semenov

**Čtenářka časopisu Čechoaustralan,
krajanka Alena Wostry se letos dožívá
sta let**

Mladá žena na fotografii mohla být snadno filmovou herečkou. Zdělala talent a vášně pro divadlo. Maminka ale řekla ne, a byla to obchodní škola, kterou dívka vystudovala. Píše se rok 1944 a půvabné Aleně Zamrazilové je v momentu cvaknutí spouště dvacet pět let.

V jejím životě hraje dosud stěžejní roli svérázná, samostatná a podnikavá matka, která se stala záhy po narození dcery vdovou, donucenou dokázat se postarat o pětičlennou rodinu. Maminka je tedy nejen rozhodujícím člověkem, silně ovlivňujícím dětství a mládí Aleny, ale také velkým vzorem. Dokáže vystihnout, že dítě je neobyčejně bystré a vnímavé a pečlivě se věnuje pěstování dceřiny osobnosti. Alena se dobře učí, záhy vyniká v němčině, francouzštině a angličtině, čte noviny – Národní politiku, k tomu dostala do vínku přirozené nadání jednat s lidmi. Již v mladém věku umí vyhodnotit své možnosti a jít za svým cílem. Navíc je pracovitá, a tak není divu, že se už ve svých dvaceti letech ocitá na prestižním pracovním místě v Böhmische Union-Bance.

Je z generace, jejíž mládí bylo poznamenáno tragédií konce první republiky, jako devatenáctiletá prožívala zrádnou Mnichovskou dohodu mezi Německem, Itálií, Francií a Velkou Británií o postoupení pohraničních území Československa Německu a plně vnímala její kruté důsledky. V té dramatické době zaměstnávala ještě Union-Banka v Praze Na příkopě na pět set lidí, mezi nimi bylo hodně mladých. A tak si jednoho dne vyrazí Alena s kamarádkou a dvěma stejně starými kolegy zatančit do kavárny Lofrano na Národní třídě. Krátce na to si společně zajedou na plovárnu do Měchenic. Alena je zklamaná, mladý kolega se jí začíná líbit, ale on jim vypráví, že se chystá odejet přes Itálii do Austrálie. Dopisuje si totiž se studentem Scotch College v Melbourne; jeho rodina mu slíbila nejen ubytování, ale také mu zajistí povolení k pobytu a zaměstnání v kanceláři jejich továrny Pelaco. „Jaká škoda“, povzdychne si dívka, „takového bych si i vzala.“ Byl to pěkný hoch, jemný, galantní, bystrý.

Heřman Wostrý, jak se mladík jmenoval, skutečně o něco později - 18. července 1939 dorazí na lodi Orama do australského Melbourne. Následující měsíc po jeho příplutí se zde začne rozvíjet iniciativa k založení prvního československého klubu. Vzešla od již dříve usazeného a etablovaného krajana Josefa Löwyho, který působil v Melbourne jako hodinář a klenotník a byl „proslulý přísežný znalec starožitností“. Do Austrálie přišel jako dvacetiletý v roce 1909, třicet let poté oslovuje tedy anglicky psanými dopisy zakončenými českým pozdravem „Na zdar“ několik krajanů z nové pomnichovské emigrační vlny. První schůze probíhá v sobotu 19. srpna 1939

v baletním studiu sedmatřicetiletého Eduarda Skřečka-Borovanského, rovněž pomnichovského emigranta, který se v nové domovině významně proslaví jako zakladatel Australského baletu.

Jednadvacetiletý Heřman Wostrý se stane jedním ze zakládajících členů československého klubu v Melbourne, v Austrálii se však dlouho nezdrží. Australský „penfriend“ Russell, u jehož rodiny bydlí, se hlásí do armády. Heřmanovi nezbývá, než se rovněž přihlásit. Nemá australské občanství, rukuje tedy na čs. honorárním konzulátě v Melbourne a jako jeden z pěti narukovaných mladých Čechoslováků je odeslán s československým praporem do Tobrukku. Na přelomu března a dubna 1943 absolvuje kurz instruktorů protitankových děl na School of Artillery v Káhiře. Po bitvě u El Alameinu je přesunut do Velké Británie

a zařazen k 54. dělostřeleckému pluku kanadské

armády. Jako důstojník se pak v rámci 1. kanadské armády zúčastní vylodění v severní Francii a dále tažení do Belgie, Holandska a Německa. Do osvobozeného Československa se dostává společně s 3. americkou armádou generála Pattona. Dle Jaltské konference jsou západní jednotky v květnu 1945 zastaveny v Plzni, po osvobození Prahy jim je však povoleno zúčastnit se slavnostního průvodu hlavním městem.

„Jaké bylo mé překvapení, když stál náhle ve dveřích kanceláře pohledný důstojník v uniformě, bývalý kolega, který mi před šesti lety padl do oka,“ vzpomíná Alena. „Nenechal se odradit, když mne nenašel v Union-Bance, během války jsem totiž dostala místo jako osobní sekretářka ředitele Biochemy, velké firmy s třemi továrnami. Našel mne a bylo to šťastné shledání! Svatbu jsme měli 11. srpna 1945 v Clam Gallasově paláci. Nic jsme neměli, nikde nic nebylo. Jen se mi podařilo sehnat novou bílou blůzku,“ ukazuje na svatební fotografii...

„Šestého prosince jsme s vojenským konvojem opustili domov, protože můj muž měl být repatriován do Melbourne. V lednu 1946 jsme v Southamptonu nalodili na HMS Stirling Castle. S výjimkou Biscay Bay a potom v Australian Bight, kde bylo moře rozbourané, byla plavba úchvatná, s procházením se po palubě, s pohledem na létající ryby a s příjemnou americkou hudbou – Bing Crosby zpíval *Only just a prayer away*...“.

Když přijeli novomanželé do Melbourne, nebylo snadné najít ubytování, protože za války se v Austrálii nestavělo a před válkou jen minimálně v důsledku hospodářské krize, která zde byla horší než v Evropě. Vojáci se nyní vraceli domů, chtěli zakládat rodiny, potřebovali bydlet.

„Bydleli jsme čtyři roky v podnájmu, než jsme konečně dostali ke koupi dům, ovšem s důkladnou hypotékou,“ pokračuje ve svém vzpomínání Alena Wostry.

„Spřátelila jsem se s jednou mladou ženou

z Tasmánie, která mi řekla, že bude pracovat v Rayonně na Chapel Street, aby se zdokonalila v šití. Já jsem uměla jenom přišít knoflík a vyšít kapesníček, ale ten nápad mne bavil a brzy jsem si zvykla na rychlé průmyslové šicí stroje. Když ale moje přítelkyně a její muž koupili farmu v Daylesfordu a odešli, neměla jsem zájem pokračovat. Šla jsem pracovat k výbornému českému krejčímu „François“, jeho skutečné jméno bylo Václav Procházka, na Collins Street, v centru města, kde jsem se mnoho naučila. Přitom jsem chodila do večerního kursu na Prahan Technical School na nákrepy střihů a měla vynikající výsledky. Po několika měsících mne doporučila jedna krajanka k vídeňské švadleně na South Yarra, kde jsem měla blízko domů, bydleli jsme v Hawksburn. U ní jsem zůstala rok, čímž jsem splnila předpisové požadavky vyučení.

Pak se stalo, že v Toorak Village hledala švadlenu exkluzivní firma „Parys et Marceau“. Když jsem tam přišla, řekla mi majitelka, Georgette Marceau, abych se dostavila v sobotu, kdy normálně nepracují, abych něco ušila, aby mohla posoudit mou práci. V sobotu mi dali k vypracování kostýmový kabátek, a když jsem se dostala k práci na lemu, nevěděla jsem, jak říci francouzsky, zda mám na okraji odstříhnout přebytečnou látku. Tak jsem se do ticha místnosti zeptala školáckou francouzštinou: *Madame, est-ce que vous laissez tout ça ici?* (*Madam, zdalipak to tu vše necháte?*) Načež Georgette reagovala automaticky - *Non petite fille, il faut le couper* (*Ne divenko, je třeba to uštíhnout*), najednou jí to došlo a zvolala: *Enfin une ouvrière qui parle français!* (*Konečně pracovnice, která mluví francouzsky!*) Musela jsem okamžitě nastoupit. Georgette byla skutečně umělkyně „de la haute couture française“, a mnoho jsem se u ní naučila, nejenom šití, ale i hovorové francouzštině, což se mi hodilo později při univerzitních studiích. Tato moje kariéra vyvrcholila tím, že jsem pracovala jako vedoucí u firmy Buckley & Nunn v centru města, kde jsem střihala a připravovala práci pro šest děvčat.

Když jsme koupili dům, zůstala jsem doma a měla jsem dvě děti. Když bylo dcerkám osm a dvanáct let, začala jsem chodit do kursu Adult Education jednou týdně na francouzštinu, abych nezapomněla řeč. Za dva roky na to jsem šla na University of Melbourne, kde jsem vystudovala Bachelor of Arts ve francouzském jazyce a literatuře, rovněž tak v němčině a v angličtině. Myslela jsem, že studium bude zábava, ale byla to dřina. Vše jsem absolvovala na výbornou, navíc k tomu i Učitelský ústav a získala diplom vyučování. Potom jsem vyučovala francouzštinu na středních školách – deset let na známé anglikánské škole Korowa. Působila jsem také několik roků jako zkoušející maturantů z němčiny a češtiny – což jsem dělala nejraději, protože jsem ty naše studenty a studentky měla velmi ráda.

Právě na otázku, čeho si Alena Wostry nejvíce cení na Austrálii a na staré vlasti, odpovídá jednoznačně – je to možnost výborného vzdělání, kterého se jí dostalo v obou zemích, a které jí poskytlo celoživotní naplnění a práci. Starou pravdu, „kolik jazyků znáš, tolikrát jsi člověkem“, jí vštípila již v mládí její matka. Alena z vlastní praxe zdůrazňuje, že je důležité, nezačínat s výukou více jazyků najednou, jak se mnohdy praktikuje v Austrálii a děti se pak nenaučí jazyk žádný. Sama začínala s němčinou v jedenácti letech, s francouzštinou ve třinácti a angličtinou v sedmnácti.

A pak je tu ještě jeden důležitý aspekt, dle kterého hodnotí kvalitu prožitých let – skvělí přátelé, jak v republice, tak v Austrálii. „Penfriend“ z mládí, Russell, jehož vliv na australství manželů Wostrých byl kdysi určující, zůstal přítelem na život a na smrt, kamarádi opustili svět vezdejší, s rozdílem sedmi let, v ten samý den.

Herman Wostry si vedl v Austrálii podobně úspěšně jako jeho žena, podnikal, zejména s dovozem skla z Evropy, a tak žili manželé i bohatým společenským životem. Ten je zavedl mezi krajanskou komunitu, ve které se oba aktivně angažovali. Alena Wostry byla mezi krajany oblíbená, byla předsedkyní prvního československého klubu v Melbourne.

Vzpomíná na svou práci v krajanských spolcích: „Přinesla mi často radost, ale i dlouhodobou hořkost z politického nepravdivého nařčení. Přišli sem lidé, kteří si v roce 1948 naivně mysleli, že komunistický systém se doma „za dva roky“ obrátí. A když jsem jim

řekla, že podle zdejších novin to není pravděpodobné, mysleli si, že nejsem dost dobrá vlastenka, když na ta „dvě léta“ nevěřím. Takovou naději si může dovolit normální člověk, ale ne lidé, kteří se chtěli „za dva roky“ vrátit domů a „ujmout se vlády“. Ti by museli mít přesnější rozhled. Bylo to jasné každému, kdo četl v novinách o konferenci na Jal-tě, kde se jednalo o nás bez nás, a kdo viděl tu nesmírnou únavu z druhé světové války ve všech postižených zemích.“ V této souvislosti nemá Alena Wostry příznivé vzpomínky ani na vydavatele Hlasu domova...

Zdá se, že to vše patří minulosti. Milé vzpomínky přetrvávají. Například ta na taneční skupinu, se kterou Alena secvičila ve vlastní choreografii Besedu pro Shell – Folkloric Festival, kde byly zastoupeny početné národnostní skupiny. Výtěžek z úspěšné akce darovala Sokolu na hypotéku Národního domu.

Alena Wostry se letos dožívá neuvěřitelných sta let! Vedle vzpomínané pestrosti ji život obdařil dvěma dcerami, pěti vnoučaty a dvěma pravnoučaty. V příjemném prostředí krásného seniorského domova v Melbourne je stále v kontaktu se současným děním, je stále svěží myslí a pozitivního přístupu k životu. Dodnes vládne všemi čtyřmi jazyky. Vrásek má v tváři minimálně. Umění žít – i to se lze učit.

Přejeme HAPPY BIRTHDAY a gratulujeme k výjimečnému jubileu!

KRÁSNÉ BLOUDĚNÍ

**Alena Klímová
– Brejchová**

Je slunné ráno na konci února a ve vzduchu už je opravdu cítit jaro. Ještě chvíli si dopřávám klidnou chvíli na lůžku, se Seifertovou knihou „Všechny krásy světa“ v náručí. S trochou nostalgie k té době mého i jeho plodného života, byť pod temným závojem totality, čtu jeho vzpomínání na oslavu, kterou svému kmenovému básníkovi, Františku Hrubínovi uspořádalo v sedmdesátých letech minulého století tehdy mocné nakladatelství Albatros, v přednáškové síni svého paláce. Bylo to na počest jeho šedesátin a nikdo tehdy netušil, že mu zbývá jen nemnoho měsíců k odchodu z tohoto světa.

Tyto statě vzpomínání spisovatele Jaroslava Seiferta mne nutí ke srovnání s oslavou, která proběhla před pár dny v nádherném Sedlčanském kraji, v Nechvalicích, též u příležitosti oslavy šedesátin jiného básníka. Současného básníka Sedlčanska... a to Vladimíra Stibora, mého přítele. Byla jsem pozvána, a protože je to z Prahy docela daleko a v kraji ještě ležel sníh, nechtělo se mi jet samotné... Pozvala jsem dvě starší přítelkyně, paní Katku T., encyklopedickou studnici vědomostí, výherkyni různých znalostních televizních pořadů a paní profesorku Elišku P., provozující soukromou odbornou školu v Praze.

V mém zestárlém autě bylo příjemné teplo, za okny slunečné poledne a za necelé dvě hodinky už nás přátelsky objímala košatá náruč sedlácký vypadajícího muže, básníka Vladimíra, v ještě zasněžených Nechvalicích.

Vpluly jsme do nízkého přízemního domku páně básníkovy, který byl plný dobře se bavících lidí, ale též darovaných i rodinnými příslušníky tvořených obrazů a nejrůznějších zajímavých předmětů. Stoly, stolky i komody se prohýbaly pod talířky koblih, chlebičků, sladkého pečiva, židle chyběly, ale prostor byl, i díky dobrému pití, pln skvělé energie a milého veselí. Vlastně tam vládnul takový organizovaný zmatek, který však brzy přešel do zklidněného posezení u plného stolu, kde se rozvinula debata o Poezii doby minulé... Adorovaný básník Vladimír uslyšel dokonce básně složené na jeho počest a nakonec paní profesorka, má pražská přítelkyně Eliška, přednesla četným hostům oslavy, s úchvatným dívčím šarmem jí i po sedmdesátce stále vlastním, Seifertovu zamilovanou báseň ze sbírky *Píseň o Viktorce*. Deklamovala ji s dobrou dikcí, i réterskou erudicí a dokonale procítěnou duší i srdcem. Tato jako hudba znící báseň byla docela dlouhá... a já Elišce se svou děravou pamětí záviděla vynikající schopnost zapamatovat si verše. Nepamatuji si ani své vlastní. Byly to sloky o lásce a celý mrňavý prostor pokoje, obrazy i lidmi přeplněný, se náhle jaksi rozsvítil podivuhodnou září, zmizely společenské překážky, lidé se na sebe usmívali a vládlo zde úchvatné porozumění. Nechtělo se nám odjet, ale krátký únorový den se skláněl k večeru. Nabídla jsem jedno volné místo ve svém trochu po zimě zaprášeném autě vedle mne sedící ženičce, pražské literátce z Podskalí, paní Františce Vrbenské.

Naše básně jsou společně a po léta uváděny ve Stiborových Almanaších. Tato drobná žena vypadala, jako kdyby přišla rovnou z doby paní Boženy Němcové. Všechno na ní bylo splývavé. Po kotníky dlouhá temná suknice i krásné po lopatky dlouhé vlasy. Za obroučky brýlí na mne hleděly její oči trochu udiveně, ale velmi laskavě. Byla tichá, klidná, mírná, jaksi plachá a mlčenlivá. Byla mým pravým opakem. Přijala však mé pozvání a my se nerady loučily s vlídným a skromným Vladimírovým obydlím.

Anemické únorové sluníčko se sklonilo k zasněženému obzoru a já za Nechvalicemi přešla jakýsi „Bludný kámen“. Místo k severu a k Sedlčanům, jsem nepochopitelným omylem auto obrátila k jihu, a zamířila někam k Milevsku. Po chvíli už i pragmatická, vše sledující Katka, začala nervózně halasit, že jedeme špatně a lkala na zděšenou paní Vrbenskou, že prý: „do jakého auta si to sedla“. Klidně si mé básně ve Stiborem darovaném Almanachu čtoucí paní Eliška, sedící na předním sedadle, také znervózňela. Bála se mé rychlejší jízdy i do červánků zapadajícího sluníčka, které ze své nízké polohy zřetelně mě i ji oslňovalo.

Snažila jsem se neznervózňet též, ale pak nastalo jakési podivné dění... bylo mi, jako kdybych se ocitla v *jiném prostoru*. Obklopilo mne jakési přízračné ticho a vůně ozónu. Už jsem neslyšela hlasy žen v kabině. Vnímala jsem naplno a okouzleně cestu po úpravných suchých silnicích, malebně zapadajícím sluncem nasvětleným krajem, svoji předurčenou cestu úchvatnou krajinou, v nezapomenutelném reliéfu vtištěnou do kamenného globu světa. Nikde nebylo vidět žádné stavení, nikde nebyly ukazatelé cest, nepotkaly jsme ani živáčka a já opravdu netušila, kam jedu ale nikterak mne to nerušilo v mém podivném stavu. Nastalo *magie plné Bloudění* a já se svěřila s plnou důvěrou, radostí a vděčným okouzlením do rukou toho, který vše řídí, naše kroky, životní děje, naše myšlenky i naše činy. O něco později jsem se slyšela, jak říkám nervózním ženičkám, nechť se nebojí, že vše je, jak má být, tuto cestu jsme možná dostaly darem, protože je nádherná. Ještě chvíli zapadající slunce růžově barvilo zasněžené lány polí a já spolujezdkyně uklidňovala. Určitě nalezneme tu správnou cestu domů, nechť si zatím naplno vychutnají krásu stmívání i příjemnou chvíli našeho společného bytí v této tiché a nepřijemnostem lidských enkláv vzdálené, okouzlující krajině.

Kolem silnic byly ještě velké bariery trochu zašpiněného sněhu a my projížděly už ztemnělými jehličnatými lesy a podle sněhu se mi zdálo, že jsme vyjely do vyšších kopců. Bylo to až přízračné... skoro třicet kilometrů jsme takto jezdily tou krásou české krajiny, než jsme konečně narazily... na ukazatel. Dvacet pět kilometrů jsme musely ujet, abychom se navrátily tam, odkud jsme vyjely. Pohled na ručičku míry benzinové nádrže mne nepotěšil. Spadla jsem s výšín, opustila jsem podivuhodné rozjímání a niterné veršování o *kráse Bloudění* a počala už v temném soumraku hledat benzinovou pumpu. Byla k nenalezení. Skoro po třiceti dalších kilometrech a míjení ukazatele Nechvalic, jsem jednu našla za Sedlčany.

Pro mne... tak trochu *magické Bloudění* skončilo a příjezd do Prahy proběhl už za klidného štěbetání žen v kabině mého auta. Musím podotknout, že znalého literárního štěbetání... Mrzelo nás, že ti velcí a skvělí básníci našeho

společného mládí, básníci žijící a spisující v době totalitní, jsou dnes tak významně a tvrdošíjně zapomínáni. Tolik se lze z jejich tvorby naučit. Přesto však jejich básně žijí... Život dobré a tolik pro lidskou duši potřebné Poezie je odlišný a trvalejší než ten náš, lidský, krátký...

Po dvou hodinách *Bloudění* jsem zastavila v mém bydlišti, v pražských Hodkovičkách. Stiskla jsem ruku paní Vrbenské z Podskalí pod starobylým Vyšehradem a slíbily jsme si další setkání.

Z barrandovských skal na nás lhostejně shlížely pyšné vily a možná si v nich bezpečně bydlící lidé říkali, když nás, v tomto záplavovém údolí zase, jako v roce 2002, navštíví v našich obydlích veletoč milované Vltavy, kdy se v jejích vodách budeme topit jako slepá kořata.

Nu ano, vážení, ale my smíme důvěřovat, že vše se děje výhradně pro naše dobro a poučení... smíme nalézat své velké cíle, ale též krásně a poučně *Bloudit, protože i Bloudění je cesta*... Smíme se chvíli topit, než nás vyzvedne nad hladinu neviditelná ruka Ochránce k úlevnému nadýchnutí, ale smíme též... po dobrém a naplněném životě, už vítězně, bez touhy a bez přání, plout s květinami nazdobeným proudem k novým a novým počátkům...

Ω

Všechna slova už jsou dávno v nás - Rozhovor se spisovatelkou Františkou Vrbenskou

Vladimír Stibor

Rozhovor s Františkou Vrbenskou, slavnou českou spisovatelkou vznikl postupně v několika minulých měsících. Třikrát mě milá a vlídná prozaička nesmírně překvapila. Kdysi dávno ještě v Železné ulici č. 18 v Praze 1, kde měla sídlo Obec spisovatelů, jsem ji sváděl po točitém scho-dišti, neboť tam nesvítila jediná žárovka. Držel jsem ji za loket a bál se, aby se jí nic nestalo. Po druhé se do mého srdce vryla Františčina statečnost, hájila mne před těmi literáty, kteří mi z nej-různějších důvodů nepřáli. A třetí vzpomínka patří k nejsilnější. Navštívili jsme spolu u městečka Neveklov malý útulný vesnický kostelíček sv. Václava nad vesničkou Chvojíněk. Než jsme toto magické místo opustili, zastavila se a vyslovila přání, že by chtěla, aby její popel byl právě zde rozsypan. Nevěděl jsem, co mám říci.

Stály u vaší kolébky tři literární sudičky, a co vám vlastně popřály?

Určitě si přivstaly, aby mi zasáhly do sudby; narodila jsem se totiž o půlnoci. Do peřinek mi přihodily pořádnou dávku představivosti, zájem o dávné časy, neutuchající touhu vyprávět, vášeň pro informace a knihy. K tomu přibíraly hrst prokletí: nadměrnou důkladnost, urputnou snahu o dokonalost a veliký magnet na komplikace.

Vzpomínáte si s láskou na své rodiče a prarodiče?

„Zůstaly jen vzpomínky,“ praví klasik. Vděčím jim za velice hezké dětství, ale odešli brzy. Škoda, že si je nemohu přivolat! Člověk se podívá do zrcadla a vidí odraz jejich tváří. Podědil povahové rysy v dobrém i v tom trochu horším. Po babičce si nesu válčení s časem a chaosem, po tatínkovi workoholismus. V pomyslné rodinné truhlici skladuji výbavu zvyků a zálib, i když některé jen pasivně odpočívají. Dokonce zjišťuji, že skryté sympatie (případně antipatie) neodkoukáme, ale zřejmě je záhadně přenášejí geny – teď pro změnu na moje děti a vnoučata. Ačkoliv na spoustu představ nemusíme dát, kultu předků bych věřila, skutečně funguje. Generace pradědů a pramáti nosíme v sobě samých, taková je realita. Proč si navíc nepředstavovat, že nás provázejí, nejspíš tiše sledují, a kdo ví, třeba i pomohou... Vzpomínat? Jistě! Můj ramenatý, energický dědeček (původem ze Slováků) za volantem rodinné relikvie Škody Rapid, co byla nacisty zrekvírována, projedla válečné fronty a záračně se vrátila. Babička, její kuchyňské zázraky, domácí likéry, kanonýrský guláš, cukrový salám, a zvědavost Kiplingova sluněte, která ji neopustila až do hodiny smrti. Táta – vybavuji si ho, jak rýsuje a projektuje přes půlnoc, posílá pozdravy z dlouhých zahraničních cest, ztrácí se relaxovat k řece na ryby. Sotva jsme k sobě v dobách mého dospívání našli stezičky, zabil ho infarkt, následek překonané malárie a pracovního stresu. Moje houževnatá, výtvarně talentovaná maminka: všeuměl, léčitel, mimořádně sečtělý polyhistor. Se vším se dokázala vyrovnat, zvládala umělecká řemesla, zatočila se starostmi. Lidé se jí chodili svěřovat a žádat o radu. Jestliže jsem někdy něco dokázala a bylo to dobré, je to její zásluhou, jí za to vděčím.

Ríká se, že dětství i roky dospívání předurčují celý další život. Jak tomu bylo u vás?

Ono to u někoho může být jinak? Zpravidla časná léta přímo determinují, v té nejmírnější variantě alespoň výrazně ovlivní. V mém případě mne naočkovaly - mimo jiné - láskou k Moravě, odkud pocházíme, k Jižním Čechám a Šumavě, kde jsme trávili prázdniny, ke knihám, zvířatům a přírodě vůbec.

Jakmile autor napíše svou první knížku, stává se jiným člověkem, než byl předtím?

Jen máličko... pokud nezpychne. Může mít pocit, že něco báječného dokázal. Jenže ten úspěch je současně závazkem. Někoho povzbudí, jiného tíží – a znala jsem i takové, které psychicky zlomil. Mladá spisovatelka si vyčítala, že svůj záračný vymyšlený svět zradila, když ho uvěznila do románu a dala všanc čtenářům. Kromě toho, co znamená v očích velké většiny lidí vydání nějaké knížky? Může se její autor měřit třeba s podnikatelem, který poctivě vybudoval velkou úspěšnou firmu? Ročně u nás vyjde více než sedmnáct tisíc titulů (včetně reedic a odborné literatury). I docela pilný čtenář zvládne za celý život sotva poloviční množství. Zato počty vydaných a prodaných výtisků na titul klesají. Ať už se jedná o překladovou nebo původní beletrii, novinky se v publikačním přílivu ztrácejí ze zorného pole čtenářů čím dál rychleji. Jen pro ilustraci, na knize pracujete intenzivně rok, nebo také pět let...

Studnici svých nápadů nalézáte v archivech knihoven nebo bezprostředně kolem sebe? A jaká knížka nejvíce utvářela váš vztah a lásku ke knihám všeobecně?

Autor by měl knižní a reálné zdroje své inspirace kombinovat. Nejrozumnější záznamy poskytují nepřeborné množství námětů a pomohou tvůrci zpestřit záběr i zpřesnit vyprávění. Ale hrozí, že bez kontaktu s živým prostředím kolem, bez vlastních prožitků a konfrontace s mezilidskými vztahy by příběhy zůstaly mdlé a vyumělkované. Pro někoho nastartuje zájem o literaturu jediný knižní titul, třeba „Opičí král (Putování na západ)“, „Pán prstenů“ nebo „Harry Potter“. Já jsem od malička ležela v knížkách – coby batole doslova, vytahovala jsem je potají z police – takže bych těžko vybírala, která z nich to byla... Možná Staňkova fotografická monografie o lesích a jejich obyvatelích, tu jsem si jako mrně moc ráda prohlížela. Chudinka kniha moji přečtenářskou náruživost fyzicky odnesla. Maminka jí musela poslepuvat stránky. Onehdy obíhala na facebooku anketa na téma: vašich deset nejdůležitějších (přečtených) titulů. Ale já bych se nedokázala dostat ani do těch deseti, natož do jediného.

Hotel Vila Olga

Krásný, zrenovovaný rodinný hotel Vila Olga v Jevanech se nachází v přírodní rezervaci Voděradské bučiny. Hotel je obklopen kaskádou rybníků, rozlehlými lesy a nádhernou přírodou.

Vila v prvorepublikovém stylu nabízí ubytování v komfortních pokojích s výhledem do zahrady. Pokoje jsou vybavené satelitní LCD TV, minibarem, psacím stolem, bezplatným Wi-Fi připojením a koupelnou se sprchovým koutem a toaletou. Výborná snídaně zahrnuta v ceně. K dispozici salónek a prostorná společenská místnost. Součástí hotelu je lesní zahrada, tenisový kurt, v okolí naleznete golf, bowling a upravené cyklostezky.

Dle Čechoaustralánů představuje Vila Olga výjimečné ubytování v této vyhledávané lokalitě.

Hotel Vila Olga, Rekreační 55, 28166 Jevany, Czech Republic
+420 777322532, hotel@vilaolga.cz, www.vilaolga.cz

Můj přítel z Kamy MUDr. Jaroslav Hovorka říkával svým nejbližším: „Dělejte si, co chcete, jste už dospělí!“ Děláte si i vy po čem toužíte, nebo jsou tu a tam životní okolnosti silnější než cokoliv jiného?

Pana doktora Hovorku jsem znala, byl kdysi naším závodním lékařem. Nadšený propagátor akupunktury a alternativní léčby, sám autor několika knížek. Ten výrok i otázka trochu připomínají slavného mága Alais-tera Crowleyho a jeho heslo: „Dělej, co ty chceš, ať je zákon!“ Volněji převedeno do současného jazyka: pokud neohrožujete nebo neblokuje ostatní účastníky dopravy, jedte, jak uznáte za vhodné. Nejsem dobrý řidič a s životními okolnostmi se celoživotně peru. Naštěstí tu a tam vyhraju. Jen nechtějte vědět, kolik a jak se za to platí.

Ovšem pan doktor Hovorka to zřejmě myslel v témže duchu, jako kdysi primář oddělení rizikového těhotenství v pražské porodnici u Apolináře. Konzultoval s jednou z budoucích maminek naléhavý, dosti nepříjemný zákrok, a děl: „Tohle si rozhodněte sama. Je to moje dítě? Je to vaše dítě. Je to snad moje děloha? Je to vaše děloha!“ Ono totiž nejde jen o váhání, zda prosadit své aktivity na úkor třeba rodinného zázemí, ale o řešení hraničních situací ve všedním životě. Moudře a stručně to formuloval Václav Čtvrtek ve svých pohádkách: „Můžeš udělat tak, nebo tak.“ Každé rozhodnutí odvíjí svoji vlastní linku následných událostí.

A já jsem odjakživa toužila psát... Jenže uskutečnění snu se až příliš často podobá slalomové jízdě mezi brankami, které staví realita.

Cítíte někdy smutek nad tím, co byste měla všechno ještě stihnout a napsat, ale přesto víte, že se tak již asi nestane? Nebo naopak platí staré indické přísloví, že máme neustále času dost, o němž se velmi rád zmiňoval lékař a spisovatel Jaroslav Hovorka z Kamy?

Přepadá mne hluboký smutek, protože člověk má daný omezený počet dní své existence, limitované množství sil; krom toho na něj působí všemožné životní komplikace. A je tu bezpočet věcí, které by si přál vidět, oceán knih, které by mohl přečíst – a sám v mysli ukrývá množství příběhů a obrazů... Pan doktor Hovorka byl filozof. Já jsem neskromná ženská, která by chtěla všechno: rodinu, přátele, literární aktivity vzdor všem komplikacím a nástrahám... Učím se pokoře. Mám k dispozici svoji dávku času: jde o to, jak ho využiji, což je smyslem výroku pana doktora Hovorky. Jenže pro ty nerovnosti v běžce dráze nestihnu, co bych mohla, natož to, co bych si přála. Občas ta představa dost bolí. Ale proč si ji připouštět? Není lépe udělat alespoň to, co zvládnou?

Mohla byste se alespoň letmo zmínit o svých knížkách, které jste přivedla na svět? Je pravdou, že si vždycky vážíme nejvíce té poslední? V leccems prý připomíná právě narozené dítě se všemi radostmi i bolestmi?

Mám na kontě (zatím) deset publikací, novely a povídky; eseje a publicistiku. Historické příběhy, science fiction, historickou fantasy, literárně teoretické práce. Z dokončeného díla, i kdyby bylo zanedbatelně malé, se raduji. Když píš, tvořím soustředěně a s pečlivostí, i kdyby to byla jen obsáhlejší glosa v internetové debatě. Ale vidím všechny své texty kriticky a nemohu říci, že bych si právě literárního benjamínka považovala nejvíce. Možná je to tím, že živé bytosti v blízkém kruhu kolem mne, členové mé rodiny včetně zvířat, moji přátelé a kamarádi jsou mi všichni drazí, možná každý trochu jinak – ale sílu vztahu nechci a nemohu měřit. Jsou moji, stejně jako mé literární děti.

Co je podle vás u spisovatele nejdůležitější? Hledat pravdu, bránit ji nebo alespoň všem ostatním ukazovat, kde ji de facto máme šanci nalézt?

Všechno jmenované, v míře dané situací a osobními možnostmi. Ale především si má tu pravdu poměřit, prověřit a ověřit. Pravda je povýtce subjektivní kategorie, v absolutní, čisté formě se tady na zemi nevyskytuje. V globalizovaném, složitě postmoderním světě existují tisíce kauz, o kterých se ani nedozvíme. Pokud už jsou medializovány, mávne rukou, nebo je přijímáme podle svého založení, svých zkušeností, náklonností, averzí, dokonce získaných stereotypů. Spisovatel by se měl aktivně dívat kolem sebe, konec konců je to podstatou jeho práce, když už nechceme nadneseně hovořit o poslání. Ke kritickému vnímání reality ovšem patří právě reflexe, nutnost, či potřeba zaujmout stanovisko. Blíží se pravdě? Mohu o tom být přesvědčená, ale jak pro něj získat jiné zastánce v éře exploze informací, přemíry komunikačních kanálů, plurality názorů, bohužel také určité povrchnosti?

Hlasu literátů bude dnes naslouchat málokdo, ve společnosti ztratili dřívější exkluzivní postavení. Nový Zola ani Solženicyn nedostanou šanci. Mnohý autor si rozmyslí, aby se vrhl do zápasu s větrnými mlýny oficiálních médií. Jsme však povinni svůj postoj korigovat, jestliže se k nám dostanou další objektivní fakta... nebudeme-li se po nich pít z vlastní iniciativy.

Jak vnímá rodina vaši tvůrčí literární činnost?

Manžel, syn a dcera mi pomáhají, podporují mne, jsou fantastičtí. Nejde to hladce. Psaní a lektorské aktivity více či méně zasahují do života rodiny. Občas naopak pro mne musí být rodina přednější než tvorba. A nehraje v tom roli jen skutečnost, že z neúprosného objektivního hlediska jde u drtivé většiny českých (a slovenských) spisovatelů o amatérskou, prakticky nevýdělečnou činnost, „adrenalinový sport“. I když naše texty jsou naprosto profesionální, vznikají jakoby bokem, v souběhu s civilním zaměstnáním.

Každý sadař by měl založit nejméně jednou za život svůj sad nebo se alespoň postarat o pár plánek, které nezplní, jak zpíval v těžkých letech okupace Waldemar Matuška. Napadá mě v této souvislosti: Měl by se pokusit každý spisovatel najít si nebo vychovat své následovníky?

Jistě, patří to k jeho údělu, i když ne každý má tu chuť, obětavost či talent věnovat se začínajícím autorům. V oblasti fantastické literatury však tato péče funguje výborně. Ani uznávání a hojně vydávání spisovatelů neváhají působit jako lektoři a poradci, na které se bez problémů mohou začátečníci obrátit. Existují portály, na kterých je publikována tzv. fan-fiction – prubířský kámen pro mladé autory. Každý rok jsou vyhlašovány několikery žánrové soutěže a nejlepší díla pak vycházejí v tištěných sbornících. Musím také ocenit pomoc z knihovnické sféry: například Městská knihovna v Praze pořádá přednášky a kurzy tvůrčího psaní, v nichž se výrazně angažují spisovatelé fantastiky (v nejednom případě povoláním knihovníci).

Studovala jste život Boženy Němcové. Jaká to byla ve skutečnosti žena? Je možné označit její knihu *V zámku a v podzámčí za její největší dílo, byť trochu opomíjené?*

Kdo může o komkoliv tvrdit, že ví, jaký to je či byl ve skutečnosti člověk? Nejsme si tím dokonale jistí, ani co se týče nás samotných. Nerada bych se dopouštěla laciných aktualizujících paralel; vždyť Božena Němcová ve své době dokázala neuvěřitelně, obdivuhodně mnoho. Přesto přiznávám, že je mi paní Božena nesmírně blízká svou individualitou, svou mentalitou tak blízkou modernímu vnímání světa. Chápu ji a soucítím s ní jako spisovatelkou, ženou, která se musela rozhodovat mezi tvorbou a rodinou, lavírovat mezi domácími povinnostmi, finančními omezeními a touhou psát, získávat vědomosti... i milovat. Dá se podotknout, že současné autorky leckdy narážejí na obdobná dilemata sociálních rolí. Nezapomínejme však, že Němcová na jedné straně čelila dnes těžko pochopitelnému tlaku striktní dobové morálky (to není klišé, ale fakt), na straně druhé zápasila se svým všednodenním údělem bez novodobého komfortu, který pokládáme za běžný, ba základní. Kniha se vrší více a více, dřívější autoři pod tou lavinou mizí – nehledě na změny ve vnímání textu a jeho estetiky. Stále méně čtenářů sáhne po Babičce, natož po kratších prózách Němcové nebo dokonce po národopisných črtách, její dílo se vytrácí z širšího povědomí.

Ovšem Božena Němcová jako kulturní fenomén neopouští paměť národa, je doposud uznávána a zmiňována. Z panteonu českých autorek, přece jen méně početných a méně slavných než jejich mužské protějšky, jako jedna z mála překonala genderovou bariéru. Umístila se jako jediná žena v celonárodní anketě o deset nejvýznamnějších postav českých dějin, byť na posledním místě. Divou Báru nedávno adaptovali pro divadelní scénu, Babička zatím nemizí z knižního trhu a knihoven, pohádky průběžně slouží jako náměty pro filmy a televizní inscenace. Její próza s leckdy velmi soudobou dikcí, odvážné náměty povídek, snové vize, odraz její osobnosti v korespondenci by si zasloužily rozsáhlejší komentář, než dovoluje tento rozhovor. Osobně si cením výše než *V zámku a podzámčí* právě nadčasovější *Divé Bary*. Jsem přesvědčená, že kdyby Božena Němcová tvořila dnes, nepochybně bude psát v žánru fantastiky...

Co vás během mnohaleté literární práce nejvíce překvapilo, k čemu jste dospěla ve svém poznání?
Dospěla jsem ke zjištění, že už mne na tomto světě nic nepřekvapí. Kdybych se pokusila formulovat empirické

teze, které jsem posbírala, „životní pravdy“, působily by omšele a prázdně, bez ohledu na to, že skutečně platí – či nejspíše právě proto. Došli k nim už jiní dávno přede mnou, bezpočtykrát, a přesto je každý z nás musí hledat znovu, sám pro sebe, na vlastní pěst, za svoji osobní cenu. Není divu, že po tolikerém použití dnes vyznívají banálně. Ale nic lepšího a přesnějšího nenajdeme.

Kolem nás se rozprostírá vesmír, a v něm my, kteří se pohlcujeme navzájem i s prostředím, v němž jsme vznikli. „Člověk, to je něco hrozného,“ prohlásil italský spisovatel Curzio Malaparte. Tu a tam kolem nás proplachtí andělské pírkó. Tu a tam stvoříme zázrak vytrvalosti, vnitřní síly, milosrdenství, téměř dokonalé krásy. Ale kdo ví, jestli pomalu nevcházíme do věku hybridní nebo dokonce čistě umělé inteligence, která překryje lidstvo s jeho agresivitou i nádherou. Dobře, jsem sciista, přeháním! Tak či tak, prožíváme období zlomu a změn, jaké v historii nemá předchůdce. Můžeme o něm hovořit a psát; zastavit ho nedokážeme.

Nepřipadá vám někdy, že spisovatelé, ať už se věnují jakémukoliv žánru, že lidé od pera – v dnešní době lidé od klávesnice – jsou jako pošetilí blázni, kteří se s obzvláštní radostí pouštějí do zápasů za pět minut dvanáct?

Jaké zápasy máte na mysli? Politické? Kulturní? Tvůrčí? Vrhají se psát, i když vědí, že bude málo času a *deadline* jim hrozí okovanou palicí? Nicméně literátů patří bez debat k pošetilcům. Jinak by neinvestovali své síly, čas a energii do adrenalinového sportu zvaného literární tvorba, v současné kultuře stále více opomíjeného; vždyť nastupují jiná média a nové tvůrčí formy. A je také pravda, že odedávna byli hubatí a strkali nosy tam, kam se úctyhodným a poslušným občanům nepatří (či nechce) vstupovat.

Sny se mají naplňovat, byť se nejdříve musíme naučit snít. Jaký sen v sobě ještě hýčkáte, není-li to tajemstvím?

Maluji si, jak se mi podaří být, v němž existuji už téměř sedmdesát let a naše rodina ho obývá od roku 1938, uspořádat a zbavit kulturních vrstev včetně pamětí po prarodičích, všudypřítomných poznámek, tiskovin a pokojových rostlin. Nerada bych, abych po smrti přidávala svým dětem starosti s tříděním snad i zajímavých předmětů, které si však ponechávaly svůj význam jen pro mne a mého manžela. I když... shromáždila jsem na deset tisíc knižních svazků, které představují určitý průřez literaturou od konce devatenáctého století po dnešek. Víím, že si je moji potomci ponechají.

Jaký kout země je vašemu srdci nejbližší a kde byste ráda prožila alespoň pár dnů dovolené, existuje-li vůbec.

Božíňku, naše planeta je tak krásná a mnohotvárná, že by mi na její procestování nestačilo sto životů! Trochu závidím Andersenově malé mořské víle, že ji mohla ve vzdušné podobě obléhat. Blízké kouty? V duši nosím zemi zamyšlenou, Jižní Čechy. Přilnula jsem k Šumavě, objevila opomíjené krásy Západních Čech a Severní Moravy. Celý život jsem strávila v pražském Podskalí (stále má své kouzlo!) a nadosmrti si zamilovala Vltavu.

Kdyby se však objevil nějaký šlechetný mág a nabídl mi splnit přání, pak bych se ráda vypravila do pohoří Staré planiny a Rodop. Přidala bych Altaj. A pokud by byl zvláště velkorysý, chtěla bych, aby mne přenesl do západočínské provincie Kansu. Zalovte na internetu, ať si ověříte, že bych si nevybrala špatně. Ale stejně bych nakonec volila návrat do Podskalí, dnes zamořeného hlukem a smogem, kdysi půvabně starosvětského a plného vůní vanoucích po řece až z jihočeských lesů...

Jste-li unavená a vyčerpaná, jakým způsobem získáte zpět svou ztracenou energii?

Spím a ve snech žiji druhou existenci. Krom toho... Životní sílu vzkřísí, když mohu pobýt se svými dětmi, vnoučaty, přáteli; když se vydáme s manželem na malý výlet; když se ke mně přitulí některý z našich zvířecích společníků. Setkání scifistů anebo záhadologů (mezi oběma skupinami mám skvělé kamarády) představují úplný generátor energie a inspirace. Doušky vitality člověk získá v drobných okamžicích, jaké přináší všední den. Mladí lidé, kteří se baví a popíjejí na Náplavce; trem-pík s kočkou usazenou na batohu; devadesátiletá dáma, moudře smířená, s níž jsem si povídala na lavičce v Podolí; dým hořícího dřeva, sladká vůně z pekárny; kytaristka, co baví hrou spolucestující ve vlaku; letící labuť; západ slunce jakoby určený pro Malého prince. Stačí jen pozorovat – a na chvíli vzhlednout od vlastních smutků.

Na závěr svých rozhovorů jsem vždycky vyzvídal, s kým je nebývalým štěstím propovídat i prožít u sklenky vína celou noc?

Vzpomněla bych si na četné význačné osobnosti kulturní a vědecké sféry, své současníky i ty, kteří už nejsou mezi námi (a dostali by přednost). Bylo by úžasné moci je potkat alespoň na pár hodin!

I když bych měla brát ohled na to, že někteří jsou – či byli – abstinenty, nebo by dali přednost jinému moku.

Ve skutečnosti se mi tu a tam podaří na některé ze scifistických, „fantazáckých“ akcí proděbatovat s přáteli pořádný kus noci. Ty báječné chvíle však nelze zařadit do kategorie „nebývalé štěstí“; nejspíše proto, že nejsou nedosažitelné a mohou se opakovat. Podle otázky soudím, že by se jednalo o výjimečné, mimořádné nokturno... Volba je jednoznačná a nesplnitelná: můj táta, maminka a přítelkyně, lékařka a skvělá spisovatelka Jana Rečková, která před rokem po dlouhé nemoci zemřela.

V DOBĚ VYSOKÝCH TRAV

Marta Urbanová

Šla jsem za ním v červnu, v době vysokých trav. Jeho chalupa zapomenutá na konci vesnice se v nich úplně ztrácela, v těch povívajících kvetoucích metlicích. Kráčela jsem zarostlou cestou, kolem níž se táhla vlnící se zeleň. Lákala mě vstoupit do lůna bojinků, psárek, růžových válečků rdesen, bílých kopretin, střapatých hedvábiček a položit se do měkkého, roztáhnout paže a hledět do nebe. Kdybych dlouho nešla, vyšel by ze své chalupy a šel by mně naproti. Vydal by se po mých stopách, až by byl zaskočen mou odevzdaností. Položil by se posléze vedle mne. Ne daleko, ne blízko, jen na píd'. Obklopovala by nás hradba vysokých košťav, stvolů štíhlých, črtajících po horizontu, vlajících v teplém vánku v zemi nikoho. Díval by se na mne a na sítnici jeho očí by se promítl obraz mládí a on by začal šeptat: Chtěl bych tě potkat v lukách. V lukách je vlání, pokorné odevzdávání... Tohle by mi říkal, i když by jeho ústa byla němá a jeho oči někde na křídlech motýla, který by se chystal usednout na nedaleký květ. Tak bychom vedle sebe leželi v milostném splynutí duší a naše mysl by se toulala každého jinde, každého v jiném čase. Já bych načrtávala dívku s rozpuštěnými vlasy, bosou dívku s ještě plochou hrudí, úzkými boky a on... po tom, co mi dal nahlédnout do své mysli... náhrobek ve stínu smutečný vrby. Zatímco jsem zmateně nahlédla do jeho skicáře mysli, jsem řekla: „To vy jste takhle smutný?“ A on by ještě přidělal na náhrobek křížek a pokrčil rameny. Došla jsem k jeho domu. Měla jsem pocit, že vstupuji do zemlanky. Pod nízkou střechou, zpod níž trčelo kletí na zatápku, se tísnily rázky štěpínek a polen. Úzkým nezastavěným prostorem jsem se nořila z oslňujícího slunce do přitmě, do úzkých strmých schodů, do malé místnosti s jedním oknem. „Opatrně,“ řekl a přidržoval mě jednou rukou. Moje tělo odvyklé důvěrným dotykům se poddávalo jeho vůli, stisku, jeho ochraně. Stále jsem cítila jeho ruku na své paži, dokonce už, když jsme leželi v travách na píd' od sebe. Dokonce dávno před tím, než mě oslovil. Nemuseli jsme se v travách dotýkat, nehodlali jsme vstávat, nikam jsme nespěchali. Byli jsme zároveň tady, na vlhkých schodech zemlanky a zároveň tam v ostřících do krve. Něco neznámého nás drželo pospolu, položilo nás do vysokých trav a nechalo nás tam snít a mlčet. Prožívat ztišení, vzájemnou blízkost, klíčící touhu si patřit. Z tohoto dotyku se už nevzpamatuji, pomyslela jsem si, když jsem vstoupila do světnice. Byla v ní zapnuta akumulární kamna. Obklopilo mě teplo, ale daleké toho božského odevzdávání v lukách.

Zatímco vařil čaj, nebloudila jsem očima po stěnách, nebylo na čem spočinout, a tak jsem pohlédla oknem do luk a šla vlnící se trávou dál a dál. Nohy po kotníky v myšlenkách budoucích i minulých. Zastavila jsem se u mé nedotčené dívky i u jeho pomníku lásky. Moje dívka ve mně dosud postávala, jeho mu před nedávnem odešla. Ale svou lásku si nevzala s sebou, nechala mu ji. A on s ní ulehl do trav vedle mne. Měla barvu chrp a jasné oblohy, prolínala se mezi nebem a zemí. Její jemný pyl vzlínal z každého květenství kolem, z každé vůně se vznášel neviditelně i nade mnou. Postavil přede mne hrnek čaje.

„Upekli jsme pro vás,“ řekl a otevřel krabičku buchet z obchodu.

Až jsem se zajíkla jeho starostlivostí, péčí mně už tak vzdálenou, že jsem nevěděla, zda si osladit čaj, vzít nabídnutou buchtu nebo mu nejdřív poděkovat.

Z rozpaků jsem se rozhlédla, zdali má podepřený strop. Ten budil dojem, že se každou chvíli propadne a lepenková střecha nás oba pohltil.

CHVÁLA ČESKÉ ŘEČI

Karel Čapek

...To vše pravím, abych mohl zapěti chválu české řeči, která odlišuje českou duši ode všech jiných na světě. Neřekneme bratru svému „rácha“, nýbrž „blázne“; i když si navzájem nadáváme, činíme to tímž jazykem, a už to je hluboké srozumění mezi námi, mocné a kouzelné pouto a zrovna cosi jako jedna duše. Vědomí nás všech myslí týmiž slovy; je to, jako by to bylo jedno vědomí ve všech těch paličatých hlavách. Řekneme-li třeba „sněženka“ nebo „dobrý den“, nikdo jiný nám nerozumí, ale my si rozumíme, jako bychom na sebe spiklenecky mrkli. A kdyby to bylo sebe nepatrnější a bezcennější slovo, dejme tomu „pápěrka“ nebo „padavče“, považte, že to je kousek vědomí miliónů lidí, a tedy něco tak ohromného, že se to vyličit nedá. Řeč je duše a vědomí národa.

Řeč je jediný autentický projev duše národa. Náboženství, zvyky, národní poslání a všechny poměry se mohou zvrátit revolucí; jen v řeči není revoluce, nýbrž věčná kontinuita, věčné přejímání, tichý a hluboký vývoj jako v tvořící přírodě. Řeč je sama souvislost národa; nedá se uměle předělat, nedá se do ní nepřírozeně zasáhnout, může se vyhubit, ale nemůže se převracet; má houževnaté, organické bytí přírodních věcí. Tisíciletá minulost protéká každým slovem; děláme něco velkolepého starého a historického, když mluvíme česky. A přece každý z nás musel nově a původně objevit každé slovo; mateřská řeč je řeč dětství, první řeč duše, poklad prvních dobrodružství, náleží a poznatků; věčně navazuje na své dětství, mluvíš-li mateřským jazykem.

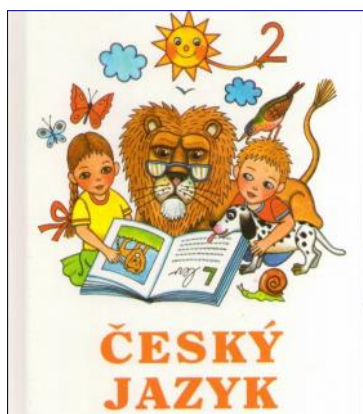
Řeč je sama duše a kultura národa. Její zvучnost a melodie dává svědectví o poetických radostech kmene; její skladba a čistota projevuje tajemné zákony myšlení; její přesnost a logičnost udává míru rozumových darů národa. Tam, kde skřípá a vrže řeč, skřípá a haraší něco v hlubokém bytí lidu; každá nechutnost a jalovost řeči, každá fráze a ošumělost je symptomem něčeho zkaženého v kolektivním životě. Myšlenky jsou naše, ale řeč patří národu. Každá korupce jazyka porušuje národní vědomí. Zdokonaluje-li se národ, musí se zdokonalovat i jazyk; neboť je živý a vyvíjí se s námi všemi, stále nesen výškou duševního napětí národního.

Proto si vážím literatury nad veškeru lidskou činnost. Látka, s níž pracuje spisovatel, je samo vědomí národa; každé jeho slovo je mu předřikáváno ústy národa; běda, zneužije-li řeči, aby říkal nízké věci. Věřím, že býti spisovatelem je především veliké posláním jazykové; je to úkol udržovat národní řeč a tvořit v ní hodnoty zpěvné a rytmické, hodnoty věcné přesnosti, čistoty, formy a souvislosti. Ať jsou kořeny básnictví v jakékoli hlubině osobního podvědomí, jeho koruna šumí pojmovým bohatstvím národního vědomí.

Mezi všemi lidmi se vyznačuje nebo má vyznačovat spisovatel ne tím, že píše, nýbrž tím, že umí česky; avšak umět znamená pracovat, stále zkoušet, stále hledat a soustředit se; nikdy nebudeš hotov s mateřskou řečí. Básník, udávaje nejvyšší úroveň jazyka, udává zároveň nejvyšší stupeň národního vědomí; pravím, že toto dílo není méně užitečné než národní hospodářství nebo národní obrana. Říká se, že svatý žije v Bohu; spisovatel, jenž obvykle není svatý, žije přímo v duši národa, neboť žije v jeho jazyce jako ryba ve vodě. Nedovedu si představit, že by básník mohl být nenárodní; je to, jako by se ryba zásadně vyslovovala proti vodě, jež ji nese a živí. Vše, co dáváte řeči, dáváte národnímu vědomí. Učiníte-li řeč zpěvnou a líbeznou, nebo dáte-li jí zvuk zvonu či děloviny, nebo učiníte-li ji jasnou a moudrou, pružnou, věcnou, lehkou, logickou nebo vzletnou, vnukli jste tyto ctnosti samotné duši národa; ale je-li vaše mluva těžká, zmatená, bez tvaru, obnošená a falešná, budete zlořečení, neboť jste se prohřešili na duchovním bytí národa.

Spisovatel pracuje s mluvící a zpívající duší národa; z praktické řeči činí hodnotu duchovní a kulturní; každý nový slovní obrát, každý vyšší stupeň jazykové obsažnosti a přesnosti zvyšuje obsah a jasnost národního vědomí. Neznám dobrého spisovatele, který by nebyl jazykovým tvůrcem; není dobré literatury bez dokonalé řeči. Kdo neumí dát slovu prvotní svěžest nebo hudební valér, myšlenkovou čistotu nebo věcnou srostitost, není spisovatel; ať jde a píše úvodníky nebo kazí národ jiným způsobem.

A ještě musím pochválit tebe, tebe, česká řeči, jazyku z nejtěžších mezi všemi, jazyku z nejbohatších všemi významy a odstíny, řeči nejdokonalejší, nejcitlivější, nejkadencovanější ze všech řečí, které znám nebo jsem slyšel mluvit. Chtěl bych umět napsat vše, co dovedeš vyjádřit; chtěl bych užít aspoň jedinkrát všech krásných, určitých, živoucích slov, která jsou v tobě. Nikdy jsi mi neselhal; jen já jsem selhával, nenacházeje ve své tvrdé hlavě dosti vědomí, dosti povzletu, dosti poznání, abych to vše přesně vyjádřil. Musel bych žít sterým životem, abych tě plně poznal; doposud nikdo neshlédl vše, co jsi; ještě jsi před námi, tajemná, překypující a plná dalekých výhledů, budoucí vědomí národa, který vzestupuje.

Proč děti českých rodičů v zahraničí často neumí česky

Anna Paap

Pokud žijete jako já v zahraničí a máte nebo plánujete děti, pak vás otázka, jak moc chcete, aby vaše děti vlastně uměly česky, asi nemine. Pokud ještě děti nemáte, tak si možná řeknete na čelo a říkáte si, proboha, co je to za otázku. Jasně že se ty děti naučí česky, když na ně máma, táta nebo dokonce oba mluví česky, ne.

Denní realita mnoha českých nebo poločeských rodin za hranicemi je spíš taková, že jejich děti česky rozumějí, ale nemluví, nebo mluví češtinou velmi lámanou. Jak to? A jak se může vůbec stát, že dítě, co má oba rodiče Čechy, má nakonec češtinu spíš jako cizí jazyk? Když jsem před pár lety začínala učit české děti v zahraničí, ještě bezdětná, taky jsem to nechápala. Zařekla jsem se, že kdybych já měla někdy žít v zahraničí, nikdy nic podobného nedopustím. Postupně jsem pochopila, že to není úplná brnkačka.

Nepříjemný pocit, že ostatní nerozumí

Nejčastější důvod toho, proč děti nakonec česky nemluví, spočívá v tom, že rodič, často původně odhodlaný mluvit na dítě jen a jen česky, nechce z konverzace vylučovat okolí. Pokud má partnera cizince, co nerozumí česky, je tenhle nepříjemný pocit – ale on nám nerozumí – přítomný dennodenně. To pak vede k přehodnocení priorit a na první místo se dostává důležitost rodinné pospolitosti a toho, aby si všichni rozuměli. Rodič se uchyluje k tomu mluvit česky na dítě jen v nepřítomnosti partnera nebo jiného cizojazyčného okolí (rodiny partnera, kamarádů apod.). Což nestačí.

Dítě roste a čím dál víc času tráví v cizojazyčném prostředí, čím dál méně času jen v přítomnosti českojazyčného rodiče. Čeština upadá, dítě se neumí dobře vyjádřit, což ho – pochopitelně – frustruje, a upouští postupně od češtiny víc a víc. Pokud rodič, kterému dítě odpovídá v cizím jazyce, ještě k tomu postupně ztratí motivaci a přestává na dítě mluvit česky docela (s výjimkou například návštěv v Česku), mizí i naděje aspoň na obstojnou pasivní znalost.

Strach, že se dítě nezačlení

V rodinách, kde jsou oba rodiče Češi, zas vládne v prvních letech dítěte strach, jak se začlení do kolektivu, když umí jen česky, a ne jazyk země. Proto se rodiče uchylují buď k tomu, že si rozdělí role a jeden mluví na dítě v cizím jazyce, anebo k tomu, že ho učí alespoň základní slovní zásobu nebo základní pokyny. Stejně tak později mohou mít rodiče obavy, že češtinou ohrožují solidní prospěch a dobré školní známky dětí, že je potřeba jim naopak pomáhat (například s domácími úkoly) v jazyce země.

Jenže mateřská a rodičovská bývá v jiných zemích mnohem kratší než v Česku a dítě je často už od roka

či dokonce dřív naopak den co den od rána do odpoledne v cizojazyčném prostředí, jazyk se v pohodě naučí, a navíc bude postupně spíš tíhnout ke kamarádům a jejich jazyku. To, co je ohrožené, je naopak čeština. Tu je potřeba podporovat ze všech sil a právě v těch prvních letech je to nejsnazší.

Rodiče se v tomto případě rozhodnou přehodnotit priority, usnadnit dítěti přechod do nového prostředí a osvojení češtiny je odsunuto na druhou kolej. Mnozí si v tu chvíli ani nedokážou představit, že by se to mohlo neúplně povést – vždyť oba rodiče jsou Češi. Jenže to je nejenom možné, ono je to dokonce i dost pravděpodobné.

Přepínání jazyků může stát hodně sil

I pokud je rodič obeznámený se zákonitostmi vícejazyčné výchovy, v běžném životě se mu staví do cesty mnoho překážek. Není to úplně jednoduché působit den co den jako tlumočník ve vlastní rodině, říkat totéž česky dětem, jiným jazykem partnerovi, a co teprve ve chvílích, kdy se k tomu přidá nějaká nemoc nebo velká únava. I pro mě je buď snazší mluvit jen česky, anebo jen německy – a to jsem vystudovaná překladatelka a tlumočnice. Přepínání jazyků chce zejména dobrý cvik, ale sil vás to bude stát dost i v případě, že trénujete dennodenně.

Zejména pokud mají moje děti na návštěvě cizojazyčné kamarády, v bytě jsou čtyři děti, já se snažím přežít a zároveň mluvit česky na svoje děti a německy na ty druhé, jsem vyšťavená už po pár desítkách minut. A co teprve když se děti o něco hádají nebo perou (což je v podstatě v kuse) a já jim musím dělat prostředníka a pokusit se pomoci jim to vyřešit.

Zapomínání češtiny

K tomu se přidává ještě jeden problém: pokud žije rodič už dlouho za hranicemi a většinu dne pracuje v cizím jazyce, čte noviny v cizím jazyce, dívá se na televizi v cizím jazyce, jeho jazyk chtít nechtě upadá. V cizí zemi začíná situace, které v Česku nezažil, např. těhotenství, zápis do školky apod. Výrazy v češtině mnohdy vůbec nezná, protože vše řeší v cizí zemi. Některé obecně kulturní výrazy třeba v češtině na první pohled ani žádný ekvivalent nemají, protože tady je to přece jinak než v Česku...

A tak se do vašeho slovníku postupně vkrádají slůvka, která vlastně tak moc česká nejsou: pojedeme na Pfingstferien. Dcera se hlásí na Grammar school. Ještě budou potřebovat moje numéro social. Kromě toho se vám může stávat, že – ač odhodlaní mluvit česky – i docela česká slovíčka prostě zapomínáte. Každodenní kontakt s češtinou nechybí jen dětem, ale i rodičům.

Je z toho cesta ven?

Je, ale je trnitá. Rodič musí chtít, musí být připraven na problémy a musí vědět, jak dětem co nejlépe pomoci naučit se česky. Pak má naopak velkou šanci na úspěch. Pokud žijete v zahraničí a potřebujete inspiraci, jak děti motivovat, můžete si zdarma stáhnout ebook 11 tipů, jak posílit vztah dítěte k češtině.

KRAJÁNEK

Noc s Andersenem (NsA), která proběhla v knihovnách a dalších vzdělávacích institucích v České republice i za jejími hranicemi již podevatenácté, získala pro letošní ročník nového partnera. Stal se jím spolek [Krajánek ve světě](#) vydávající dětský časopis [Krajánek](#), jediný časopis svého druhu zaměřený na multilingvní děti. Noci s Andersenem a všem do ní zapojeným přispěla řadou originálních materiálů, které mohou účastníci využít nejen při samotné akci.

Časopis Krajánek je přizpůsobený specifickým multilingvních dětí (dětí, které hovoří dvěma a více jazyky) ve věku 5–10 let žijících v zahraničí, které jsou vystaveny češtině v omezené míře v rámci českých komunit či smíšených rodin. Jeho autoři i čtenáři jsou roztroušeni po celém světě, v současnosti se na něm podílí krajané z 16 států od téměř všech evropských přes USA, Turecko, Brazílii, Austrálii až po Nový Zéland, proto vychází pouze v on-line podobě a je ke stažení zdarma. Od samého počátku, kdy v roce 2014 vznikl v krajanském spolku v tureckém Istanbulu, je dobrovolnou iniciativou. Všechny redaktorky, grafičky, ilustrátorky a korektorky, které Krajánka tvoří, ho dělají ve svém volném čase a bez nároku na honorář, často se svými dětmi.

„Hledaly jsme způsob, jak našim dětem pravidelně přiblížit české realie a texty. Mnoho smíšených rodin se totiž dostane do České republiky jen jednou do roka, a tak jsou možnosti, jak dětem, zvláště takto malým, zprostředkovat češtinu v podobě knih a časopisů často omezené,“ popisuje Ivana Kačmaz, šéfredaktorka a sama maminka dvou malých „krajánků“, jak jsou děti v časopise nazývány, co stálo za vznikem časopisu s tím, že do té doby žádný podobný materiál neexistoval.

„Multilingvní děti mají v zahraničí při osvojování češtiny svá specifika, na která se Krajánek předně zaměřuje. Neznají některé české zvyky, hůře si rozšiřují českou slovní zásobu nebo mají problémy s výslovností a samotným čtením a porozuměním českým textům, které se u nich musejí speciálně pěstovat a rozvíjet, protože žijí obklopeny texty v jiných jazycích,“ dodává Lenka Kanellia, předsedkyně spolku Krajánek ve světě, který časopis zaštiťuje, a sama jedna z redaktorek. Texty tak vznikají dětem přímo na míru a není výjimkou, že jsou součástí výuky v českých školách v zahraničí.

Ty se ostatně často zapojují i do vlastní Noci s Andersenem: *„Ve výběru pohádek nezáleží na zemi, ze které děti pocházejí, zvláště u těch od Hanse Christiana Andersena, který hranice svého domova překročil již před mnoha lety a je to vlastně takový ‚dánský krajánek‘. Stejně tak se děti v zahraničí neliší od těch v Česku. I na ně působí různé rušivé vlivy, jako jsou počítače a tablety, které je od čtení odvádějí. Jsme proto rádi, že se Krajánek stal naším partnerem, protože významně přispívá k uchování českého jazyka a rozvoji čtenářské gramotnosti vůbec – navíc v oblastech, kde to čeština nemá jednoduché,“* říká autorky dnes už mezinárodního projektu Noc s Andersenem Hana Hanáčková a Mirka Čapová.

„Čtení, literatura a Noc s Andersenem se prolínají celým březnovým číslem od básniček, písniček, hrátek s češtinou přes rozhovor až po komiks. Kromě toho připravujeme i sadu speciálních příloh, které pomohou u dětí rozvíjet lásku ke knihám. Budou si moci vyrobit speciální sadu knižních záložek nebo vyplnit stránku do čtenářského deníku – všechny materiály včetně ilustrací jsou originálně tvořené a volně ke stažení,“ vysvětluje Lenka Kanellia žijící v Athénách a dodává, že společným cílem obou projektů je podporovat čtenářskou gramotnost, propojit děti po celém světě a přiblížit jim kouzelný svět, který se skrývá v literatuře ve všech jejích formách.

OSUDOVÉ REFLEXE

Dana Broumová

Mnoho Čechů přijíždí do Spojených států amerických, aby vylepšili svou ekonomickou situaci, získali nové zkušenosti, poznali jinou kulturu, naučili se anglický jazyk. Často je to případ mladých lidí, kteří se dostanou do amerických rodin jako „au pair“, kde pomáhají pečovat o děti a domácnost. Příběh mé dcery Dany, která v současné době žije v Minneapolis, je jiný. Angličtinu měla vystudovanou na Západočeské univerzitě, zdokonalovanou třemi studijními pobyty na Rutland College ve Velké Británii a častým cestováním do anglicky mluvících zemí, a ani po ekonomické stránce jí v České republice nic nechybělo. Po promoci vyhrála konkurz na pozici koordinátorky zahraniční projektové spolupráce na České zemědělské univerzitě v Praze. Měla na starosti program ERASMUS+ v rámci kooperace evropských univerzit v oblasti vysokoškolského vzdělávání. Byl to slibný začátek její profesní kariéry. Osud však zasáhl a zamíchal karty, takže musela přehodnotit veškeré plány a vydat se jiným směrem, než původně zamýšlela.

Dana Stump

Od malička měla ráda cestování, jako studentka vyhledávala příležitosti k různým studijním cestám, ráda poznávala cizí země, přesto ji nenapadlo, že by mohla někde zůstat a žít v jiné zemi natrvalo. V roce 2008 trávila léto u kamarádky Laury v Minneapolis a na oslavě narozenin se seznámila s mladým právníkem Mattem. Byla to láska na první pohled a oba cítili, že je to osudové, silnější než pouhá letní romance. Čtěli se blíž se poznat, proto se Dana rozhodla pro studium na St. Thomas University v Minneapolis a všechny aktivity k tomu začaly směřovat. Pro přijetí na tuto uznávanou univerzitu bylo nutno projít několika testy, nejen jazykovými, vypracovat esej, předložit doporučující dopis od představitelů firem, se kterými Dana ještě během studií v České republice externě spolupracovala a také doložit praxi. Absolvovala přípravný semestr, úspěšně zvládla všechny testy, splnila i další požadavky a v lednu 2011 začala studovat na St. Thomas University. Jako hlavní obor si vybrala HR (lidské zdroje) pro pestrost nabídky různých studijních programů. Nejvíce ji lákala personalistika, ale měla možnost studovat i plán rozvoje osob, řízení změn (change management) a další zajímavé programy. Její dřívější studium na Západočeské univerzitě bylo v oblasti školství se zaměřením na angličtinu a hudbu. Hudba byla vždy jejím koníčkem, ale necítila to tak silně, aby si umělecký směr vybrala jako svou profesi. Umění na profesní úrovni vyžaduje naprosté nasazení a Dana měla zájem poznávat širší spektrum sfér. Často se říká, že problematika lidských zdrojů je něco jako škola pro dospělé. Je to o jednání s lidmi, což je

blízké naturelu Dany, která se v osobním životě snaží lidem naslouchat a pomáhat, když je potřeba, v HR je to podobné, jen ve firemním prostředí. Během studií si byli s Mattem stále blíží a utvrdili se v přesvědčení, že patří k sobě. Zasnoubili se a na podzim roku 2012 měli svatbu v USA, kterou si za rok zopakovali také v Praze. Pro Danu to znamenalo, že se bude muset vyrovnat s odloučením od své rodiny, přátel a důvěrně známého prostředí a akceptovat nové prostředí a zvyky. Začínala znovu od nuly, jak v práci, tak v osobním životě. První rok byl velmi těžký, seznamovala se s novými lidmi a zvykala si na život v americkém velkoměstě. Povědomí o českém školství bylo v Minnesotě minimální, Západočeskou univerzitu nikdo neznal, přestože patří mezi nejúspěšnější vysoké školy v České republice s moderní výukou v oblasti technologického, humanitního a uměleckého vzdělávání. V rámci studijního víza byly určité limity pro zapojení do praxe, přesto se Dana snažila co nejvíce využít možnost stáží, působila jako asistentka na univerzitě, dále v muzeu, a také ve firmě, která se zabývala problematikou ohodnocení talentu (talent assessment). Bylo to důležité pro posílení jejího sebevědomí. Ne všichni se v Americe dívají na cizince s respektem, často jsou v tom předsudky. Mnohdy i velmi vzdělaní lidé mají skeptický názor na Českou republiku, považují ji za chudou, zaostalou zemi východní Evropy. Časem se informovanost zlepšuje, Česká republika má bohatou historii a kulturu, a je technologicky vyspělou zemí. Rozhodnutí vystudovat druhou vysokou školu v USA bylo to nejlepší pro budoucí uplatnění Dany a rozhodně by tuto investici do vzdělání doporučila všem, kteří chtějí v Americe uspět. Měla výborné studijní výsledky, při promoci šla v čele průvodu absolventů a hrdě nesla prapor s českou vlajkou.

Dalším pozitivem, které Daně pomohlo se prosadit, byla aktivní účast v různých tematických skupinách a snaha najít kontakty ve svém oboru HR. Nejvýznamnější byla stáž v mezinárodní firmě Donaldson, která má zastoupení i v České republice. Byla to velice dobrá zkušenost, bohužel po ukončení stáže nebyla ve firmě vhodná otevřená pozice. Získala další stáž ve firmě St. Jude Medical a přihlásila se do konkurzu na pozici náborového personalisty do globální firmy Graco, technologického lídra v oblasti zařízení pro manipulaci s kapalinami a energií. Po těžkých začátcích se prosadila

a získala důvěru vedení firmy. Byla mimořádně flexibilní, nelpěla na často zastaralých konceptech a byla ochotná se maximálně přizpůsobit novému prostředí a podmínkám, což jí otevřelo cestu k zajímavým pracovním příležitostem. Od počátečního zařazení se velmi rychle vypracovala na vedoucí post manažerky spolupracující s nejvyšším managementem.

Dana i Matt jsou velice pracovně vytíženi, ale veškerý volný čas tráví v kruhu rodiny se dvěma malými dětmi, čtyřletým Benem a dvouletou Maddie. Mají hezký dům, který si stále vylepšují. V Minneapolis je široká nabídka jak sportovních, tak kulturních aktivit i pro velmi malé děti. Možnosti školství a kroužků jsou propracovanější, pokud to srovnává s kamarádkami z Čech. Bez babiček za rohem je logistika mateřství náročnější, ale k občasnému hlídání dětí mají možnost využít hodinovou chůvu. Našli si přátele mezi sousedy. V rámci sousedských vztahů jsou Američané družní, pokud se někdy přistěhují, vždy se snaží do místní komunity zapadnout.

Ráda jezdí do Čech a udržuje kontakty s přáteli v České republice. Teď když má malé děti, více přemýšlí, odkud pochází a jak to začlenit do jejich života. Je pro ni důležité, aby její děti rozuměly a mluvily česky, aby znaly českou historii, kulturu, aby věděly, že jejich maminka je z Čech. Komunikuje s dětmi v češtině, ale nesnaží se používat násilnou formu, což by jim mohlo český jazyk naopak zošklivit. Přeje si, aby měly děti její rodný jazyk rády, mělo by to být pozitivní, nikoli stresující. Obě děti česky rozumí, odpovídají více anglicky, ale zařazují i česká slova. V česko-americké rodině je to samozřejmě daleko těžší, než když jsou oba rodiče Češi, Dana to však nechce vzdát, to by bylo to nejjednodušší. Její manžel Matt to vnímá jako příležitost se něco nového naučit. Ze začátku se trochu obával, že to bude mít špatný vliv na angličtinu malého Bena, jehož první slova byla v češtině, ovšem angličtina se stala velmi rychle dominantní. Je důležité se nebát, že děti budou jiné a budou znát věci, kterým ostatní nebudou rozumět. Mělo by je to obohatit. Nejde jen o jazyk, ale Dana má snahu udržovat české, někdy česko-polské tradiční zvyky (její babička pocházela z Varšavy), ty, které se udržovaly v rodině. Byla překvapená, že v Americe nemají tolik vyhraněných zvyklostí, zavedení nových tradic bylo pro ni tedy jednodušší. O Velikonocích se v neděli podělí vajíčkem, v pondělí, které v USA není svátkem, mají pomlázku. Atmosféru a kouzlo adventní doby před Vánocemi slaví zapálením svíček na adventním věnci, před štědrovečerní večeří lámou posvěcený oplatek a přejí si vše dobré, na svátečním stole je kapr s bramborovým salátem a nechybí ani voňavé vánoční cukroví. Rodina je s novými tradicemi srozuměna, i když nosit šupiny z vánočního kapra v peněžence Mattovi chvíli trvalo to pochopit, ale vzbudilo to jeho zájem se o různých tradičních rituálech více dozvědět.

Daně, jako rodilé Pražance nejvíce schází procházky po kouzelných místech historické Prahy, architektura, kultura, atmosféra evropských měst. Postrádá rodinné zázemí, takové ty zdánlivě obyčejné momenty, jít s maminkou třeba jen po obchodech a diskutovat o módě, společné dovolené, výlety a rodinné sešlosti. Tak vyrostla a vytváří to ve svém novém domově. Pozitivní vzpomínky z dětství se snaží přenést do současné rodiny. Člověk je vzpomínkami obohacen. Dana vyrůstala v pohodové atmosféře a věděla, že se

*„Naše demokracie je ohrožena vždy,
když ji považujeme za samozřejmou.“
Barack Obama*

na rodiče i bratra může vždy spoľehnout. Se svým bratrem Milanem měli období, kdy spolu více komunikovali, a pak období, kdy byli uzavřenější, ovšem postupem času jsou si stále blíží. Nemusí být v každodenním kontaktu, ale je dobré vědět, že mají někoho blízkého, i když za oceánem. To vše jí chybí, ale život v Minneapolis má ráda. Stát Minnesota je známý pod heslem „Minnesota Nice“, což znamená, že lidé jsou tu zdvořilí, přátelští a snaží se vyhýbat přímé konfrontaci a konfliktům. Pro běžný kontakt je to příjemné, ale někdy to může být i takzvaná pasivní agrese, takže je těžké odhadnout, co si dotyčný doopravdy myslí. Mnoho obyvatel pochází z Německa a ze Skandinávie, jejich mentalita je bližší Evropě. Dana si našla přátele a spolupracovníky, se kterými si rozumí, není znát, že by pocházeli z různých kulturních prostředí. Krajanská komunita v Minneapolis se sdružuje v Sokole, kde pořádají různá setkání. Dana s rodinkou se občas účastní tematických akcí, je ráda, že děti mají možnost být v českém prostředí a vidět více lidí mluvit českým jazykem. Seznámili se s další česko-americkou rodinou, ve které si malý Ben našel kamaráda ve stejném věku, se kterým si může povídat česky.

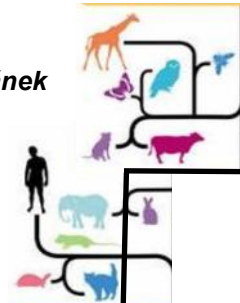
Její přání do budoucna je především mít zdravé a veselé děti, se kterými by ráda trávila více času. Chce být dále úspěšná ve své profesi, což se jí daří skloubit s rodinným životem. Chybí jí cestování, ale ví, že to patří k této životní etapě. Až děti povyrosteou, mají v úmyslu více cestovat, investice do zážitků je to, co v nás zůstává a nikdo nám to nevezme. Přeje si mít více času na hudbu, hru na klavír, zpěv, oživit další jazyky, které studovala. Také sport, jízda na kole, v zimě lyžování. Zkrátka vyčlenit si určitý čas pro sebe. Často navštěvovat Česko, aby děti mohly být více v české rodině. V současné době bydlí v Minneapolis, je tu spokojená, ale je možné, že je osud zavane i jinnam. Američanům, kteří jsou zvyklí se stěhovat, prodat dům v jednom státě a zařídit si domov v jiném, to nedělá problém. Většinou se stěhují za prací. Je hrdá na svůj původ, šíří pozitivní informace o naší zemi. Pokud se jí někdo zeptá, jak se jí líbí život v Americe, často očekává, že bude nadšeně popisovat v superlativech, jak je to mnohem lepší než v České republice. Dana však odpovídá, že je to jiné. Evropa jí chybí, ale v Americe našla nový domov a je tam šťastná.

MOHOU NÁS ZVÍŘATA POUČOVAT?

Miloš Ondrášek

Dosud nezveřejněný archivovaný článek významného Čechoaustralana, publicisty a veterináře Miloše Ondráška přinášíme se vzpomínkou jeho nedožitých devadesátých narozenin (17. 7. 1929 - 17. 7. 2017).

Do čeledi kosmanovitých patří tamarin vousatý (*Sanguinus imperator*), malá, v amazonské pánvi žijící opička. „Barbaro, náš emperor má zástavu srdce, můžeš okamžitě přijet?“ telefonoval hlavní veterinář zoologické zahrady v Los Angeles Barbaře Natterson-Horowitzové, profesorce kardiologie lékařské fakulty Kalifornské univerzity. Do této ZOO nechodila jen se svými dětmi, ale zvali ji tam občas ke konzultacím obtížných případů. Se srdcem tamarina neměla žádnou zkušenost, její se ale mateřsky rozbušilo, když dostala do rukou v růžové dece zabalený uzlíček, z kterého vykukovala bělovousá hlavička a dvě velké hnědé oči. Dívala se do nich a šeptala konejšivá slovíčka. Veterinář ji poklepal na rameno: „Prosím, mlč a nedívej se opičce do očí, vystavuješ ji odchytovému šoku a poškození srdečního svalu“. Doktorka chtěla vyjádřit „neměj strach, já ti pomohu“, zvíře ale mohlo rozumět, že jí doktorka říká „mám na tebe chuť, sním tě“, to může vyvolat katastrofální selhání srdeční činnosti. Anglicky se tomu říká *capture myopathy*. Není to ani deset let, co kardiologové začali mluvit o *takotsubo syndromu*, tak japonští doktoři popsali stav, který byl do té doby zmiňován spíše v milostných románech – *puklo jí žalem srdce*. Kardiolog v Tokiu popsal, že to nemusí být silně zúžená arterie nebo její ucpání vmetkem, ale následkem silného emocionálního stresu může dojít k rozpinání levé srdeční komory, až dojde k její dysfunkci. Takže prof. Natterson Horowitzová rezonovala: *capture myopathy* = *broken heart syndrom*.

To co před několika roky vzrušilo svět kardiologů, veterináři již znají mnoho let. Profesorka začala uvažovat, je to ojedinělá situace anebo veterinární medicíně je jasné to, co doktorům není? Začalo to jako hobby, pátrala o příbuznosti člověka a zvířete na poli klinických a patologických nálezů. Ptala se, zda samice také trpí rakovinou mléčné žlázy, je melanom u zvířat neznámý, mohou mít mozkový tumor, syfilis, erektilní dysfunkci? Omdlí zvíře? A odpověď zněla: ano, ano, ano. A tak vznikla kniha: **Barbara Natterson Horowitz and Kathryn Bowers: Zoobiquity. What Animals Can Teach Us About Being Human.** Nakl. Random House, New York, 2012, str. 308, \$35.

Žurnalistka Kathryn Bowersová spolupracovala zejména na slovní koncepci, termín *zoobiquity* vytvořily autorky samy, protože v žádném slovníku nenašly slovo vyjadřující jejich práci. Zoo znamená fecky zvíře a *ubique* latinský kdekoliv, všude. Kromě toho spojení feckého a latinského jazyka tento nově vytvořený termín graficky vyjadřuje blízkost humánní a veterinární medicíny.

A již v úvodní kapitole knihy se dozvíme, že ten malý chlupatý obyvatel žijící v korunách stromů nakonec zahynul, nikoliv následkem láskyplných slov profesorky, ale postmortální mikroskopické vyšetření opičího srdečního svalu překvapivě ukázalo, že histologický obraz je totožný s tím, jaký se zjišťuje u lidí se stejnou diagnózou. Jde vlastně o buněčnou expozici společných předků. Zvířata a lidé sdílí zranitelnost vzhledem ke stejným infekcím, nemocím a zraněním. Když histopatolog s autorkou mikroskopicky vyšetřovali srdce tamarina, uslyšela: „Je to virového původu – vypadá to přesně jako u člověka“. A to je jádro zoobiquity. Pod mikroskopem to byl histologický řez odebraný ze srdce primáta, mohl to být tamarin, gorila, šimpanz nebo člověk.

Rakovina patří mezi hrozbu, která straší snad každého člověka. Od nepaměti. Paleontologové, kteří vyšetřovali fosilní nález praještěra *tyrannosaurus rex*, popsali, že jeho mozek byl napaden rakovinou. Na kůži, mléčné žláze, v žaludku, děloze, močovém měchýři a na vaječniku uhynulé velryby vyplavené na břeh zátoky svatého Vavřince v severozápadní Kanadě byly nalezeny rakovinné metastázy. Její tkáně byly saturovány těžkými kovy. Zjistilo se, že psi napadení rakovinou nosních sliznic žili v domácnostech vytápěných kamny na uhlí anebo petrolej. Čím má pes delší nos, tím je zranitelnější. Obézní fený jsou náchylné na rakovinu močového měchýře. Vojenští psi, kteří sloužili ve Vietnamu, vykazovali zvýšený nález rakoviny varlat. Autorky problematice maligních tumorů věnují 24 stránek. Od roku 2004 studuje ve Spojených státech korelaci rakoviny u člověka a zvířete specifický program (National Cancer Institute: Comparative Oncology Trials Consortium).

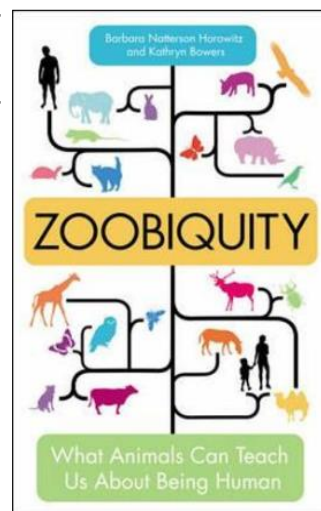
Následujících 31 stránek se zabývá společnými znaky sexuality zvířat a lidí. Kdysi jsem pracoval na insemináčnické stanici s 45 plemennými býky a o jejich pohlavní žádostivosti, erekci a ejakulaci jsme mluvili bez zábran. V zoologických zahradách odborný personál před ubikacemi primátů denně diskutuje „kdo, s kým, jak často“. V ordinaci lékaře je toto téma většinou tabu, pokud nejde o sexuologickou poradnu. Člověk přiznává komplexní dědictví po čtyřnohých předcích, ve sféře sexuality však pro nás platí jisté morální hranice, i když se evoluční biologové či bioetici mohou mračit. Na rozpácích zůstávám nad autorkami ze široka podaným sdělením, že i u „nelidí“ pohlavní styk nemusí být vždy spojen s reprodukcí, výjimku snad tvoří jen šimpanzové bonobo.

Patří návykové drogy, bulimie, sebezraňování, sebevražednost mezi afekce postihující pouze lidskou společnost? Prasata, která jsou selektivně chována na výtěžek extrémně libového vepřového, mohou vyvinout nenávratné nechutenství vedoucí ke kachexii. Anorexia nervosa? Klokani žijící v okolí tasmanických polí, na kterých se pěstuje mák pro farmakologický průmysl, jsou často v opiatovém opojení. Podobný návyk si vytvořili severoaustralští psi lízající toxin, který prosakuje kůži ropuch obrovských (*Bufo marinus*).

Většina majitelů psů i koček se bojí zvyku, kdy si jejich miláček líže nejčastěji spodní část končetiny do krve, pokud se vyloučí parazitární napadení, jde zpravidla o stav, kterému veterináři říkají psychogenická alopecie a je následkem stresu vyvolávaného biochemickou reakcí na samotou. Z podobných důvodů se koně do krve zakusují do vlastních slabin. U divoce žijících zvířat tyto stavy nebyly popsány, nikdy se nenudí. Sloni ve Východní Africe vyhledávají zralé plody stromu marula, které kvasící v zažívadlech vyvolávají alkoholové opojení. Koně a psi se mohou stát alkoholiky, šimpanzi si zvyknou na kouření. O jistém druhu vážky (*Libellula pulchella*) se může prohlásit, že jde o elitního zvířecího atleta. Když se setkají dva samečci, akrobaticky létají kolem sebe a jeden zahání druhého, bojují o teritorium. Před deseti lety si jeden pensylvánský entomolog všiml, že někteří se souboji lenivě vyhýbají, chytil několik těchto „zbabělců“ a zjistil, že netrpěli svalovou poruchou, ale byli obézní! Hromadil se v nich tuk, místo aby „poháněl“ jejich křídla. Koncentrace jejich krevního cukru (nejde o krev savců) tvořila inzulinovou rezistenci, to známe z cukrovky typu 2.

Celým světem proběhly televizní zprávy z doby katastrofálních lesních požárů v Austrálii a záběr, jak člen hasičů čtyři dávkou pít ze své polní láhve popálené koale medvídkovité (*Phascolarctos cinereus*). Za půl roku uhynula, nikoliv na popáleniny, ale pohlavním stykem přenášeného bakteriálního onemocnění zvaného chlamidioza, zvířata nemají volbu chráněného sexu. Chlamidia, u lidí také sexuálně přenášená, infikuje ročně 80 milionů mužů i žen (ty mohou zůstat neplodné), nemá ovšem s koalami nic společného. Zejména u skotu se vyskytující brucelóza je onemocnění přenosné ze zvířete na člověka, hlavně chovatele skotu. Mezi zoonózami vzhledem k nebezpečnosti vede prim vztekliny. Bývá spojována s psovitými zvířaty, na ostrově Bali vzteklinou infikovaní psi fatálně ohrožují jak domácí, tak turisty. Dobrovolné organizace tam provádí hromadné vakcinace toulavých psů. V poslední době se vztekliny vyskytuje ve východní Austrálii u kaloňů (netopýrů) živících se ovocem, jejich výměty pod stromy infikují travní porost a touto cestou tam pasoucí se koně. Toto *hendra* onemocnění je fatální jak pro koně, tak pro ošetřující personál. Miliony lidí postihuje malárie přenášená komáry. Klíště vyvolává boreliózu a záněty mozku, dermatomykózy u lidí mají na svědomí zvířata tak jako zevní i vnitřní parazitózy. Ebola přechází na člověka z primátů, q horečka z koz, chřipka z prasat i drůbeže.

Jedno zdraví, jedna medicína, spojení lékařských a veterinárních věd a jejich praxí. Zoobiquity otevírá cestu.

POETICKÝ PODVEČER S ANTONÍNEM DVOŘÁKEM

Michal Mrázek

Čechoaustralanky, violoncellistka Ivana Snaidr a recitátorka Barbara Semenov připravily pro krajany v Melbourne další komorní koncert ze své již tradiční řady úspěšných a oblíbených kulturních podvečerů. Tentokrát se jednalo o večer hudby a poezie s českými velikány - „DVOŘÁK SOIRÉE WITH CZECH POETRY“ a čeští i australští příznivci hudebního a divadelního umění opět nebyli zklamaní. Koncert věnovaný památce honorárního generálního konzula Milana Kantora, velkého mecenáše české hudby v Austrálii, zahájila generální konzulka České republiky Hana Flanderová. Oku lahodící hudební trio udrželo diváckou pozornost do posledního tónu vystoupení. Vedle náruživé ambasadorky hudby Ivany Snaidr a jejího záhumčívého nástroje zasedla za klavír pianistka Annabelle Clucas, houslím dodala precizní zvuk Larissa Aguiar. Recitátorka Barbara Semenov už dávno nepřekvapuje svou bravurní paměť, tentokrát oslovila diváky zejména střídáním dramatických poloh – z komediální Nerudovy Polky přešla umně do tragického příběhu Maryčky Magdonové, až se posluchačům sevřelo srdce nad nešťastným osudem děvuchy z hor. Slavnou a známou baladu o Karlu IV a Buškovi z Vilhartic zase rozehrála jako živou divadelní scénu. Stejně jako na poetickou Píseň o rodné zemi, navazovaly Dvořákovy dumky, věta po větě, dokonale na jednotlivé básně. První věta, Lento maestoso – Allegro quasi doppio movimento – plná života, vášně a energie, podtrhovala bujarou představu roztančené Polky, druhá svojí melancholií v pravém zadumání navazovala na trudný konec Bezručovy básně. Mnohým posluchačům její expresivní podání konečně spravilo letitou pachut' kdysi režimem nám vnucovaného moravského barda. Australské publikum horečně nahlíželo do anglického překladu básní, který byl chvályhodně k dispozici. Třetí větu Dvořákových Dumek otevřel téměř chorálový úvod přecházející postupně do líbivého lidového popěvku. Hudba byla poutavá právě díky charakteru jednotlivých dumek. Jak uvedla ve svém erudovaném úvodu Ivana Snaidr, melodie Dvořákových dumek se střídají stejně jako nálady, gradují od smutných, tesklivých přes radostné, vroucné tklivé až k dramatickým majestátním, krásné zvuky cello a houslí geniálně rozvíjejí celý motiv. To je patrné zejména v posledních dvou větách Allegro a Lento maestoso, k jejichž doprovodu se velmi hodil výběr dvou závěrečných básní. Dva básníci-současníci, navíc rovněž bývalí emigranti – Čechokanaďan Vladimír Cícha a Čechoaustralan Josef Tomáš vhodně doplňovali české literární klasiky svými osobními vyznáními lásky k naší milované a jedinečné Praze. Celý večer se tak nesl ve skutečně vlasteneckém duchu, díky profesionalitě vystoupení ovšem bez nejmenšího nánosu přebytečného patosu. Lze jen doufat, že příští rok přijde tvůrčí dvojice milovník umění opět s dalším podobným, v krajanském čechoaustralském světě ojedinělým, vytríbeným zážitkem.

ZERLINA Z NÁRODNÍHO

Soňa Svobodová

V této roli z Mozartova Dona Giovanniho debutovala v roce 2005 na prknech Národního divadla známá a úspěšná česká sopranistka Kateřina Kněžíková. I když pochází ze Severní Moravy, osud ji nasměroval do hlavního města. V roce 2007 absolvovala Pražskou konzervatoř, a v roce 2010 úspěšně zakončila svá studia u profesorky Jiřiny Přívratské na Hudební a taneční fakultě Akademie múzických umění v Praze. Od roku 2006 je ve stálém angažmá v Národním divadle v Praze, kde kromě již v úvodu zmíněné Zerliny ztvárnila v Handelově opeře Rinaldo roli Almireny, a poté První žínky v Dvořákově Rusalcce. Zároveň je také častým a žádaným hostem mimopražských a zahraničních divadel a operních domů, z nichž namátkou vybírám divadlo J. K. Tyla v Plzni, liberecké divadlo F. X. Šaldy, kde ztvárnila roli Markétky v Gounodově opeře Faust, v Národním divadle v Brně se představila jako Terinka v Dvořákově Jakobínovi, dále pak účinkovala ve Slovenskom národnom divadle v Bratislavě, v Theatre de Caen, v Opéra Royal de Versailles, v Theatre Royal de la Monnaie v Bruselu a v Opéra de Dijon. Její operní repertoár obsahuje především Mozartovské a belcantové role jako Despina (Cosi fan tutte), Adina (L'elisir d'amore), Susanna (Le nozze di Figaro), Juliette (Roméo et Julietta) a mnoho jiných. Také se pravidelně zúčastňuje věhlasných domácích a zahraničních mezinárodních hudebních festivalů – MHF Dvořákova Praha, MHF Janáčkův máj, MHF Pražské jaro, MOF Smetanova Litomyšl, Svatováclavský hudební festival, Struny podzimu, Anima Mundi Festival Pisa, Festival Baroque de Pontoise, Festival de la Chaise-Dieu a tak bychom mohli pokračovat. Kromě toho se též věnuje komorním a písňovým koncertům, které pořádá ve spolupráci s Davidem Švecem a Kateřinou Englishovou.

Paní Kněžíková, kdo vás vlastně přivedl ke zpěvu a objevil váš talent?

Talent tam asi byl vždy, ale to rozhodně není vše. Vybavuji si, že kolem třech nebo čtyř let jsem intenzivně vysedávala pod klavírem a naslouchala hře mé sestry. Od pěti jsem už docházela na tehdy Lidovou školu umění v Bohumíně. Takže spíše než zpěv to byl klavír, který mi učaroval. Ke zpěvu mě o mnoho let později přivedla paní učitelka Margit Koláčková a ta mi otevřela bránu k tomu, jak vnímat „operní“ zpěv přirozeně a nepateticky. Vždy mi její metoda přišla normální a neřešila jsem, zda se učím či neučím nějakému klasickému způsobu zpěvu.

V roce 2008 jste pod taktovkou již zesnulého českého dirigenta Jiřího Bělohlávky s orchestrem Národního divadla nazpívala novou nahrávku oficiální verze české národní

hymny, která jak jsem se dočetla, je volně dostupná ke stažení na internetu. Jaký to byl pro vás pocit podílet se na nahrávce státní hymny?

Byl to velký úkol, i když se může na první dojem zdát, že zazpívat hymnu není nic složitého. Je to ten nejtěžší úkol a zároveň patří mezi mé nejkrásnější vzpomínky. Tehdy jsem netušila, k čemu se ta nahrávka bude používat a až později jsem zjistila, že se nahrála nová oficiální verze české státní hymny. Byla jsem poctěna nejen tím faktem, ale také tím, že si mne vybralo Národní divadlo a že jsem byla vedena mistrem své profese, úžasným Jiřím Bělohlávkem.

Váš repertoár je rozsáhlý a obsahuje i duchovní hudbu. Jak velmi náročné je pro vás její nastudování?

Jsem duchovně založený člověk, takže interpretovat tento typ hudby a textu je pro mě čirá radost. Nasloučám hudbě, snažím se číst mezi řádky a užívám si, jak hudba plyne. Přistupuji tak ke každému úkolu, a pokud ke mně hudba vnitřně nepromlouvá, nemohu být její součástí.

Jste laureátkou řady soutěží a přehlídek, například Mezinárodní pěvecké soutěže Antonína Dvořáka v Karlových Varech. Čím jsou pro vás vítězství v těchto soutěžích a přehlídkách – přináší vám také to tolik potřebné povzbuzení do další práce?

Abych pravdu řekla, tak soutěže a předzpívání jsou pro mne nutné zlo. Je to něco, co většina umělců nemá v oblibě. Má to ale rozhodně svá pozitiva a vítězství člověka vždy posune, ale prvotní je vždy obrovské nervové vypětí, které ne každý snáší dobře. Já jsem svého času ustála pár soutěží, řekla bych dobře, ale to už je opravdu dávno. Teď se setkávám častěji s předzpíváními a v mém momentálním stavu si je snažím užít. Vždyť nemám co ztratit.

Vytvořila jste také velké množství nahrávek pro Český rozhlas, televizní stanici MEZZO a belgickou rozhlasovou stanici RTFB International, zároveň jste pro label Harmonia mundi nahrála Smetanovu Prodanou nevěstu a nahrávka opery Dove è amore è gelosia v produkci OPUS ARTE DVD získala ocenění německé kritiky „Preis der deutschen schallplattenkritik“. Pracujete v současné době na dalších zajímavých nahrávkách?

Jsem moc ráda, že každý rok vychází nějaká nahrávka, na které mohu participovat. Nejnověji to je společné CD s mým manželem, kde se objevuje dílo Bedřicha Smetany a Antonína Dvořáka. A co chystám do dalších let, zůstane zatím tajemstvím. Doufám, že potěším nejednoho posluchače. Těch tužeb je samozřejmě hodně, ale musím být realista a vše zvažovat s největší obezřetností. Víím, jak je náročné, nejen finančně, vše zorganizovat a dostat podporu a zelenou od vydavatelské společnosti. Vážím si toho, že tu důvěru mám.

Spolupracujete s významnými českými i zahraničními režiséry, dirigenty a hudebními tělesy. V roce 2017 vás Plácido Domingo obsadil do role Donny Elvíry ve slavnostním představení, které proběhlo ve Stavovském divadle k 230. výročí od premiéry Dona Giovanniho a sám toto představení dirigoval. Jak se vám pod jeho taktovkou zplavalo?

Spolupráce s člověkem jako je Plácido Domingo mě posunula do nadpozemských sfér. Stačilo by mi, kdybych vedle něj jen stála a pozorovala ho při práci. A mně bylo dopřáno víc, za což jsem neskonale vděčná. Celý zkouškový proces a představení se nesla v duchu pohody, velkého muzicírování a přátelské atmosféry nejen s maestrem, ale i se všemi kolegy. Těžko se mi pak vracelo do běžného provozu, kde vznášení se padesát metrů vysoko na hřeboučném obláčku není rozhodně žádoucí.

Vášim manželem je známý český operní pěvec Adam Plachetka. Chystáte spolu také nějaká společná vystoupení?

Společných vystoupení není tolik, jak bývalo před lety.

Ale pár během roku vždy stihneme. Už se oba těšíme na květen, kdy spolu vystoupíme v inscenaci Figarovy svatby ve Stavovském divadle nebo v létě ve Španělsku v díle A. Dvořáka Te Deum pod taktovkou Jakuba Hruší.

V roce 2018 jste se stala podruhé maminkou, narodila se vám dcera. Jak se vám daří skloubit a propojit rodičovství, rodinný a pracovní život – dá se to vše stíhat v klidu a pohodě, nebo je to po časové stránce více náročné?

Mít děti je to nejlepší, co mě mohlo potkat. Paradoxně mě to posunulo nejen po stránce soukromé, ale také pracovní. Nad spoustou věcí člověk mávne rukou a nestresuje se zbytečnostmi. Pro to, abych měla na práci klid a pohodu, potřebuji dokonalou organizaci času a neméně důležitou pomoc s hlídáním holčiček. Mám obrovské štěstí, že moje rodina i rodina mého manžela je kdykoli k dispozici a ochotná nám pomoci. Nikdy netahám děti s sebou po nocích a na zkoušky do divadla chodí velmi výjimečně. Vše se samozřejmě stihnout nedá, ale na druhou stranu jsem za to vděčná. Člověk by měl mít své priority a také znát svou cenu.

Jak nejráději relaxujete?

Logicky si nejvíce odpočinu mimo domov. Myslím tím odpočinek fyzický. Snažím se dospát to, co doma nemůžu. Vlastně nedělám nic a užívám si klidu. Ale je to vykoupeno tím, že jsem doma a často mi bývá smutno. Dříve byl čas na badminton, kino nebo knihu. Ráda vařím a největší relax je pro mě uklízení.

Boj Za krásu v Národním divadle

Veronika Boušová

„Život nemá být vzorem umění, ale právě naopak: umění ať je vzorem života,“ napsal režisér Karel Hugo Hilar, který šéfoval činohře Národního divadla od ledna 1921 až do své smrti v necelých padesáti letech. Za tu dobu ji změnil jednou pro vždy. „Pravé umění chce dojít pravdivého KRÁSNA. Chce chytit za hrdlo bankovky, zacloumat svědomím politiků, bušit do domnělé počestnosti puritánů...“ Sto let staré teze neztrácejí nic ze své aktuálnosti. Ať už se týkají umění a divadelní tvorby, nebo provozu molocha, jakým první česká scéna je. Současný šéf činohry Daniel Špinar vzdal svému předchůdci hold inscenací Za krásu. Na Nové scéně ND měla premiéru v polovině března 2019.

Špinar vtiskl inscenaci podobu vysoce estetizované divadelní eseje pro třináct hereček a obří zlatý lustr, zřícený do prázdného hlediště. Diváky usadil na jevišti. Netradiční pojetí už samo o sobě odpovídá na otázku, co je to „režisérské divadlo“, v němž se všechny složky od scénografie přes herce až po PR podřizují diktátu jednoho muže. Špinar se s Hilarem v mnohém ztotožňuje a skrze Hilarovy texty z knihy „Boje proti včerejšku“ manifestuje i vlastní postoje. A vlastní zápas. Když Hilar prohlašoval, že Národní divadlo je peklo, stál teprve na prahu inferna. Současní tvůrci se (mimo jiné) musí vyrovnávat s vágní atmosférou divadelního sálu Nové scény. Udržet energii představení v téhle „sjezdové hale“ bývá náročné. Stačila ovšem změna divácké perspektivy a řady zelenkavých kožených sedadel rázem tvoří scénu, na níž herečky v jednotných oblecích a s klobouky na pánských černých parukách ožívují dinosaura zvaného Národní divadlo.

Unifikované osazenstvo dámské šatny zaplní prostor pohybovými etudami i slovním fotbalem. Třináctka Hilarů si přehazuje věty stejně jako hlavu z autorovy busty, o níž sehraje mezi sedadly bezmála ragbyový zápas. Ironickým tónem zazní hrdinovo banální rodné jméno Karel Bakule a životopisná data všestranného divadelníka, který s elánem a nesmílovaností sobě vlastní vnesl „do pražského divadelního života novou krev.“ Sebemenší kompromisy předem vylučuje rebelské sólo hostující Kateřiny Císařové na elektrickou kytaru. Alena Štréblová pokolí vrcholek monstrózního lustru coby artefaktu sousední historické budovy, aby odtud zahájila diktát nové krve. A Martina Preissová se k publiku obrací už rétorikou diktátora. „Režíruru, úřaduju, organisuju a vládnú. Jsem cynik, ale mám umělecké svědomí. Vládnú brutálně a tvrdě. Ale sám sloužím nejpokorněji do vyčerpání sil.“ Podřízení Hilara asi víc nenáviděli, než milovali, přestože mnohým hercům pomohl na výsluní. Vyžadoval absolutní podřízenost společnému vyššímu cíli, který ovšem určoval pouze on sám a nejraději by mu podrobil i divadelní kritiky. „Slovo nedůvěry nebo pochyby nás rozvrátí a zhroutí. Slovo důvěry a uznání nás povznáší a inspiruje. Tak velkou moc a odpovědnost má slovo kritikovo.“

Špinar důmyslnou interpretaci textového leporela včas utne a nasadí praktickou ukázkou divadelní práce. Pohled do zákulisí je vděčné téma. V době youtuberů, reality show a všudypřítomného bulváru pomáhá vyhrávat přetahovanou o digitálními technologiemi zhyčkaného diváka nejedné

pražské scéně. „Moderní doba ulpívá na povrchu, ve zmatku hesel, z nichž kořistí zisk, ale v nichž nenalézá majáku!“ tvrdil Hilar v počátcích první republiky. V inscenaci k jeho poctě nastává po těch slovech čas definitivně opustit trosky historického lustru a začít budovat novou tradici na forbině, blíž divákovi. Pokud někoho netradiční pojetí „životopisu“ zaskočilo, nyní se dostává na pevnou půdu groteskně tragické scény ze zkoušení Macbetha.

„Divadlo je vlastně společnost abnormálních, stále rozčilených a napjatých lidí.“ Příprava Shakespearovy tragédie předcházela Hilarově druhé mrtvici, jejíž následky byly fatální. Roli sebezníčujícího režiséra na sebe bere Jana Stryková. Její Hilar s hektičností geniálního dirigenta staví a bojí, aniž by odůvodňoval. Kdo chvíli stál už stojí opodál, ať jde o sebestřednou primadonu, nebo vyjukaného komparzistu. Herci jsou víceméně pouhé figurky, ten pravý psychologický boj o ovládnutí scény svádí režisér hlavně s technikou. Zvukař v podání Štréblové si s vědomím vlastní nepostradatelnosti užívá tři minuty slávy a napjaté nervy legendárního šéfa cítíte přesto, že je k vám Stryková obrácena zády.

Inszenace „Za krásu“ je životopisnou črtou, odkrývající dodnes trvající zápas o podobu moderního divadla. Nemusíte s ní souhlasit, nemusíte souhlasit ani se Špinarovým tvůrčím pojetím. Nicméně kvůli těm fascinujícím, sto let starým pravdám, se vyplatí se o to pokusit. „Kdysi lidstvo nepotřebovalo divadlo. Mělo náboženství a kostel. Ty věci, které dnes už nemáme. Tím méně je budeme mít v budoucnosti. Není tedy možné s určitou nadsázkou tvrdit, že divadlo je tribunou, KRÁSNOU kazatelnou?“ (K. H. Hilar).

Moje vlast

Josef Tomáš

Co to je ta naše vlast,
co se nám ztrácí každým rokem
víc a víc v nedohlednu:

Doma jsem říkával,
že je to krajina a řeč,
zakořeněná v květináči mládí.

Tehdy jsem byl i já mladý,
a tak jsem nepomyslel na lidi,
bez nichž by přece celý kraj
byl pustý a hluchoněmý.

Už dávno jsem z květináče venku
a volně si rostu

mezi lidmi mnoha národů.

Když se nyní zeptám,
co to je ta moje vlast,

přijde mi pojednou na rozum,
že jsem to vlastně já
a můj vztah k lidem celého světa.

Od dramatického útěku až ke školení herců v Austrálii

Heather Fiala

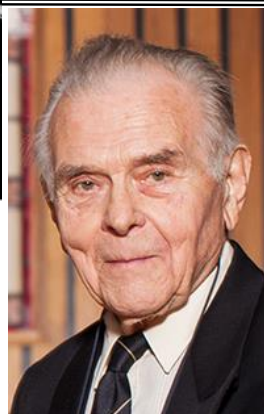

Olivera Fialu, který zemřel vloni ve věku 95 let, budeme pamatovat pro jeho význačný přínos rozvoji dramatické výuky ve školách, jeho jedinečné přispění divadlu a osobní vliv na mnoho lidí.

Oliver se narodil v malé vesnici v Čechách. Na Brněnské hudební a dramatické konzervatoři studoval herectví a divadelní režii, ale jeho kariéra byla ukončena rozhodnutím utéci ze země po komunistickém převratu v roce 1948.

V jeho mládí a formativních letech rodina prožívala dramatické chvíle, když musela žít v době otřesných, hrůzných let nacistické okupace a útlaku. Po útěku v červenci 1948 a pobytu v uprchlických táborech v Německu a Itálii dorazil Oliver do Austrálie v srpnu 1949. Jeho australské začátky v okolí Bathurstu, v rámci dvouletého pracovního závazku, ho uvedly do různých zaměstnání, od sezónního pracovníka u potravinářské firmy Edgells, baliče a zametače, prodavače, a nakonec jako plně kvalifikovaného hasiče u železničních drah. V roce 1954, kdy byla jeho akademická kvalifikace uznána, Oliver získal stipendium na Sydneyské univerzitě, kde roku 1965 promoval jako magistr vzdělávání.

V roce 1958 se Oliver setkal s D. J. Dempseyovou, v té době inspektorkou Ministerstva školství NSW v oddělení rétoriky a herectví, která doporučila jeho umístění na tehdy nové škole Port Hacking High School v Mirandě v okrese Sutherland. Tato pozice umožnila Fialovi, aby uplatňoval své herecké a divadelní zkušenosti u nadšených žáků v novém divadelním objektu s prostorným, dobře navrženým jevištěm a orchestřištěm. Fialova inscenace Zelených pastvin (Marc Connelly) a posléze Ze života hmyzu (Karel Čapek) měla znatelný dopad na život mnoha studentů. Dva mladí studenti, kteří vystupovali v hlavních rolích „Zelených pastvin“, pokračovali dál ve studiu na Státním institutu dramatického umění (NIDA). V roce 1962 byl Oliver vyslán z Port Hacking jako profesor dramatického umění na tehdejší Pedagogickou akademii v Bathurstu, nyníjší Charles Sturt University. Vedle přednášení pokračoval v inscenování dlouhé řady her, včetně hry z roku 1935 od Jean Giraudoux „Tygr u dveří“, Shakespearovy hry „Mnoho povyku pro nic“ a „Pod mléčným lesem“ od Dylana Thomase. V roce 1965 mu Fullbrightův cestovní grant a později Fellowship grant umožnil cestovat do Spojených států, kde dokončil doktorský studijní program dramatického umění na Univerzitě Colorado. Jeho angažovanost u divadla v Sydney jako herec a režisér byla různorodá a zahrnuje režii původní velikonoční hry zmrtevýchvstání „Das Wiener Osterspiel“ v němčině a latině, nejprve ve velké hale na Sydneyské univerzitě v roce 1962 a později ve dvoraně Macquarie University v roce 1969. Vystupoval hostitelsky jako herec nebo jako režisér v Independent Theatre, The Ensemble, The Old Tote a The New Theatre. Mnohé z těchto her

byly pro diváky v Sydney novinkami a přinášely bohaté soudobé ideje ze zámoří. Fiala, máje na paměti kulturu a historii své rodné země, se spojil s dalšími krajany a založili sekci Československé společnosti pro vědy a umění v Sydney (SVU). Široká škála programů poskytovala velice potřebné kulturní zážitky Čechům a Slovákům, kteří uprchli ze své vlasti.

V r. 1969 byl Oliver jmenován lektorem na fakultě dramatického umění Univerzity New South Wales, v jejímž čele stál profesor Robert Quentin. Studenti Olivera popisovali jako energického, zaníceného a někdy báječně excentrického. Byl fyzicky demonstrativní v každé komunikaci. Vedle vyučování v tradiční divadelní oblasti na univerzitě, byl Fiala navíc iniciátorem kurzů výchovných dramat. Jeho silným odhodláním bylo zařazení dramatické výchovy do osnov a též využití dramatu jako výchovné strategie do všech úrovní výchovy, počínaje školkou až k maturitě. Podílel se na zakládání Společnosti pro výchovné dramatické umění v NSW, nyní Drama NSW, stal se jejím prvním prezidentem a později doživotním členem. Ovlivnil též založení organizace Drama Australia, která vznikla ze státních a regionálních organizací, a stále hraje klíčovou úlohu. Oliverův program pro vyučování dramatického umění na středních školách „Drama in Action“, který poprvé vyšel v roce 1964, byl vydán vícekrát. Fiala pomohl též založit divadlo pro hluchoněmé - Theatre for the Deaf v Sydney, a režíroval jeho první produkci „Variations on Peter Gynt“ v Newington College Theatre ve Stanmore v listopadu 1973.

Po odchodu do penze v roce 1983, strávil svých posledních 35 let života v Southern Highlands, kde pokračoval ve vývoji svého kreativního a uměleckého talentu. Byl zakládajícím členem The Highlands Sinfonia a hrál zde na violu ještě týden před svou smrtí. Robert Love AM, bývalý Fialův student na UNSW a nyní ředitel City of Paramatta's Riverside Theatres řekl: „Žil svůj život s představitostí a pravdivě jako herec. Jedinečný po mnoha, mnoha stránkách, Oliverovo dědictví žije ve školách, v divadlech a v mnohých lidech, které učil a se kterými pracoval.“

107 fotografií poslalo do Mokrého Pohlednici svého vesmíru

Dagmar Honsnejmanová

Fotografování je pravděpodobně jedním z nejkrásnějších a nejrozšířenějších koníčků. I já jsem tomuto kouzlu propadla už před mnoha lety. V Knihovně U Mokřinky jsme před pěti lety spustili fotografickou soutěž, která se postupně vydala směrem k fotografování vesmíru, a to doslova vesmíru ve všech pozemských i nadpozemských formách. Soutěž jsme začali organizovat společně s fotografem, spisovatelem a popularizátorem astronomie Petrem Horálkem a s vedoucím pardubické hvězdárny, také nadšencem astronomie Petrem Komárkem. Postupně se k nám přidala Česká astronomická společnost, hvězdárna Žebrák nebo mezinárodně uznávaný odborník na Měsíc Pavel Gabzdyl a mnoho dalších skvělých partnerů.

Od druhého ročníku jsme se již plně zaměřili na fotografování noční či denní oblohy. Témata byla: Slunce ve všech podobách, Za všechno může Měsíc jen..., Neklidné nebe a poslední Pohlednice z mého vesmíru. Soutěž se stala populární a dnes již o ní můžeme hovořit jako o soutěži mezinárodní. Snímky přicházejí z celých Čech, Slovenska a letos i ze Švýcarska. Letošního ročníku se zúčastnilo 107 fotografií se 183 snímky. A vybírat nebylo vůbec jednoduché. Všechny snímky byly unikátní a někdy nás svojí originalitou opravdu překvapily.

Na fotografiích byly zachyceny v těch nejrozmanitějších podobách Čechy, Slovensko, Island, Rakousko, Východní Tibet, Černá Hora, Chorvatsko, Kanáry, Řecko, Kapverdy, Švýcarsko, Francie, Německo, USA, Itálie, Grónsko nebo Karibské ostrovy. Vznikla tak unikátní fotogalerie, protože tentokrát se nehodnotily jen snímky z vesmíru jako takového, ale z osobního vesmíru jednotlivých fotografů. Pro každého člověka je jeho vesmír jiný. Někdo miluje rozkvetlou louku, jiný moře, další s nadšením fotí přírodní úkazy a někdo jen třeba obyčejný lidský život. Obyčejný? To se tak říká, některé fotografie vyzařovaly tak úžasnou atmosféru, že zachycení některých snímků byl spíš malý zázrak.

S ohledem na počet snímků a jejich autory si porota vyhradila právo vytvořit 6 samostatných kategorií: Dětská kategorie „Můj vesmír“ do 15 let, Astrofoto do 15 let, Pohled do vesmíru místního regionu, Astrofoto dospělí, Originální pohled a „Můj vesmír“ dospělí. V závěru byla udělena podle nejvyššího počtu hlasů ocenění pořadatelů, cena pro Absolutního vítěze, cena veřejnosti a ocenění byli také hlasující z řad veřejnosti.

Mesačný servis - Pavol Kostolný

Vyhodnocení, které proběhlo již tradičně v mokerském společenském klubu, moderoval a ceny předával Petr Horálek s Matoušem Kotěrou z pardubické hvězdárny. Po vyhodnocení na všechny ještě čekala úžasná přednáška Petra Horálka „Kdyby fotografie mohly vyprávět“. V přednášce prostřednictvím strhujících fotografií, ale hlavně poutavého vyprávění nás vzal do nejrůznějších koutů naší planety. Někdy nás rozesmál i dojal překvapivými a dramatickými příběhy ze zákulisí vzniku jeho snímků. Nejkrásnější byl však závěr přednášky, který nás donutil zamyslet se nad skutečnou hodnotou lidské skromnosti a pokory vůči přírodě kolem nás.

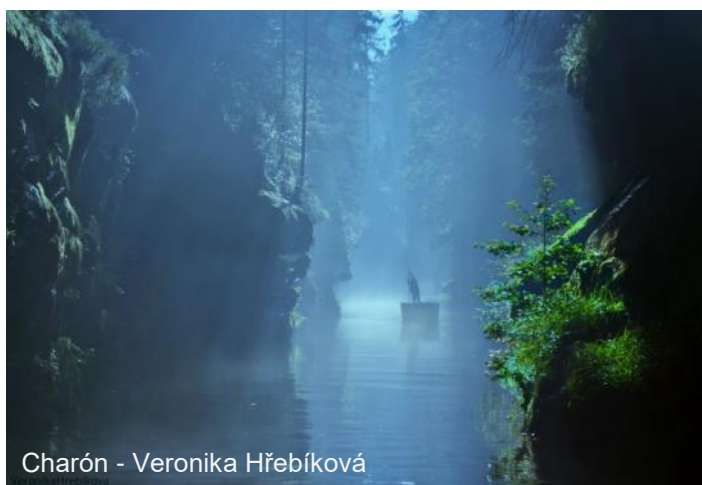
Cen bylo rozdáno mnoho. Absolutním vítězem se však stal, shodně u poroty i veřejnosti, Pavol Kostolný (Konská, Rajecké Teplice) se snímkem Mesačný servis. Zájemci o podrobné výsledky vyhodnocení se mohou podívat na stránky soutěže <http://knihovna.obecmokre.cz/vyhodnoceni-fotograficke-souteze-2332019>.

PŘEDPLATNÉ ČASOPISU ČECHOAUSTRALAN - \$40

Šeky nebo peněžní příkazy - Money orders na účet CECHOAUSTRALAN
zasílejte na adresu redakce CECHOAUSTRALAN P. O. Box 1008, Hawksburn,
VIC 3142, AUSTRALIA

Můžete platit i elektronicky bankovním převodem:-
Bankovní spojení: EisBlue Holdings Pty Ltd, CECHOAUSTRALAN ACCOUNT -
Account #: 813753720
National Australia Bank - BSB: 083-004, 330 Collins Street, Melbourne 3000, Australia

Jste na Facebook, přidejte se k nám -
<https://www.facebook.com/Cechoaustralan>

www.cechoaustralan.com

Klikněte na Like

Nad Austrálií—Barbara Semenov

Celým mým vesmírem je můj kraj - Miroslava Schärfnerová

Redakce ČECHOAUSTRALAN - Barbara Semenov
P. O. Box 1008, Hawksburn - Melbourne, VIC 3142, Australia
email adresa - bsemenov@cechoaustralan.com

ČECHOAUSTRALAN © —NEZÁVISLÝ CELOAUSTRALSKÝ KRAJANSKÝ LIST

If undelivered return to:
P. O. Box 1008
Hawksburn 3142
AUSTRALIA

Print Post Approved
Publication Number:
100019790

